

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Wachtebeke-Dorp (Wachtebeke, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2019L207
Januari 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Kris Van Quaethem

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	9
1.1	Administratieve gegevens	9
1.2	Onderzoeksopdracht.....	13
1.2.1	Doelstelling.....	13
1.2.2	Onderzoeksvragen	13
1.2.3	Juridische context	13
1.2.4	Randvoorwaarden	13
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	14
1.3	Werkwijze en strategie	15
1.3.1	Methode	15
1.3.2	Fysisch geografische situatie	15
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	15
1.3.4	Archeologische indicatoren	15
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	16
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	17
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	17
1.3.6.2	Geplande werken.....	17
1.4	Assessmentrapport.....	29
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	29
1.4.1.1	Landschappelijke situering	30
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	35
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	35
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	37
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	39
1.4.2.1	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	39
1.4.2.2	Cartografische bronnen	40
1.4.2.3	Overzicht van de gekende archeologische waarden	54
1.4.2.4	Recente geschiedenis en huidige gebruik	57
1.5	Synthese	66
1.5.1	Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed	66
1.5.2	Beantwoording onderzoeksvragen.....	67
1.5.3	Samenvatting	68
2	Bibliografie.....	70

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	10
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)	10
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail centrale zone (Bron: Geopunt)	11
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)	11
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail werkzone (Bron: Geopunt)	12
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart (Bron: NGI)	12
Figuur 7: Topografische kaart met aanduiding plangebied (bron: NGI)	17
Figuur 8: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied (Bron: Geopunt)	18
Figuur 9: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied, detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)	18
Figuur 10: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied, detail centrale zone (Bron: Geopunt)	19
Figuur 11: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied, detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)	19
Figuur 12: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied, detail werkzone (Bron: Geopunt).....	20
Figuur 13: Huidige toestand zone ter hoogte geplande pompstation (bron: Google 2019).....	20
Figuur 14: Huidige toestand ter hoogte van geplande werkzone (Bron: Google 2019)	21
Figuur 15: Detail bestaande toestand westen van deelzone Meerstraat (wegel) (bron: opdrachtgever)	22
Figuur 16: Detail ontworpen toestand westen van Meerstraat (wegel) (bron: opdrachtgever)	22
Figuur 17: Detail bestaande toestand oosten van deelzone Meerstraat (wegel) (bron: opdrachtgever)	22
Figuur 18: Detail ontworpen toestand oosten van deelzone Meersstraat (wegel) (bron: opdrachtgever)	23
Figuur 19: Detail huidige toestand deelzone Meersstraat (bovenkant noordoosten) (bron: opdrachtgever)	24
Figuur 20: Detail ontworpen toestand deelzone Meersstraat (bovenkant noordoosten) (bron: opdrachtgever)	24
Figuur 21: Doorsnede pompstation (bron: opdrachtgever).....	25

Figuur 22: Doorsnede met bestaande en nieuwe rioleringsleidingen ter hoogte van de Meersstraat (bron: opdrachtgever).....	25
Figuur 23: Detail huidige toestand zone Dorp.....	26
Figuur 24: Detail ontworpen toestand zone Dorp (bron: opdrachtgever).....	26
Figuur 25: Doorsnede geplande verharding ter hoogte van Dorp (bron: opdrachtgever)	27
Figuur 26: Detail ontworpen toestand ter hoogte van de driehoek Godshuisstraat-Smishoek-Lindestraat (bron: opdrachtgever)	27
Figuur 27: Uitsnede uit inplantingsplan tijdelijke werkzone (bron: opdrachtgever).....	28
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).	31
Figuur 29: DTM met aanduiding van het plangebied en gemeentegrenzen. (Bron: Geopunt)	31
Figuur 30: DTM met aanduiding van plangebied en waterlopen. (Bron: Geopunt.be).....	32
Figuur 31: DTM (detail noordelijke zone) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).	32
Figuur 32: DTM (detail centrale zone) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).	33
Figuur 33: DTM (detail zuidelijke zone) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).	33
Figuur 34: DTM (detail werkzone) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).	34
Figuur 35: Potentiele bodemerosiekaart met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt.be)	34
Figuur 36: Aanduiding van het plangebied op de Tertiair geologische kaart (Bron: DOV).	36
Figuur 37: Aanduiding van het plangebied op de Quartair geologische kaart (Bron: DOV)...36	
Figuur 38: Bodemkaart met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt).	38
Figuur 39: Uitsnede uit de figuratieve kaart van Horenbault uit 1567, het noorden bevindt zich onderaan (bron: cartesius.be).....	42
Figuur 40: Uitsnede uit figuratieve kaart van Vos uit 1663	43
Figuur 41: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	43
Figuur 42: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777), detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)	44
Figuur 43: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777), detail centrale zone (Bron: Geopunt)	44

Figuur 44: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777), detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)	45
Figuur 45: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777), detail werkzone (Bron: Geopunt)	46
Figuur 46: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (Bron: Geopunt)	46
Figuur 47: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)	47
Figuur 48: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail centrale zone (Bron: Geopunt)	47
Figuur 49: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)	48
Figuur 50: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail werkzone (Bron: Geopunt)	48
Figuur 51: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879) (Bron: Geopunt)	49
Figuur 52: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)	49
Figuur 53: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail centrale zone (Bron: Geopunt)	50
Figuur 54: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)	50
Figuur 55: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail werkzone (Bron: Geopunt)	51
Figuur 56: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (Bron: Geopunt)	51
Figuur 57: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854), detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)	52
Figuur 58: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854), detail centrale zone (Bron: Geopunt)	52
Figuur 59: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854), detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)	53
Figuur 60: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854), detail werkzone (Bron: Geopunt)	53

Figuur 61: Gegevens uit de CAI, vastgestelde archeologische zones en (archeologie)nota's weergegeven op het GRB. (Bron: Geopunt, CAI, geo.onroerenderfgoed.be).....	54
Figuur 62: Gegevens uit de CAI weergegeven op het DTM. (Bron: Geopunt, CAI).....	55
Figuur 63: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied. (Bron: Geopunt).	58
Figuur 64: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied, detail noordelijke zone. (Bron: Geopunt).	59
Figuur 65: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied, detail centrale zone. (Bron: Geopunt).	59
Figuur 66: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied, detail zuidelijke zone. (Bron: Geopunt).	60
Figuur 67: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied, detail werkzone. (Bron: Geopunt).	60
Figuur 68: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt).....	61
Figuur 69: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied, detail noordelijke zone (Bron: Geopunt).....	61
Figuur 70: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied, detail centrale zone (Bron: Geopunt).	62
Figuur 71: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied, detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt).....	62
Figuur 72: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied, detail werkzone (Bron: Geopunt).	63
Figuur 73: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt).....	63
Figuur 74: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied, detail noordelijke zone (Bron: Geopunt).....	64
Figuur 75: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied, detail centrale zone (Bron: Geopunt).	64
Figuur 76: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied, detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt).....	65
Figuur 77: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied, detail werkzone (Bron: Geopunt).	65

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	9
--	---

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....29

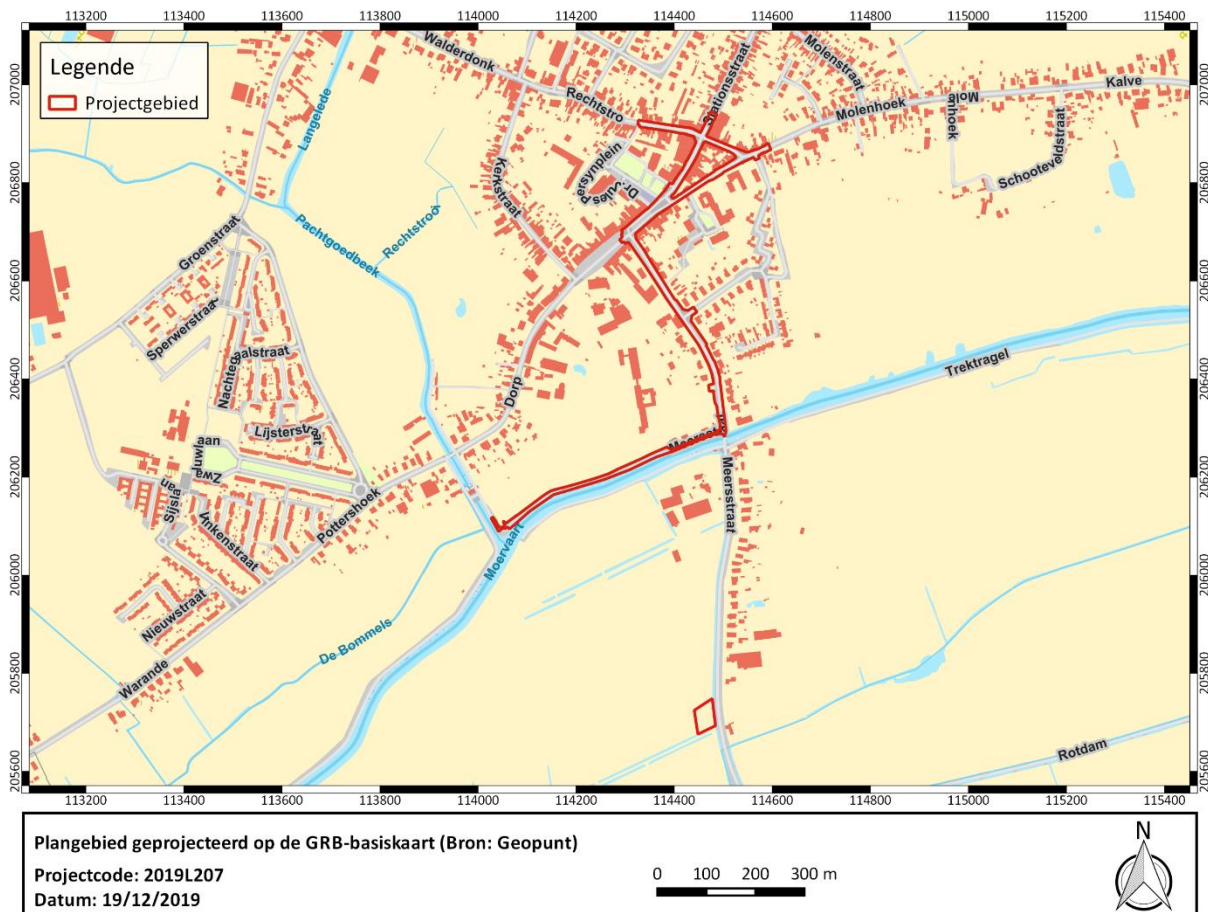
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

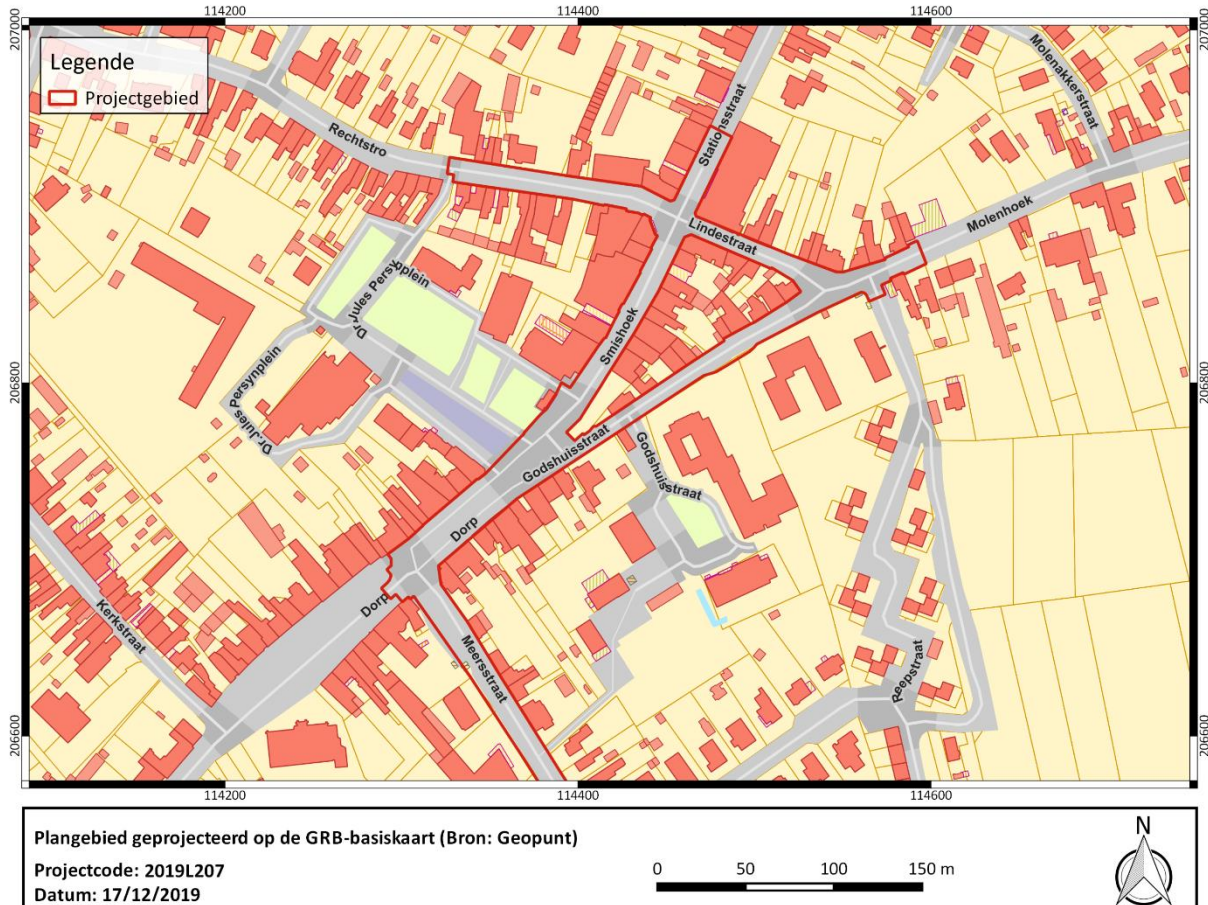
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Wachtebeke
	Deelgemeente	Wachtebeke
	Postcode	9185
	Adres	Meersstraat; Smishoek; Dr. Jules Persynplein; Rechtstro zn
	Toponiem	Wachtebeke-Dorp
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 114026 Y _{min} = 206088 X _{max} = 114597 Y _{max} = 206945
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Kris Van Quaethem (archeoloog) Clara Thys (archeoloog)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

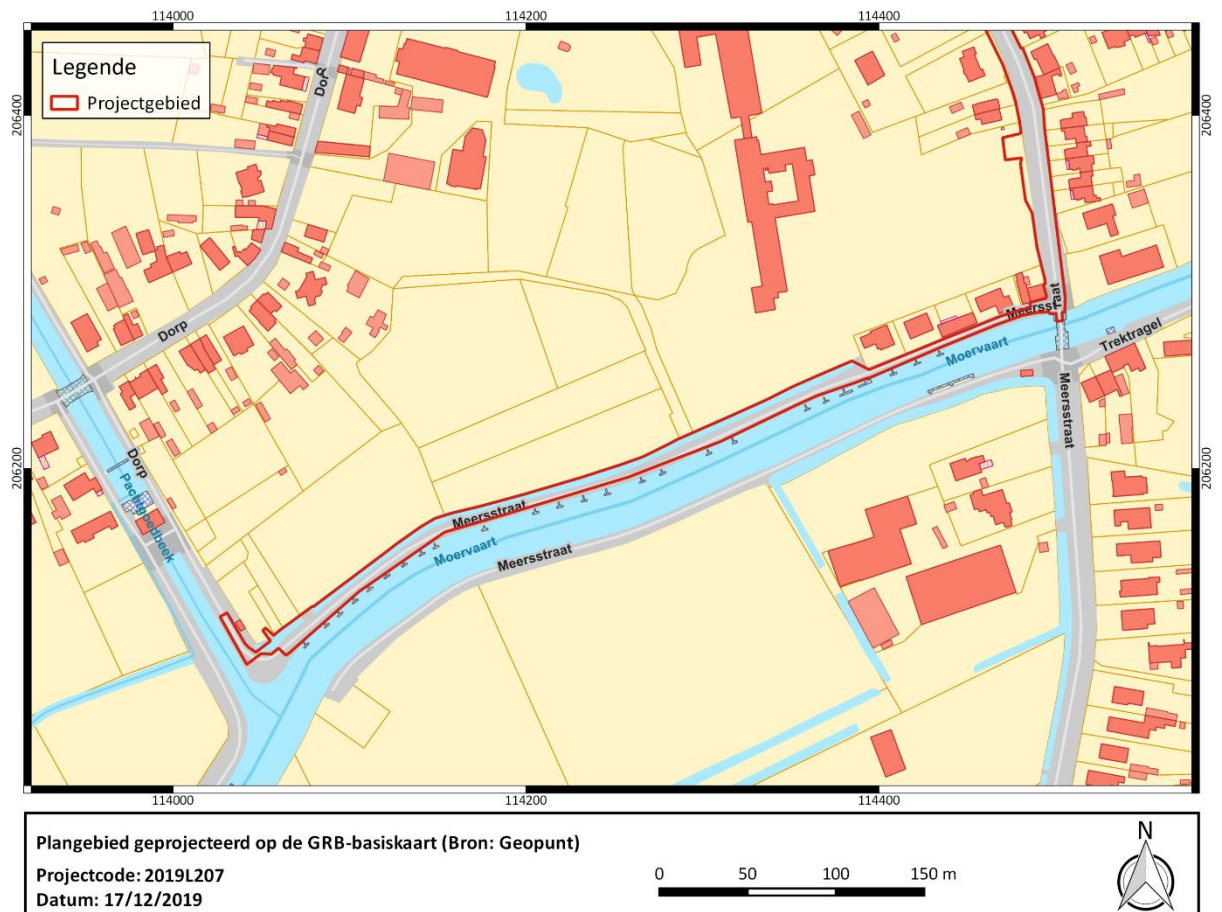

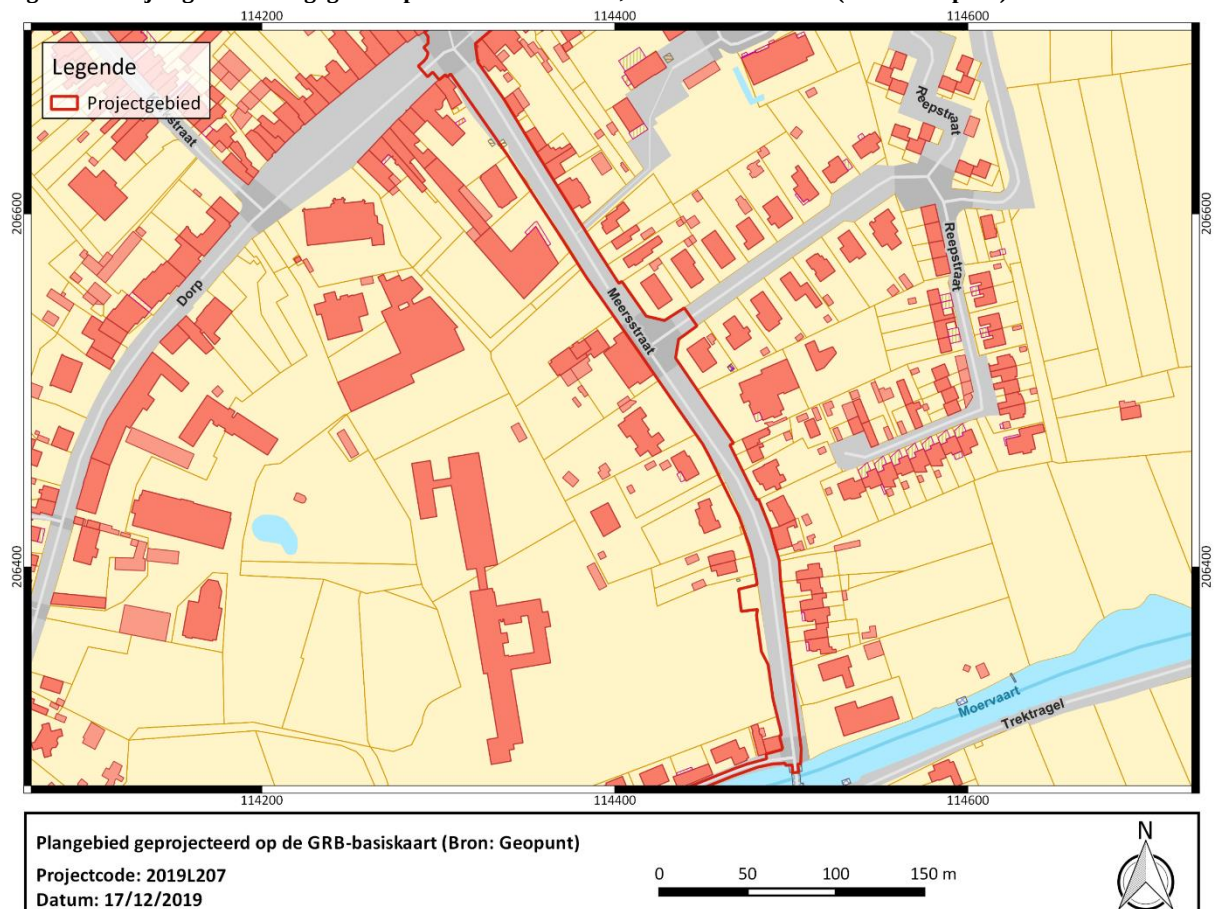
Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail centrale zone (Bron: Geopunt)

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart, detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn gekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het plangebied is deels gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone ‘Prehistorisch sitecomplex in alluviale context van de depressie van de Moervaart’¹.

Het plangebied is niet opgenomen als gebied zonder archeologisch erfgoed.

Een deel van het onderzoeksgebied bevindt zich binnen het gabarit van bestaande lijninfrastructuur.

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning. De oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 24650m² ; de geplande bodemingreep bedraagt eveneens ca. ca. 24650m². De bodemingreep buiten het gabarit bedraagt minimaal 100m², vandaar is men verplicht een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt. Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel juridisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. De opdrachtgever is op heden nog geen eigenaar van de terreinen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

¹ <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/14753>

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed² geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

² <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

In het buitengebied wordt standaard de landbouwgebruikspercelenkaart geraadpleegd met het oog op de identificatie van percelen met beddenbouw of andere diep verstorende bewerkingen.

³ Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.⁴

³ <http://www.geopunt.be/>

⁴ <http://www.geopunt.be/>

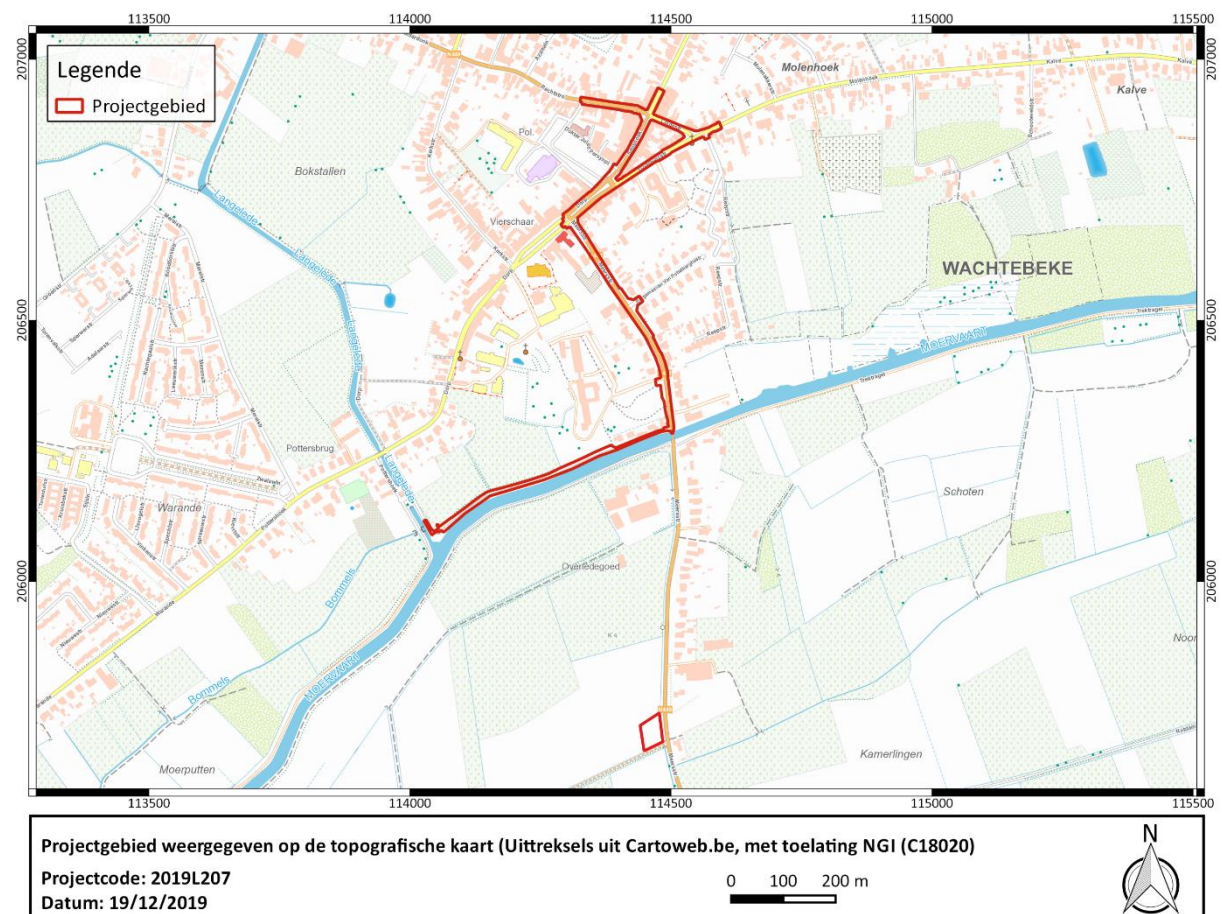

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

De geplande werken bestaan uit de aanleg van nieuwe riolering en wegdek van een aantal straten in het dorpscentrum van Wachtebeke. Het betreft de driehoek Godshuisstraat/Molenhoek – Lindestraat/Rechtstro – Stationstraat/Smishoek/Dorp (zie Figuur 2), het deel van de Meersstraat tussen het dorpscentrum en de Moervaart (zie Figuur 3), en het jaagpad langs de noordelijke oever van de Moervaart ten westen van de Meersstraat (eveneens Meersstraat, zie Figuur 4).

Verder ten zuiden wordt een perceel als werkzone ingericht. Deze zone bevindt zich ten zuiden van de Moervaart langsheen de Meersstraat aan een landwegel.

Figuur 7: Topografische kaart met aanduiding plangebied (bron: NGI)

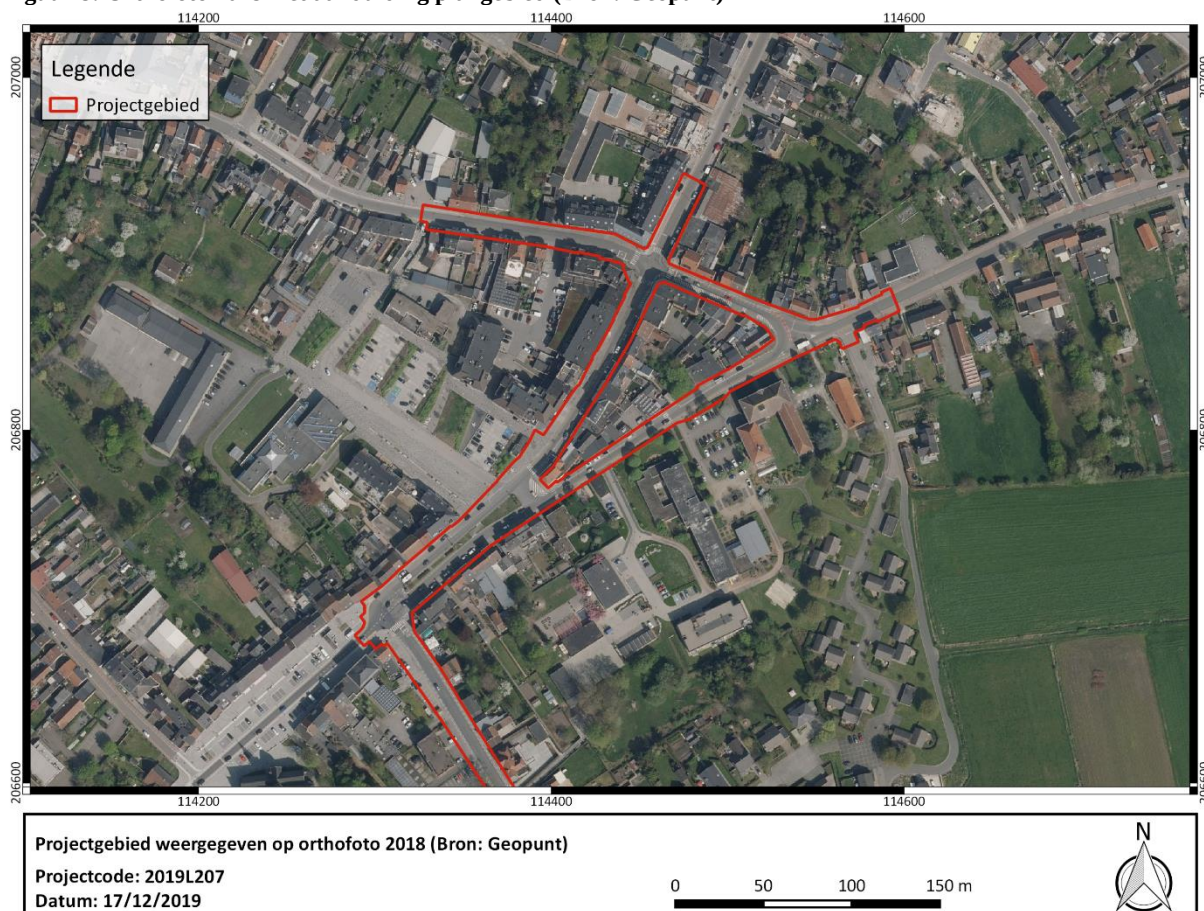
1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

Het plangebied is heden nagenoeg volledig bestraat. De geplande werkzone is als weiland en akkerland in gebruik. De zone van het geplande pompstation aan de Meerstraat is als tuinzone in gebruik.

Figuur 8: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied (Bron: Geopunt)

Figuur 9: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied, detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)

Figuur 10: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied, detail centrale zone (Bron: Geopunt)

Figuur 11: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied, detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)

Figuur 12: Orthofoto 2018 met aanduiding plangebied, detail werkzone (Bron: Geopunt)

Figuur 13: Huidige toestand zone ter hoogte geplande pompstation (bron: Google 2019)

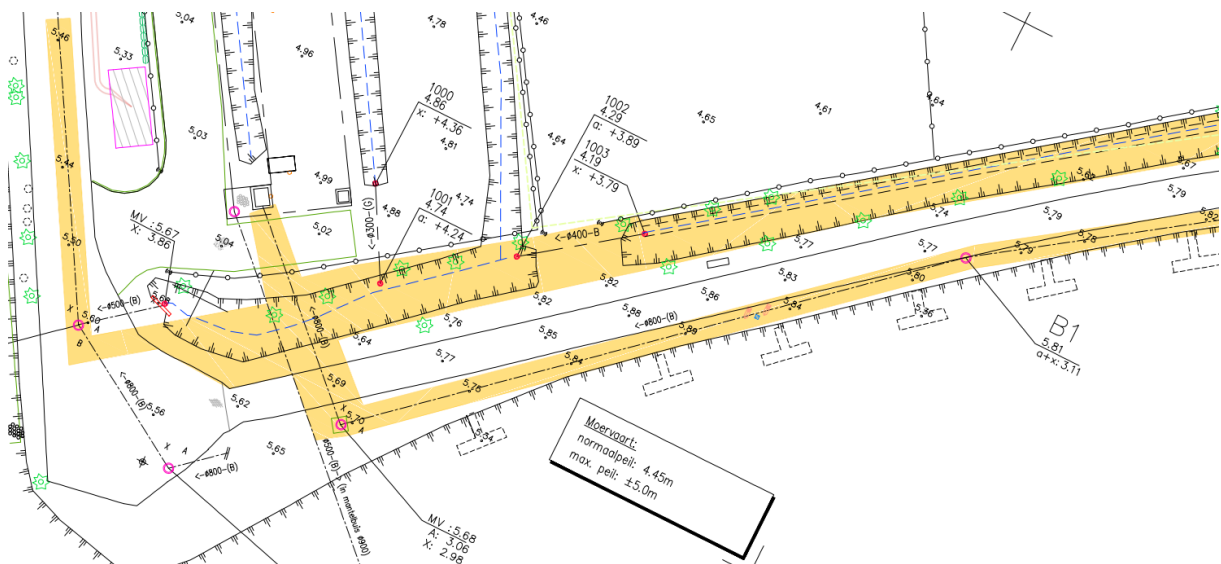
Figuur 14: Huidige toestand ter hoogte van geplande werkzone (Bron: Google 2019)

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

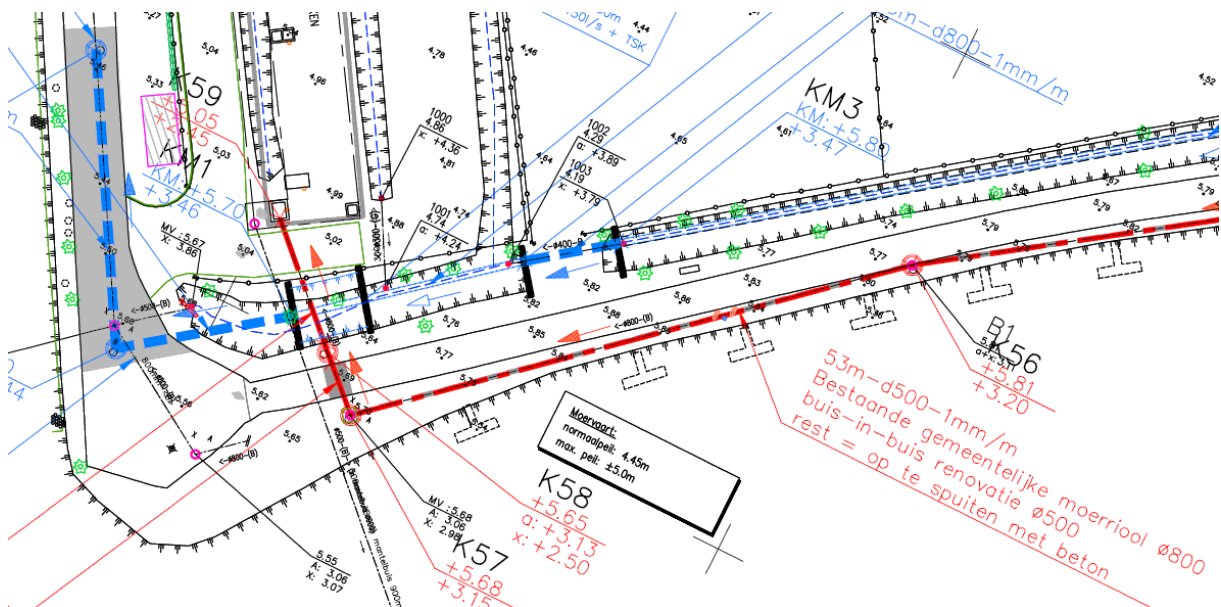
Men plant riolerings-en wegenwerken in de betreffende straten. Een gemengd rioleringsstelsel wordt hierbij vervangen door een gescheiden stelsel.

In de zone aan de weg (Meersstraat) langs de noordelijke oever van de Moervaart worden de bestaande afvloeiingswaterleidingen herlegd (blauw in Figuur 16), en vindt een buis-in-buis renovatie voor DWA plaats (rood in Figuur 16). Bijkomende bodemingrepen in een onverstoord bodemarchief zullen hier over een lengte van 385m zeer beperkt zijn.

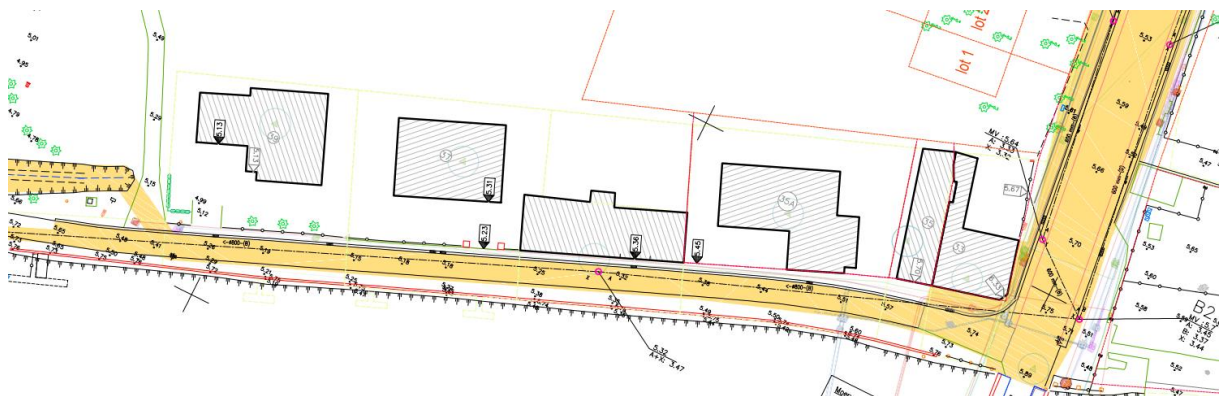
In het oosten van deze weg (maaiveld op ca. +5,75m TAW) wordt de gerenoveerde moerriool aangesloten op een nieuwe aan te leggen persleiding, die tussen het huidige wegdek en de oever wordt voorzien, waarbij de bodem tussen +3,42 en +3,52 m TAW wordt aangelegd (zie rood gestippelde lijn op Figuur 18). De bestaande moerriolering (+3,19m tot +3,44m TAW) in het midden van het huidige wegdek wordt opengeboken. In de plaats komt ter hoogte van de weg een nieuwe RWA en DWA- leiding die op +3,35 tot +3,67m TAW worden aangelegd. De huidige en nieuwe rioleringen zijn dus ongeveer 2m -mv uitgegraven. Deze strook van ca. 115m en ca. 5m breed lang is dus onderhevig aan bodemingrepen tot ca. 2m-mv, waarbij aangenomen kan worden dat een strook van 2m breed reeds verstoord is tot dit niveau. Bijkomend zal het bodemarchief in een strook van 3m breed verstoord worden tot een diepte van ca 2m -mv. De huidige bestrating zal echter reeds een impact op het bodemarchief hebben uitgevoerd.

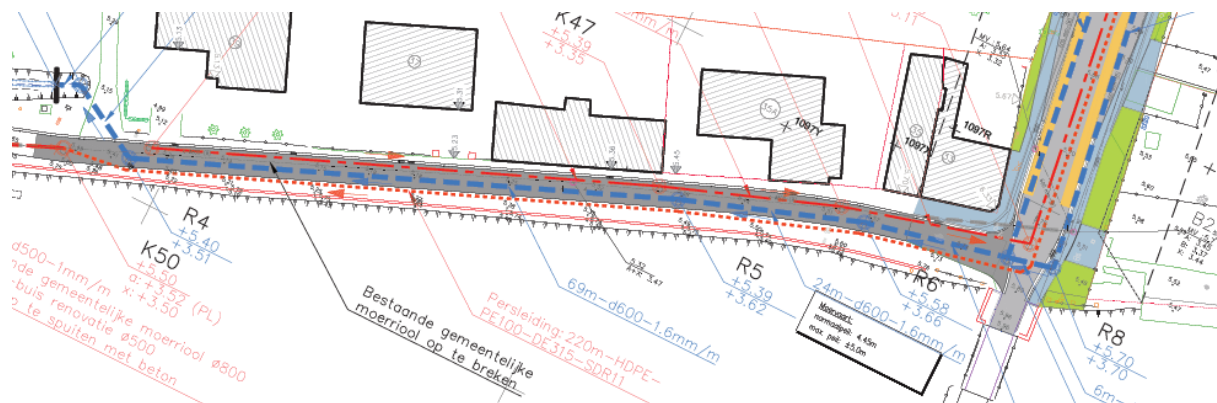
Figuur 15: Detail bestaande toestand westen van deelzone Meerstraat (wegel) (bron: opdrachtgever)

Figuur 16: Detail ontworpen toestand westen van Meerstraat (wegel) (bron: opdrachtgever)

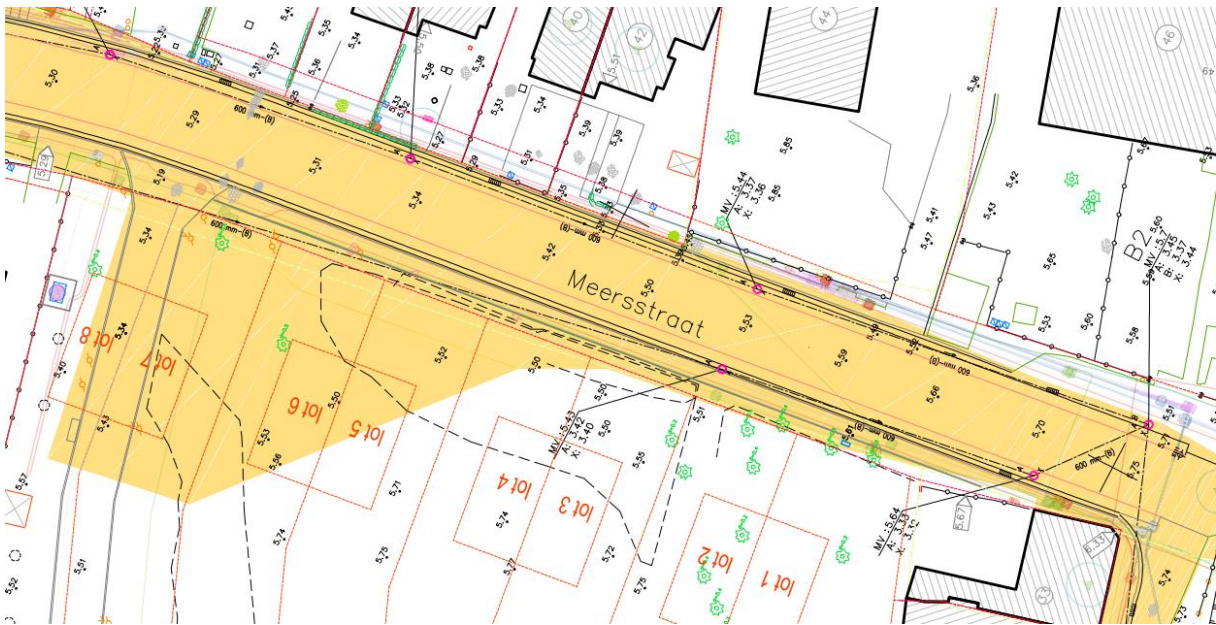
Figuur 17: Detail bestaande toestand oosten van deelzone Meerstraat (wegel) (bron: opdrachtgever)

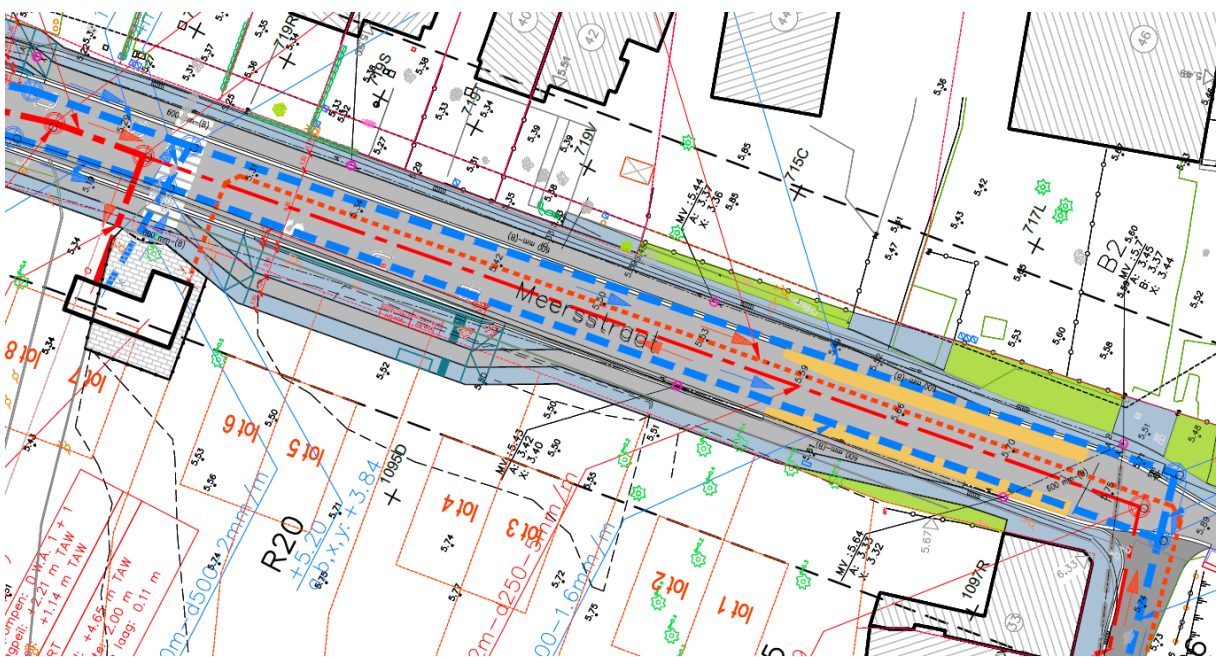
Figuur 18: Detail ontworpen toestand oosten van deelzone Meersstraat (weg) (bron: opdrachtgever)

In de Meersstraat wordt de bestaande riolering vervangen door RWA- leidingen. In het midden van de straat komt de DWA-leiding en de persleiding te liggen die vanuit het pompstation vertrekt. Ten noorden van het pompstation zal geen persleiding voorzien worden. De bestaande leidingen liggen aan weerszijden van de straat, de nieuwe RWA- leidingen komen onder de straat te liggen op een peil van 4,08m (ongeveer 1,50m -mv) ter hoogte van de Burgemeester tot 3,70m TAW (ca. 2,10m -mv) ter hoogte met de kruising van de Moervaart) te liggen. De bodem van de DWA-leiding komt in deze zelfde strook te liggen, tussen +3,08m TAW en +3,11m TAW, ongeveer 2,45 tot 2,70m -mv. Een groot deel onder het straatniveau is heden wellicht reeds verstoord door de bestaande leidingen aan de weerszijden van de straat, en de aanleg van de straat zelf. Het stratendek in de Meersstraat wordt na de rioleringswerken heraangelegd waarbij ook enkele groenstroken voorzien worden. Hierbij wordt amper een bijkomende bodemverstoring verwacht.

In deze zone wordt zoals vermeld ook een pompstation gebouwd, met een oppervlakte van 40m². Dit zal een ingrijpende verstoring van het bodemarchief betekenen, gezien uitgegraven wordt tot ca. 0m TAW (zie Figuur 21). In dit station komt de DWA-leiding toe, en vertrekt een persleiding en RWA leiding. Heden bevinden zich hier geen leidingen, noch is er een indicatie voor een andere verstoring. Echter betreft het slechts een zeer kleine oppervlakte.

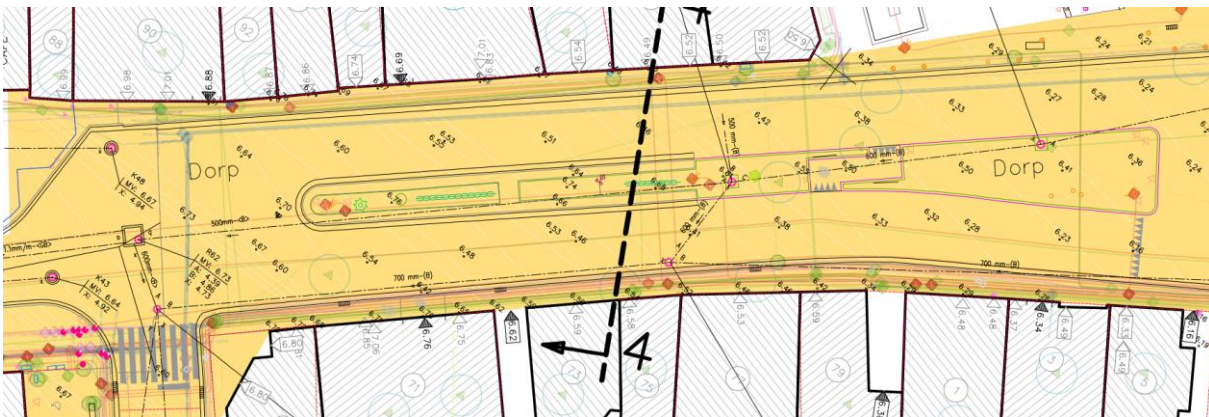
Figuur 19: Detail huidige toestand deelzone Meersstraat (bovenkant noordoosten) (bron: opdrachtgever)

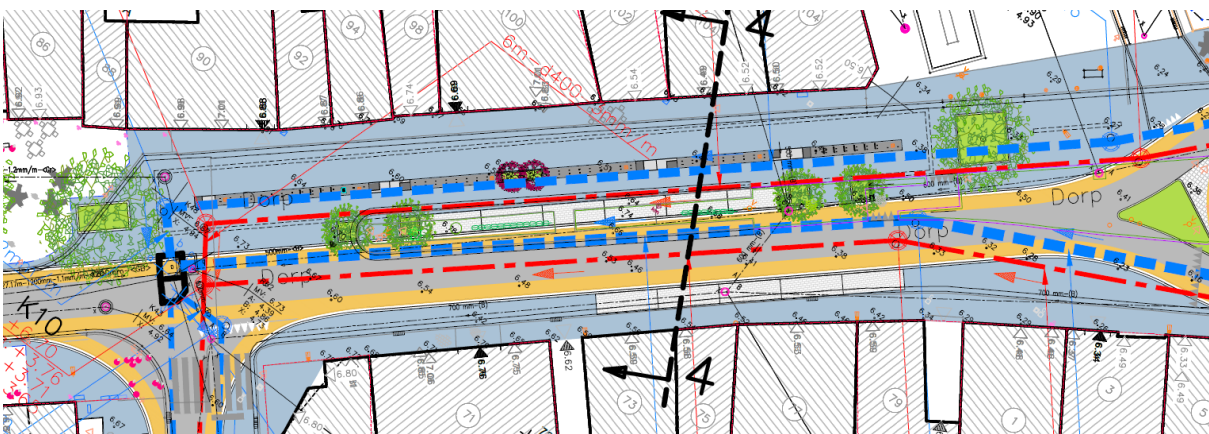
Figuur 20: Detail ontworpen toestand deelzone Meersstraat (bovenkant noordoosten) (bron: opdrachtgever)

In het dorpscentrum vindt een herinrichting plaats. De bestaande riolering loopt hier min of meer schuin over de middenberm en langs de zuidelijke straatkant. In de geplande toestand wordt telkens een RWA en DWA-leiding voorzien onder elke straathelft. Deze worden in de zone Dorp-Godshuisstraat-Molenhoek respectievelijk tussen bodemhoogte +4,40 tot +4,77m TAW en +3,71 en 4,73m TAW geplaatst. Het maaiveld situeert zich tussen +6,75m en 7,35m TAW. Ook worden enkele parkeerplaatsen voorzien, waaronder ter hoogte van de huidige middenberm. Voor de straatanleg zelf dient een bodemingreep van 61cm plaats te vinden, voor de parkeerplaatsen 18cm. Verder worden enkele kleine plantputten van 1 bij 1m voorzien, die ongeveer 1m uitgegraven worden en enkele grotere groenstroken. De samenvloeiing van Smishoek en Godshuisstraat wordt eveneens heraangelegd. In de Godshuisstraat wordt een RWA- en DWA leiding voorzien ter vervanging van de huidige riolering. Deze komt niet op dezelfde plaats te liggen, maar doorkruist het huidige tracé. Enkele parkeerplaatsen worden heraangelegd, tevens worden enkele plantputten voorzien. Ook in de Lindestraat en Smishoek wordt een bestaande riolering vervangen door een DWA-en RWA leiding. Deze nieuwe leidingen doorkruisen het huidige tracé. Opnieuw worden parkeerstroken en groenperken voorzien. De nieuwe bestrating, parkeerstroken en groenperken over de verschillende straten heen, volgen eenzelfde opbouw zoals hierboven beschreven voor Dorp.

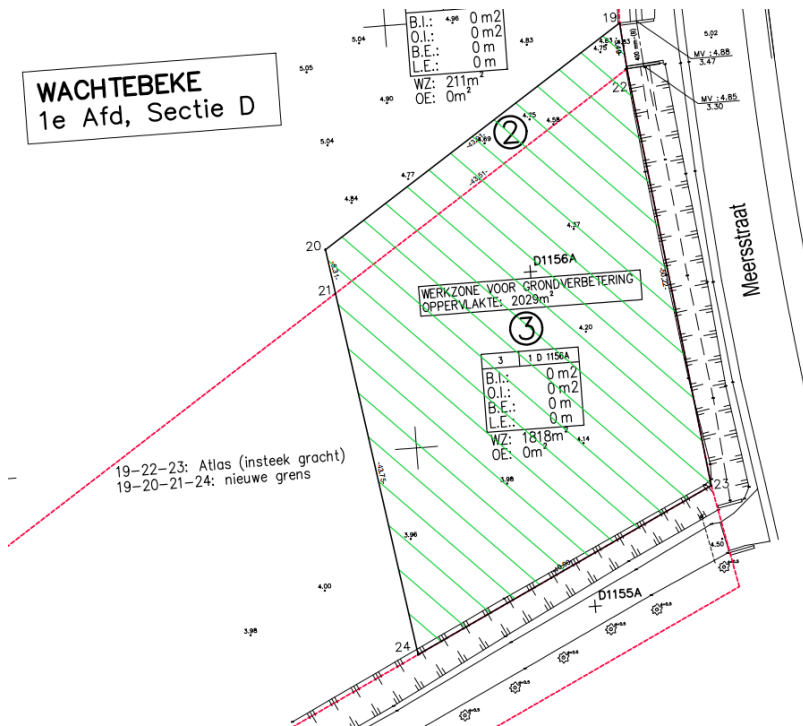

Figuur 23: Detail huidige toestand zone Dorp

Figuur 24: Detail ontworpen toestand zone Dorp (bron: opdrachtgever)

Ter hoogte van de tijdelijke werkzone (2029m²) wordt de teelaarde 30cm afgegraven. Andere werken vinden hier niet plaats, wel dient hier ook rekening gehouden te worden met de impact van zware machines op het bodemarchief. Ter hoogte van deze werkzone kan dus een verstoring van het bodemarchief plaatsvinden .

Figuur 27: Uitsnede uit inplantingsplan tijdelijke werkzone (bron: opdrachtgever)

1.3.6.2.3 Synthese bodemingreep

De geplande aanleg van de verschillende rioleringsleidingen zal een ingrijpende impact op het bodemarchief uitoefenen. Deze worden algemeen 1,5 tot meer dan 2m diep uitgegraven. De heraanleg van wegdek, parkeerstroken en groenstroken zullen een verstoring inhouden tot 61cm voor het wegdek en 1m voor de boomputten. In de werkzone wordt de teelaarde tot 30cm -mv afgegraven. Het plangebied bestaat nagenoeg volledig uit bestrating en heeft in het verleden reeds een versturende invloed op het bodemarchief gekend. Enkel ter hoogte van het geplande pompstation (ca. 40m²) en de werkzone (2029m²) kan nog een volledig gaaf bodemarchief verwacht worden.

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandstreek binnen de Vlaamse Vallei (noordelijk deel) Scheldebekken zonder getijden (zuidelijk deel)
Tertiair	Formatie van Zelzate, Lid van Bassevelde (noordelijk deel) Formatie van Maldegem, Lid van Onderdijke (zuidelijk deel)
Quartair	Type 3 (noordelijk deel) Type 3a (zuidelijk deel)
Bodemtypes	OB, Sdp, Egp(v), sPdb, vEfp(v)
Potentiële bodemerosie	Geen info/verwaarloosbaar
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	+4 tot +6,8 m TAW
Hydrografie	Moervaartdepressie, Stroomgebied Schelde

1.4.1.1 Landschappelijke situering

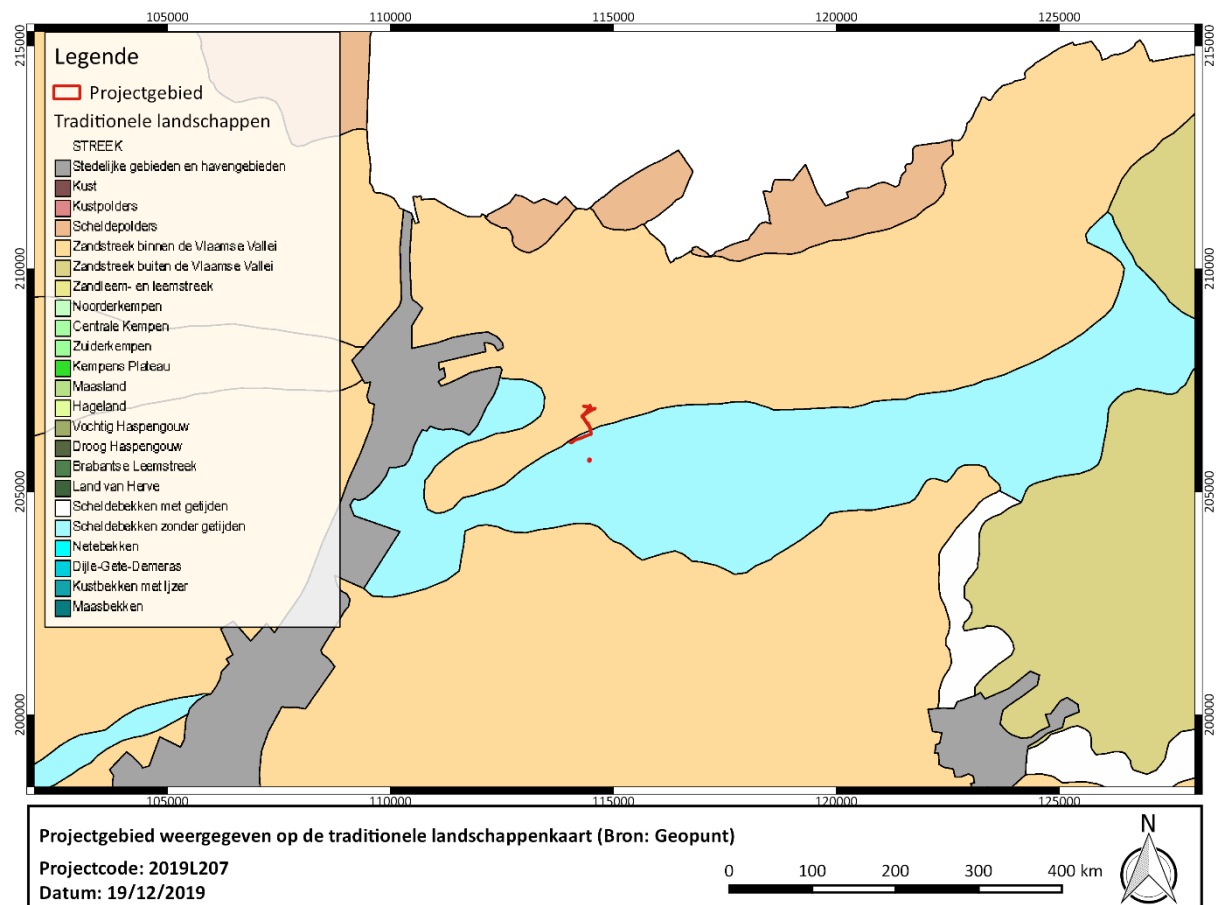
Landschappelijk is de gemeente Wachtebeke in te delen in drie zones. Dwars door de gemeente loopt de Moervaart in west-oostelijke richting. Ten zuiden van de Moervaart zijn voornamelijk natte gronden te situeren, die deel uitmaken van de Moervaartdepressie. De zuidgrens met Zaffelare wordt gevormd door de Zuidlede (zijarm van de Durme). De zone ten noorden van de Moervaart behoort tot de Vlaamse Zandstreek met vlak reliëf (+4 tot +7m TAW) maar met een voorkomen van afwisselend droge ruggen met natte depressies. Het gaat om een deels bebost gebied met resten van hogere heidestroken en oorspronkelijk talrijke veenrijke moerassen. Net langs de noordelijke zijde van de Moervaart loopt parallel een hoge zandrug die deel maakt van de dekzandrug Maldegem-Stekene. Hier bevindt zich het huidig dorpscentrum van Wachtebeke. In het noorden van de gemeente situeren zich ingedijkte Scheldepolders (Sint-Elooi polder en Overslagpolder) met kreken. Deze polders werden in het derde kwart van de 18de eeuw ingedijkt.⁵ Op de traditionele landschappenkaart wordt het projectgebied gekarteerd in de Vlaamse Vallei, de meest zuidelijke zone aan de Moervaart, in het Scheldebekken zonder getijden (zone Moervaartdepressie). Op het DTM is zichtbaar dat het projectgebied zich net langsheen deze zuidelijke zijde van de dekzandrug bevindt en verder afdaalt in zuidelijke richting, naar de moervaartdepressie.

De werkzone bevindt zich in deze Moervaartdepressie, een 1 tot 2,5km brede depressie die wordt gekenmerkt als een zeer vlak laaggelegen landschap (gemiddeld ca. +3,5m TAW) dat evenwel licht afdaalt van het westen naar het oosten toe. In deze vlakte komen zeer lage microruggetjes en kopjes voor, die voornamelijk west-oost georiënteerd zijn en een relatieve hoogte van 0,3m kunnen bereiken. Deze kleine opduikingen worden geïnterpreteerd als stroomruggetjes uit de periode van de laatste natuurlijke afvloeiing vanuit het westen naar het oosten toe in deze depressie. Het gebied kan vandaag de dag nog steeds als moerassig bestempeld worden, hoewel het grotendeels ontwaterd wordt door pompstations, de Moervaart in het noorden, de Zuidlede in het zuiden en de Stekense Vaart in het oosten. Ook wordt water afgevoerd naar het kanaal Gent-Terneuzen, mede als gevolg van de sterke verzanding van de Durme. Het gebied is op heden voornamelijk in gebruik als weiland en akkerland. Op een aantal zones in de depressie dagzomen mergelachtige afzettingen.⁶ Op het DTM is duidelijk merkbaar dat de werkzone zich op de overgang bevindt tussen een hoger gelegen (stroom)rug en paleogeul.

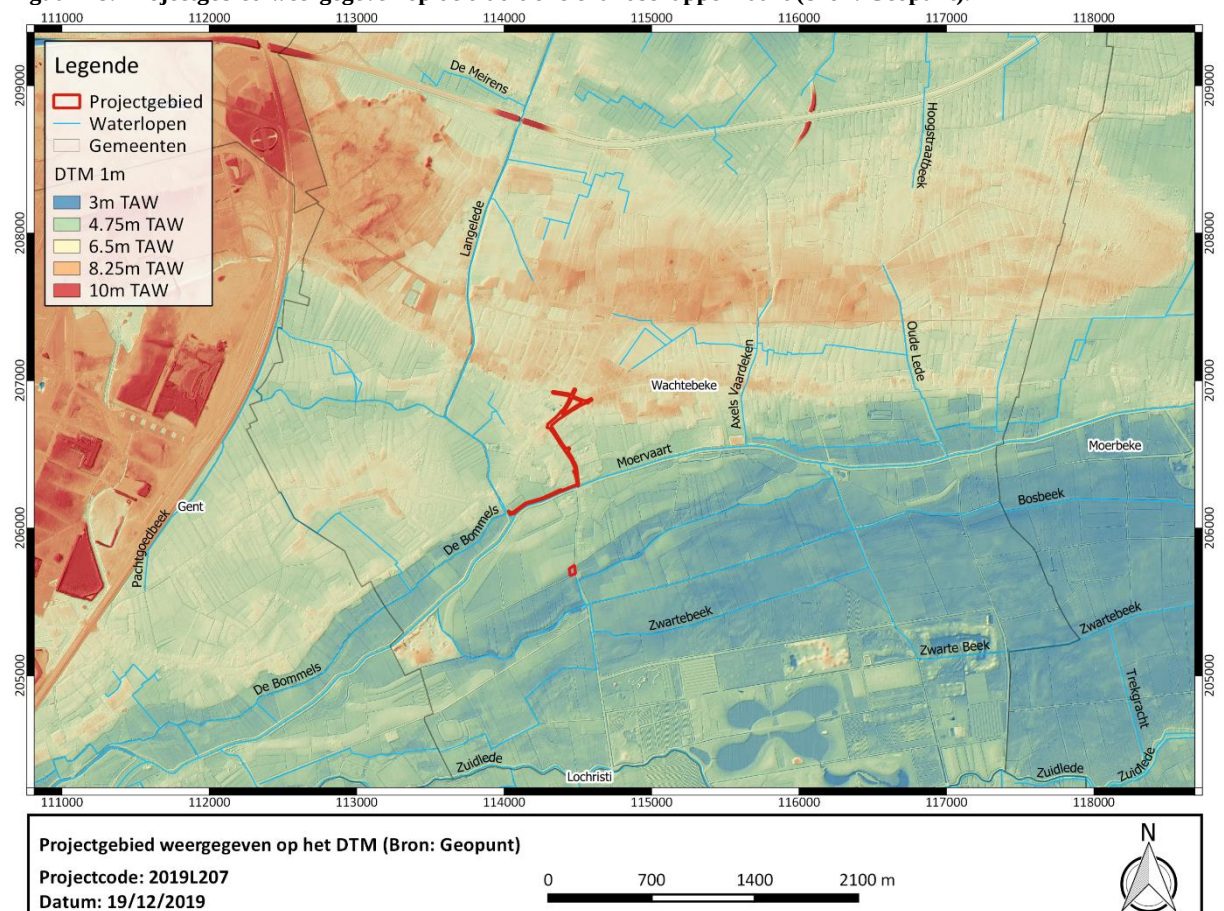
⁵ Inventaris onroerend erfgoed: <https://id.erfgoed.net/themas/14181>

⁶ De Moor G., 1995

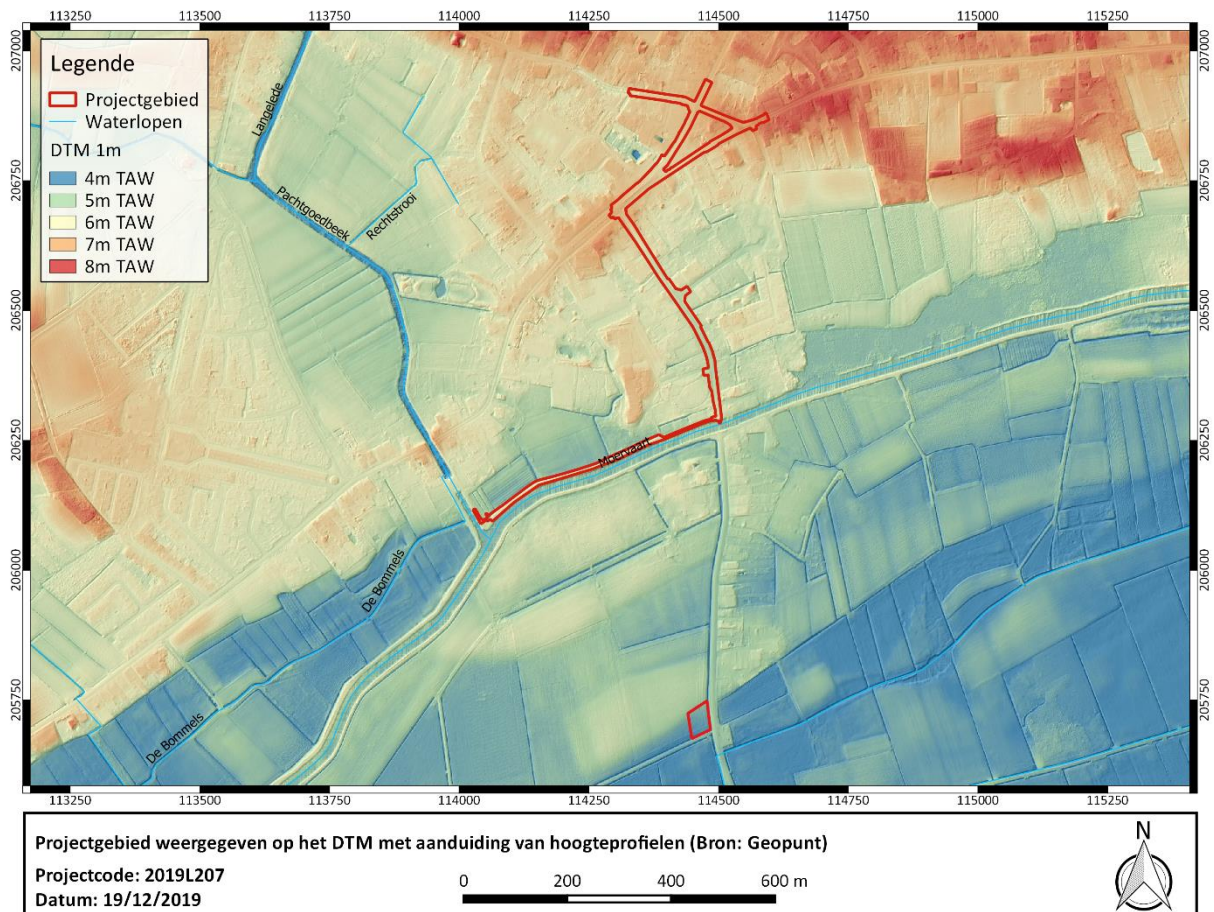

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

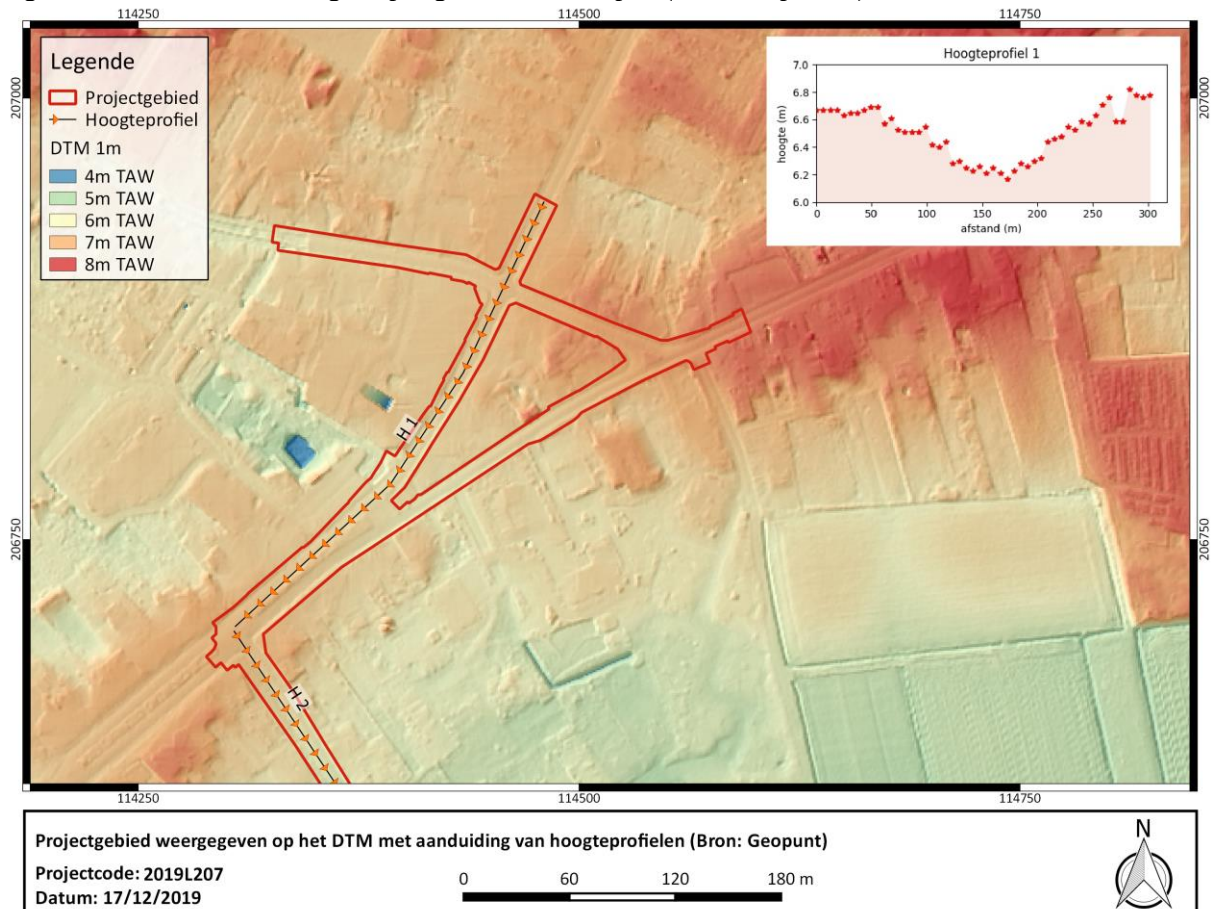

Figuur 29: DTM met aanduiding van het plangebied en gemeentegrenzen. (Bron: Geopunt)

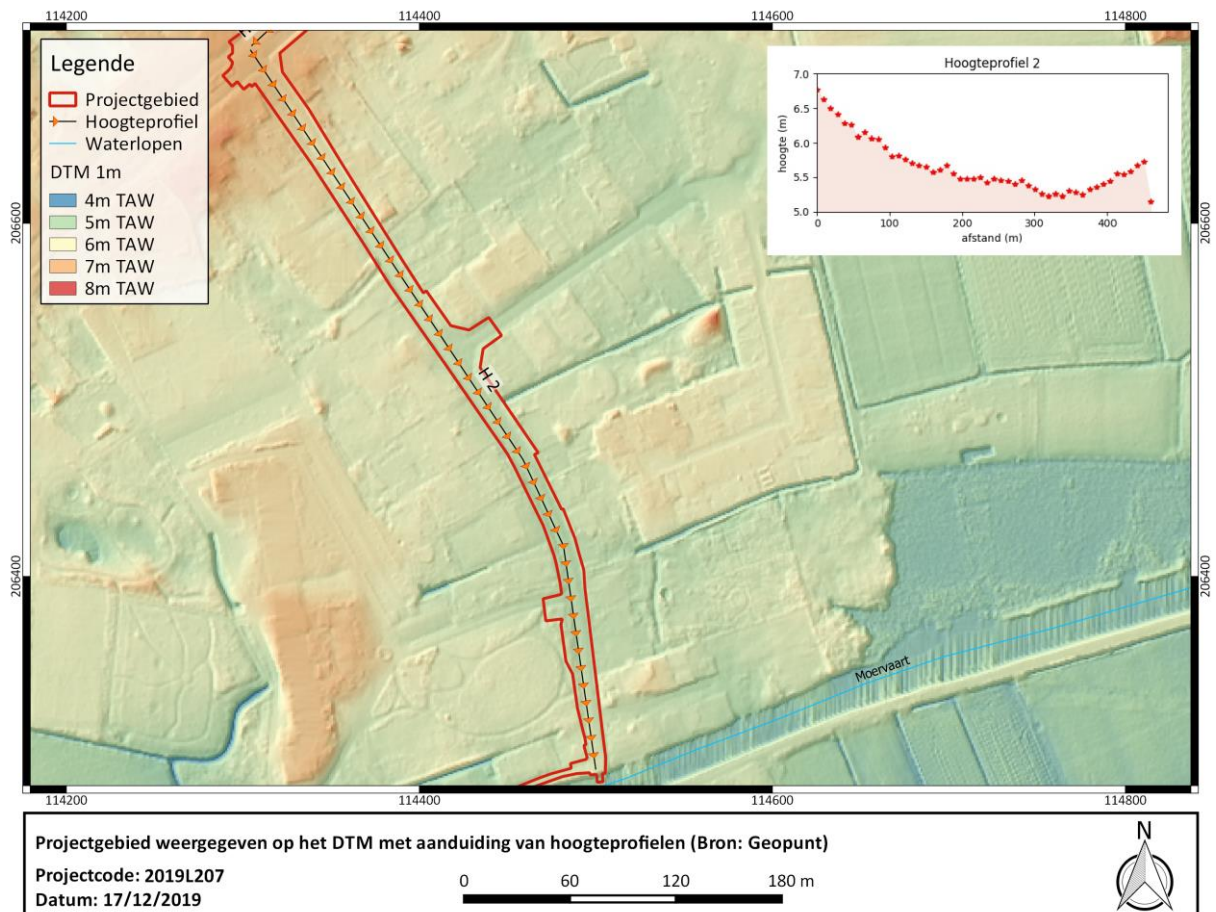

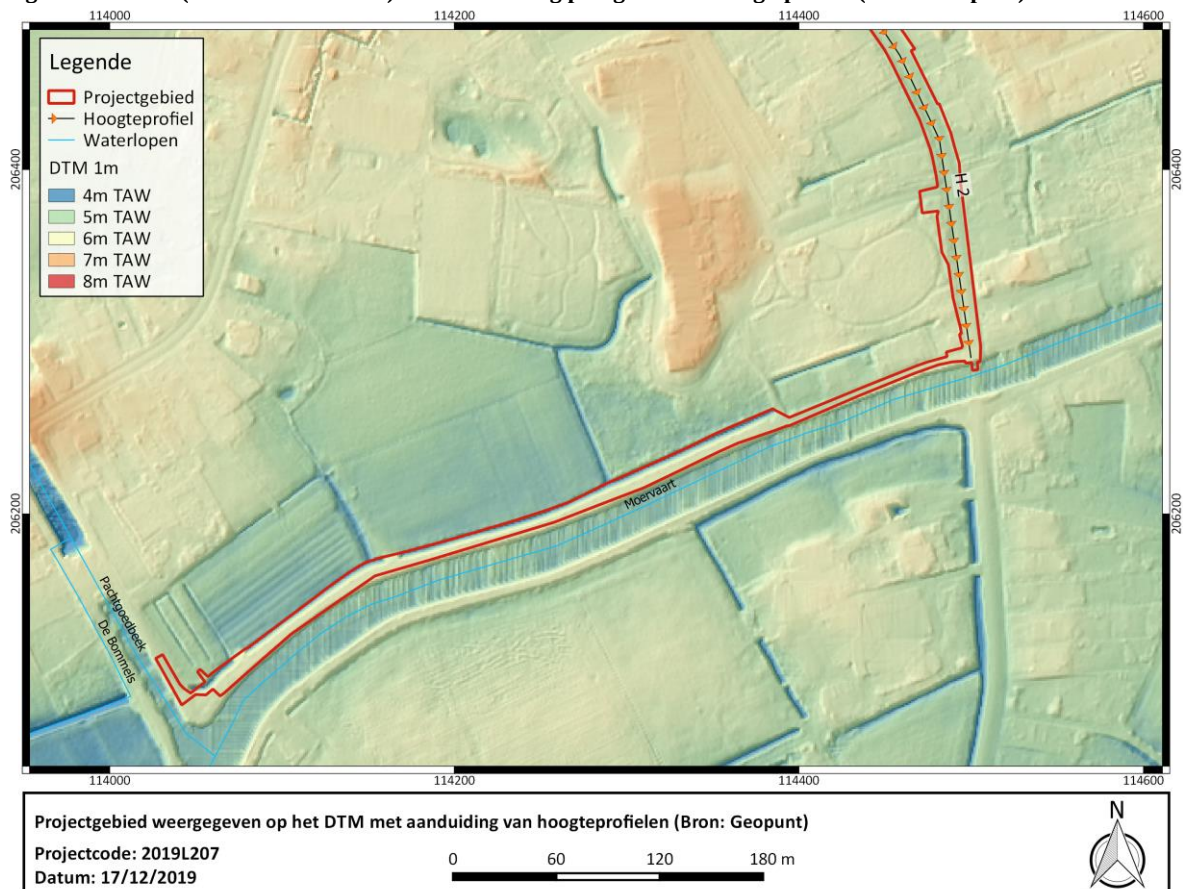
Figuur 30: DTM met aanduiding van plangebied en waterlopen. (Bron: Geopunt.be)

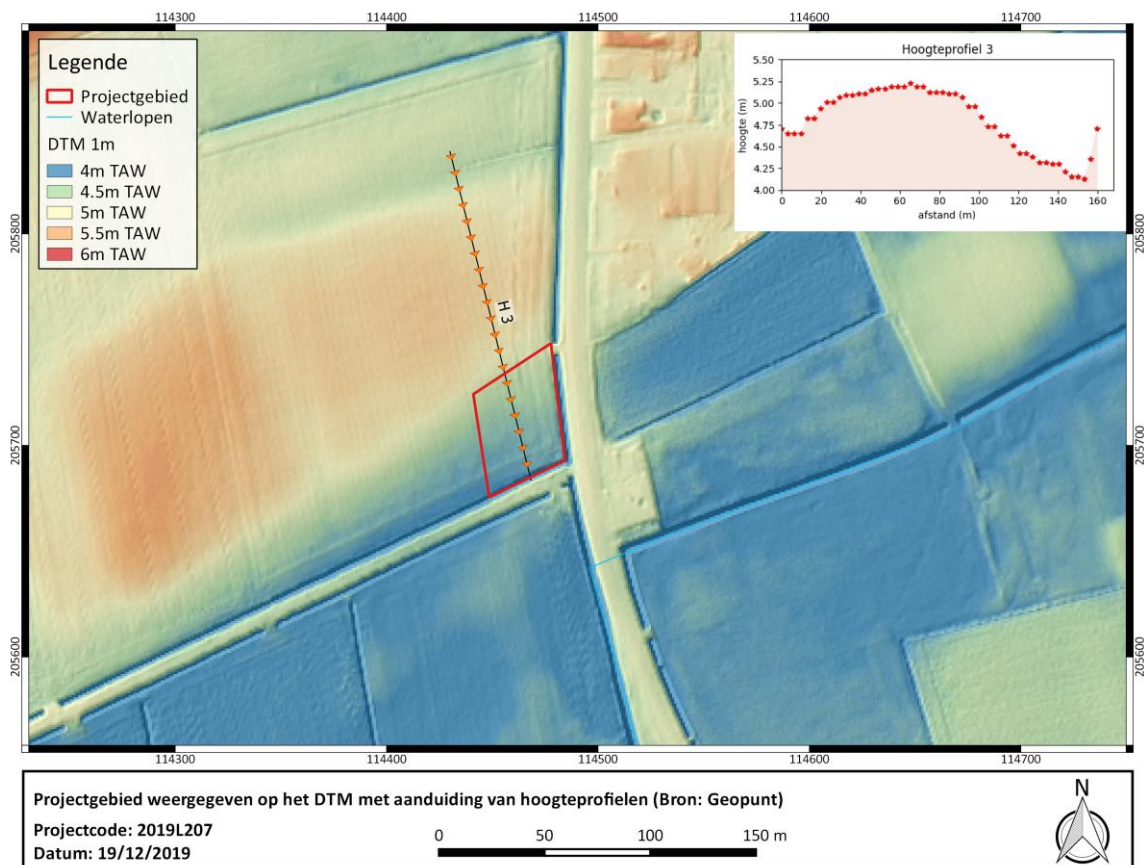
Figuur 31: DTM (detail noordelijke zone) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).

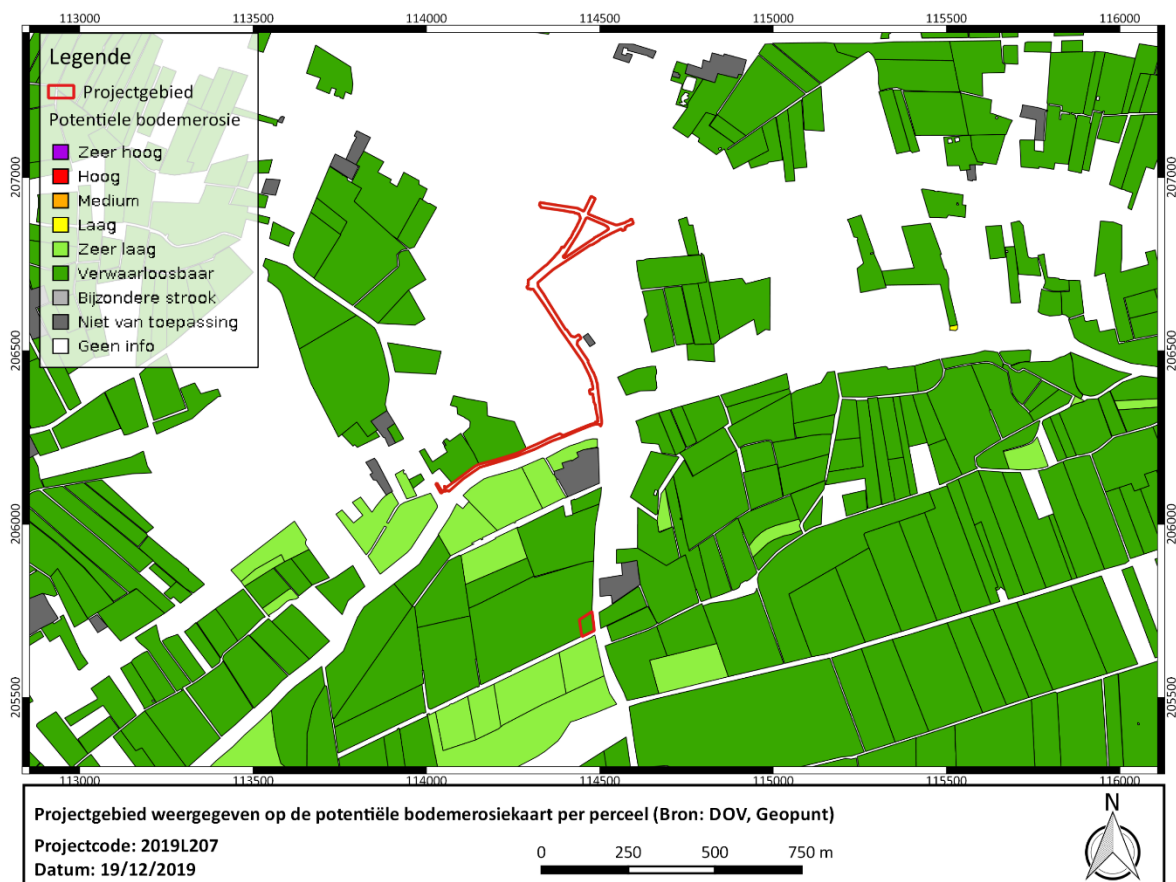
Figuur 32: DTM (detail centrale zone) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).

Figuur 33: DTM (detail zuidelijke zone) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).

Figuur 34: DTM (detail werkzone) met aanduiding plangebied en hoogteprofiel (bron: Geopunt).

Figuur 35: Potentiele bodemerosiekaart met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt.be)

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied situeert zich op de Tertiair geologische kaart ter hoogte van de Formatie van Zelzate, Lid van Bassevelde in het noorden, en ter hoogte van de Formatie van Maldegem, lid van Onderdijk in de zuidelijke zone.

De Formatie van Zelzate bestaat uit mariene fijne zanden en zandige kleien. De formatie begint met een basale laag met silexfragmenten, gerolde zandsteentjes en grof kwartszand en venige intercalaties. Deze basale laag wordt gevolgd door het Lid van Bassevelde, dewelke gekenmerkt wordt door donkergrijs, glauconiet- en glimmerhoudend fijn lemig zand, met lokaal dikke lenzen van grijze klei.⁷

Het Lid van Onderdijk bestaat uit grijsblauwe, niet kalkhoudende, zware klei. Aan de top bevat deze klei perforaties die opgevuld zijn met grijs middelmatig fijn venig zand en detritisch organisch materiaal dat geconcentreerd is in venige bandjes. Dit zijn indicatoren van een begroeiingshorizont of van een onderbreking in de sedimentatie.⁸

Het Tertiaire substraat bevindt zich ter hoogte van het plangebied op een diepte van 15 tot 17 m, en is dus weinig relevant in deze casus.⁹

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is voor de noordelijke zone gekarteerd als Quartair type 3. Het betreft eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan, mogelijk nog vroeg-Holoceen (**ELPw**), waarbij mogelijk ook hellingsafzettingen van het Quartair aanwezig (**HQ**) zijn. Het is evenwel ook mogelijk dat deze karteereenheid afwezig is. Onder deze afzetting bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (**FLPw**).

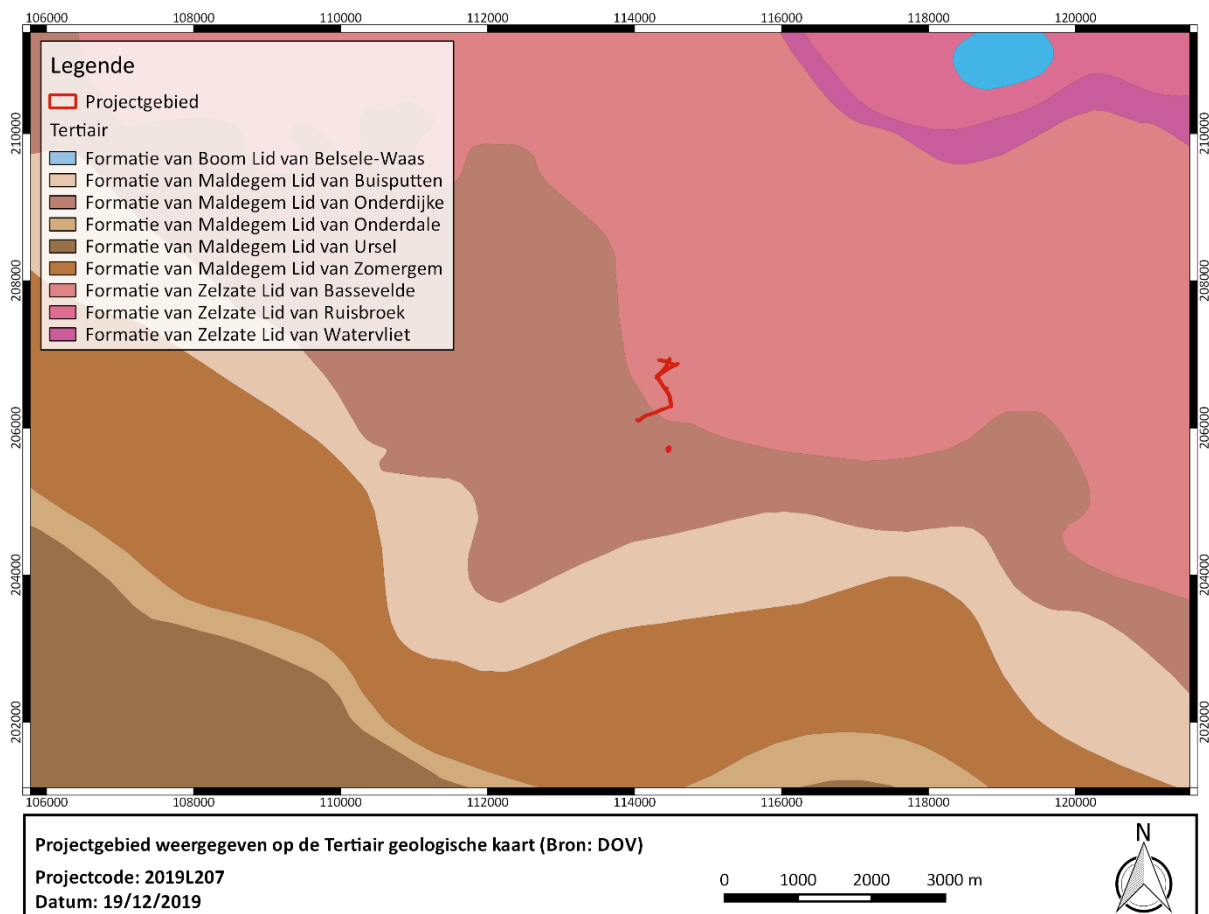
In de zuidelijke helft van het projectgebied, ter hoogte van de Moervaartdepressie, wordt het projectgebied gekarteerd als type 3a. Hierbij dekken fluviatiele afzettingen (organochemisch en perimarien inclus) uit het Holoceen en mogelijk Tariglaciaal (laat-Weichseliaan) de pleistocene sequentie (type 3, zie hierboven) af.

⁷ Jacobs et al., 1993

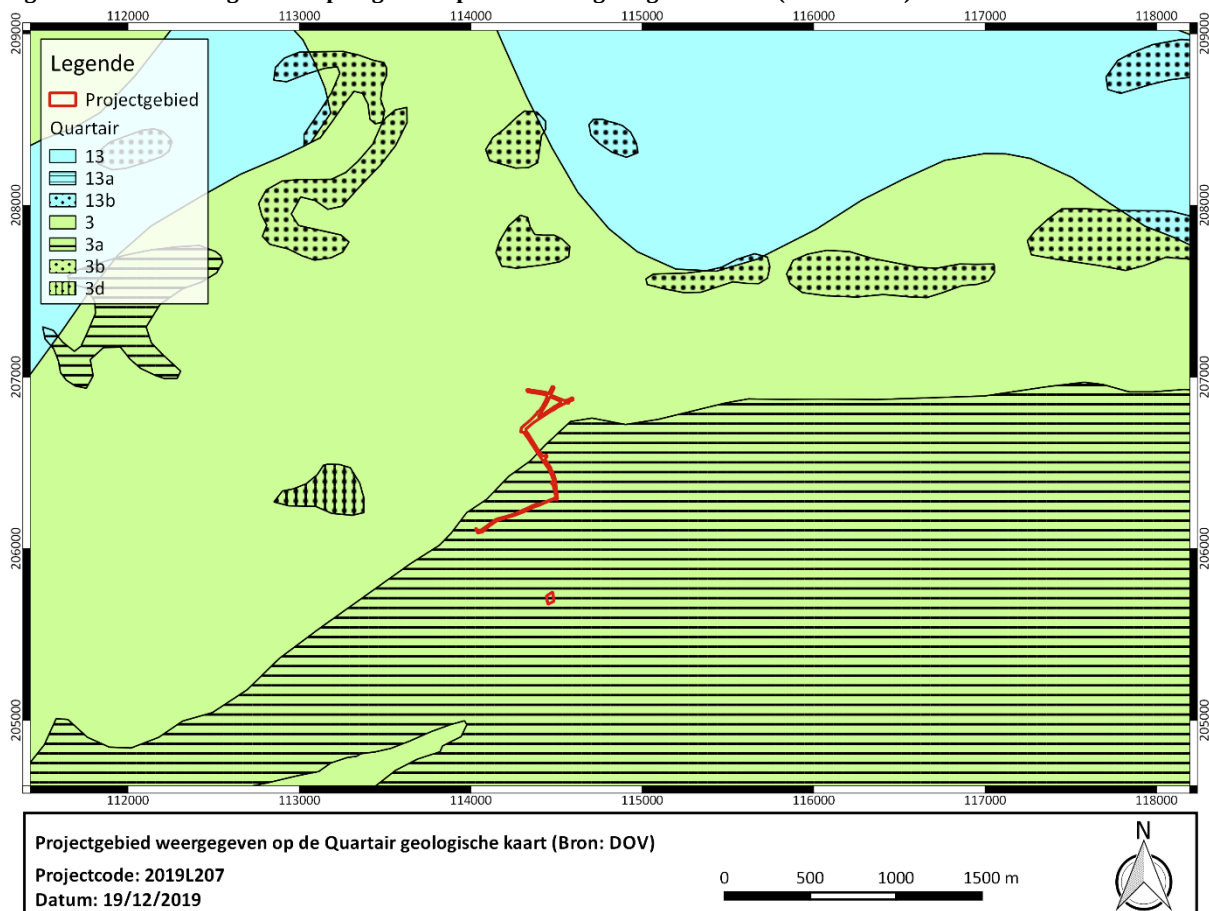
⁸ Jacobs et al., 1993

⁹ DOV, G3Dv2 dikte niet-tabulair Quartair

Figuur 36: Aanduiding van het plangebied op de Tertiair geologische kaart (Bron: DOV).

Figuur 37: Aanduiding van het plangebied op de Quartair geologische kaart (Bron: DOV).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

De zone voor de nieuw in te richten straten bevindt zich volledig ter hoogte van bebouwde zone op de bodemkaart. Ter hoogte van het centrum, op de dekzandrug, kunnen zandige tot licht lemige zandbodems verwacht worden, die matig nat (Zc tot Zd, Sd) al dan niet met profielontwikkeling of podzolvorming. De Meerstraat doorsnijdt vanaf de dekzandrug richting Moervaartdepressie verschillende bodemtypen waarbij de textuur algemeen fijner, tot alluviale klei, en de drainageklasse sterk natter wordt. Deze bodems kennen geen profielontwikkeling. De weg ten noorden van de Moervaart bevindt zich op zeer natte klei- en zandleembodem zonder profielontwikkeling, mogelijk met veen in de ondergrond.

De werkzone in het zuiden van het projectgebied bevindt zich voor het merendeel ter hoogte van het bodemtype sPdb. Hierbij gaat het om een matig natte licht zandleembodem met een structuur B horizont. De Ap van deze gronden is ongeveer 25 cm dik, donker grijsbruin en bevat 1,2-1,5% humus. Hij rust op een bruinachtige zwak humeuze kleur B horizont van 20-30 cm dik. Hieronder bevindt zich een zandsubstraat (ondieper dan 75 cm). De roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm. De uiterst zuidoostelijke hoek van het projectgebied wordt gekarteerd onder het type vEfp(v). Hierbij gaat het om zeer natte, zeer sterk gleyig (met reductiehorizont) kleibodems zonder profielontwikkeling, met veen op minder dan 75 cm en een oppervlakkige veenbedekking. Het zijn hydromorfe zeer slecht gedraineerde alluviale kleibodems. De profielen worden gekenmerkt door een donkergrijze, humusrijke, veelal verweerde bovengrond van 15-20 cm dik. De roestverschijnselen beginnen in de humeuze bovengrond, volledig gereduceerd blauwgrijs materiaal begint tussen 40 en 80 cm. Het zijn permanent zeer natte gronden die gedurende de winter verscheidene maanden overstroomd zijn.¹⁰

¹⁰ Van Ranst et al. 2000

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen¹¹

De oudst gekende vermelding van Wachtebeke, “Wagtebeke” dateert uit 1198. De huidige dorpskern van Wachtebeke strekt zich uit langs de zandrug die parallel met de Moervaart loopt, en valt samen met een deel van de heerweg tussen Brugge en Antwerpen. Wachtebeke ontstond als een ontginningscentrum in de 12de eeuw. Bij het ontginnen van de veenrijke gronden speelden de Gentse Sint-Baafs- en Sint-Pietersabdij een grote rol, net als de Premonstratenzers van Ninove en de Cisterciënzers van Marquette (nabij Rijsel). Ten oosten van het dorpscentrum bevond zich mogelijk nog een oudere woonkern in de wijk Kalve. Dit is het hoogste punt (12m) van de gemeente. Het toponiem Kalve werd reeds vermeld in 1177 en is daarmee het oudst vermelde toponiem van de gemeente.

De Sint-Pietersabdij verwierf door schenking in 1175 moergronden van de huidige gemeente Wachtebeke. In 1199 verkreeg de abdij toestemming om er een kapel te bouwen. In de 13de eeuw werd een parochie gevormd, vermoedelijk uit de oudere parochie van Assenede. De Sint-Pietersabdij richtte een *curtis* op, vermoedelijk ter hoogte van het “Overlede goed” in de Meersstraat, die als ontginningscentrum fungeerde. Ook de Premonstratenzers van Ninove zouden een *curtis* in hun bezit gehad hebben, in de wijk Kalve. Het in het noordoosten van de gemeente Wachtebeke gelegen grensdorp Overslag gaat in oorsprong terug op een (mogelijk vroeg)middeleeuwse aanleg- en overslagplaats van schepen, waarbij het een belangrijke rol had in het handelsverkeer tussen de stad Gent en de zee. Dit belang als overslagplaats en knooppunt tussen Gent en de zee ging verloren na het graven van de Sasse Vaart (voltooid in 1653), de voorganger van het kanaal Gent-Terneuzen. Via vaarten stond Overslag in verbinding met Axel en Terneuzen. Goederen (vooral turf) werden in Overslag overgeladen op kleinere schepen en via de Moervaart naar Gent verscheept. Door de turfontginning ontwikkelden zich woonkernen aan de Langelede, een kanaal dat Wachtebeke van zuid naar noord doorsnijdt. Het uiterst noordelijk gelegen moerassig gebied werd pas bebouwd na indijking in de zeventiende eeuw.

Wachtebeke heeft nooit als afzonderlijke heerlijkheid bestaan, maar maakte deel uit van het Ambacht Assenede, één van de Vier Ambachten. In 1579 verwierf Wachtebeke Sint-Kruis-Winkel. Beide gemeenten werden door de Sasse Vaart afgesneden van de rest van het Ambacht Assenede, waardoor het toen een afzonderlijke vierschaar verkreeg.¹²

Het zuidelijke gedeelte van het projectgebied bevindt zich in de Moervaartdepressie. Historisch gezien, behoorde dit gebied ten gevolge van het wildernisregaal uit de Karolingische periode, toe aan de graven van Vlaanderen. Een groot deel van het Waasland was toen gekend als het Koningsforeest en was in hun beheer. Onder de impuls van de graven werd dit woud en de omliggende woeste gronden (waaronder de Moervaartdepressie) stelselmatig ontgonnen, eerst in eigen beheer, nadien door de abdijen. Rond 1197 werd de Baudeloo-abdij opgericht door een monnik van de Gentse Sint-Pietersabdij in de oostelijke zone van de depressie, op de zuidrand van de zandrug die de depressie begrenst (in het huidige Klein-Sinaai, deelgemeente van Stekene). Door allerlei schenkingen groeide deze abdij sterk en werd het omliggende gebied ontgonnen en in cultuur gebracht.

In het westelijk deel van de Moervaartdepressie bezat de Gentse Sint-Baafsabdij vermoedelijk al voor het begin van de 13de eeuw gronden. In 1242 verwierf de abdij een groot gebied van gravin Johanna: de ‘onlende’ (nog niet in cultuur gebrachte gronden). Het ging om heide, bos

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Wachtebeke <https://id.erfgoed.net/themas/14181>

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Wachtebeke <https://id.erfgoed.net/themas/14181>

en moeras dat gelegen was tussen het centrum van Mendonk en Moerbeke, met inbegrip van gronden ten zuiden van de Zuidlede, tot aan de Onlendegracht ('Olentgracht'). De abdij verkreeg toestemming om 'waterleeden, vivers, molnen, vyscherien ende woningen' aan te leggen en op te richten.¹³ In de Moervaartdepressie werden ook verschillende eendenkooien ingericht, ondermeer in Oostdonk (gebied tussen Mendonk en domein Puyenbroeck) en ten westen van Wulfsdonk.

Ook in de 16de en 17de eeuw bestond het gebied nog grotendeels uit meersen, met enkele ettingen en akkers. In die periode zijn reeds dammen en dreven met bomen aangelegd. In 1559 werd de Sint-Baafsabdij opgeheven en werd Wulfsdonk overgedragen aan de bisschoppen van Gent. Vanaf 1626 werden de meersen in 'bilcken' opgedeeld en verpacht, net zoals de ettingen. Uit pachtcontracten blijkt dat de pachters instonden voor het onderhoud van de dammen en dreven met bijhorende grachten. In de 18de eeuw bestond het gebied nog steeds grotendeels uit meersen, op enkele akkers na. De dammen en dreven werden nog steeds onderhouden, en verstevigd met rijshout, terwijl bovenop steengrijs aangevuld werd. Ook de verschillende watergangen werden onderhouden, vermoedelijk werden ook rabotten of sluizen in hout of steen gebouwd, zoals voordien reeds voor de Moervaart en de Zuidlede. In het tweede kwart van de achttiende eeuw werden de eerste bossen aangelegd. Het betrof kaphoutbossen die op verschillende plaatsen gecreëerd en geëxploiteerd werden. Bij het aanleggen van de bossen werden telkens singels gegraven waarop het plantsoen aangeplant werd.¹⁴

Het zuidelijk deel van de Meersstraat en de werkzone situeren zich in de vastgestelde archeologische zone 'Prehistorisch sitecomplex in alluviale context van de depressie van de Moervaart'¹⁵. Via veldkarteringen zijn hier een groot aantal vondstlocaties gekend uit de steentijden, die nauw verbonden zijn met de geomorfologische evolutie van het gebied. Met name tijdens het finaalpaleolithicum en het (vroeg-) mesolithicum heeft de mens het gebied intensief gefrequenteerd. De vondstlocaties uit het finaal paleolithicum vormen een zeer dicht patroon, waarbij een nagenoeg continue keten van sites op de noordelijke rand van de depressie aanwezig is, en een groot aantal sites gelegen zijn op de (duin)ruggen in of andere opduikingen in de depressie zelf. Veel sites uit het mesolithicum bevinden zich voornamelijk op droge oevers van waterlopen binnen het gebied.¹⁶

1.4.2.2 Cartografische bronnen

De eerste relevante cartografische weergave die betrekking heeft tot het plangebied betreft de figuratieve kaart van Horenbault uit 1567 (zie Figuur 39)¹⁷. Op deze kaart is de voorloper van de huidige Meersstraat aangeduid als 'Wachtbeetschen Dam'. Ter hoogte van de huidige driehoek Dorp-Godshuisstraat-Molenkouter en Lindestraat-Rechstro bevindt zich de splitsing van de 'Heerwech van Antwerpen naer Ghendt' met de 'Heerwech van Antwerpen naer Brugghe'. Op de hoek van deze splitsing (huidige Molenhoek-Smishoek-Rechstro) is een hoeve in cirkelvormige structuur op te merken, mogelijk een site met walgracht waarvan de gracht gedempt is. Op de plaats waar heden bebouwing tussen de driehoek Smishoek-Lindestraat-

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed, Moervaartdepressie: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135389>

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed, Moervaartdepressie: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135389>

¹⁵ <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/14753>

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2020: Prehistorisch sitecomplex in alluviale context van de depressie van de Moervaart: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303007>

¹⁷ Kaarte figuratieve van de gronden van het Bisdom van Gent, te Wulfsdonck binnen de prochie van Moerbeke, in den lande van Waes, door Fr. Horenbault". Figuratieve kaart van Moerbeke.

1576. RAG, Kaarten en plannen nr 458. Geraadpleegd via cartesius.be

Godshuisstraat zich bevindt, zijn bomen getekend. Een figuratieve kaart uit 1663 toont een dries binnen deze driehoek.¹⁸

Alle betrokken wegen staan ook aangeduid op de Ferrariskaart (1771-1777). De kaart toont de weg langs de Moervaart in nat alluviaal weiland. De Meersstraat zelf is nagenoeg onbebouwd, de drogere noordelijke zone wordt door akkerland geflankeerd. Bebouwing bevindt zich voornamelijk in het centrum zelf. In de driehoek Smishoek-Lindestraat-Godshuisstraat zijn een aantal gebouwen gekarteerd. De site met walgracht op de Molenhoek-Smishoek-Rechstro is verdwenen, maar de perceelsstructuur wijst hier nog op. In het Dorp wordt de duidelijk bredere weg (dries) gesplitst door een bomenrij. De werkzone is door georefereren wellicht iets te zuidelijk getekend, deze zou waarschijnlijk boven de dreef gesitueerd moeten worden. Duidelijk is de drogere rug die op het DTM duidelijk waar te nemen valt, te ontwaren: deze gronden zijn als een eiland in cultuur gebracht in een groter nat meersengebied.

De Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) toont een gedetailleerder beeld van de bebouwing langs de straten. Langsheen de Meersstraat begint zich nu ook bebouwing te ontwikkelen. De perceelsindeling ter hoogte van de werkzone is nagenoeg identiek als de huidige indeling. De kaart van Popp (182-1879) en de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) tonen nagenoeg eenzelfde beeld.

¹⁸ RAG, Kaarten en plannen, nr.685. Figurative kaart der prochie van Wachtebeke, door P. De Vos, gezworen landmeter, gemaekt ten verzoeke van de heer prelaet der abdye van St-Pieters, nevens Gent, om te valideren in zyne zaek als heerscher jegens de grave van Waton; deze kaart gereguleert in conformiteyt van den contracte in daete 24 meye 1515, aengegaen tusschen het klooster van de byloke, den pitancier van St-Pieters klooster en Jonc. Van Idegem, 14 november 1663.” 1 blad. Modernere kopie in kleur

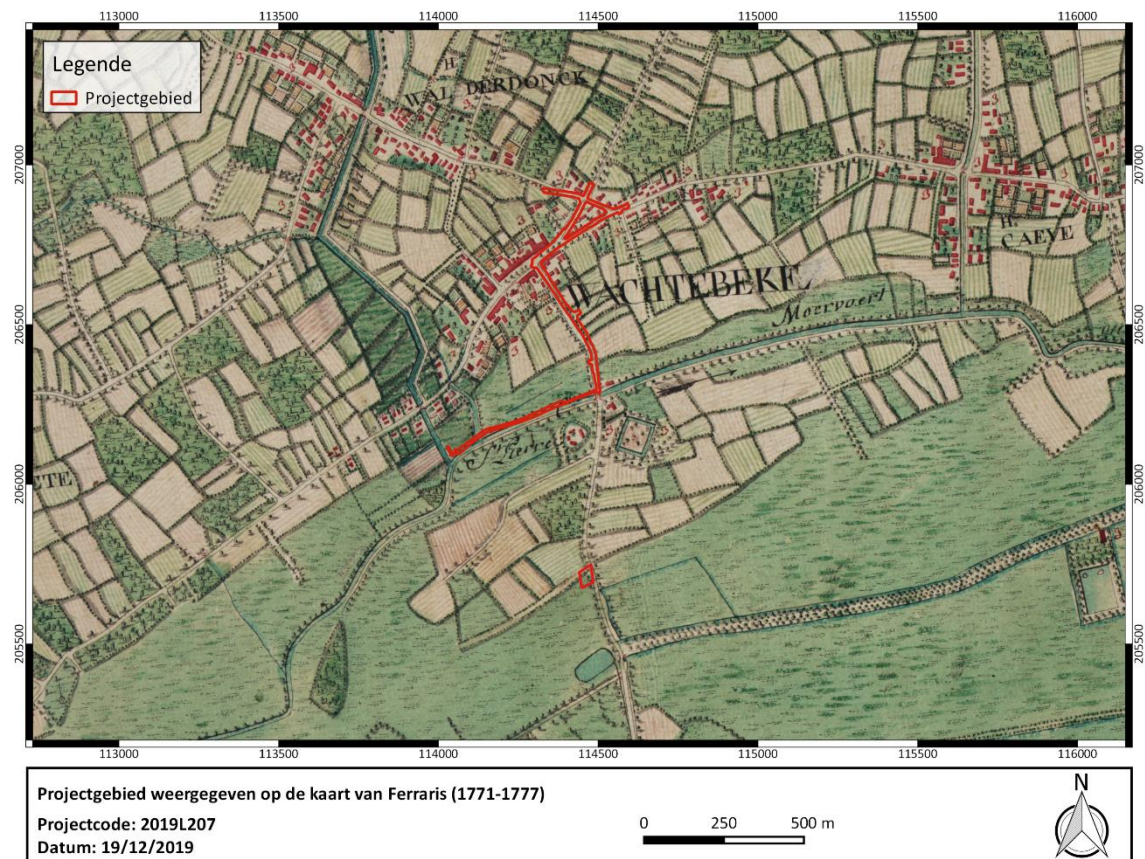

Figuur 39: Uitsnede uit de figuratieve kaart van Horenbault uit 1567, het noorden bevindt zich onderaan (bron: cartesius.be).

Figuur 40: Uitsnede uit figuratieve kaart van Vos uit 1663

Figuur 41: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

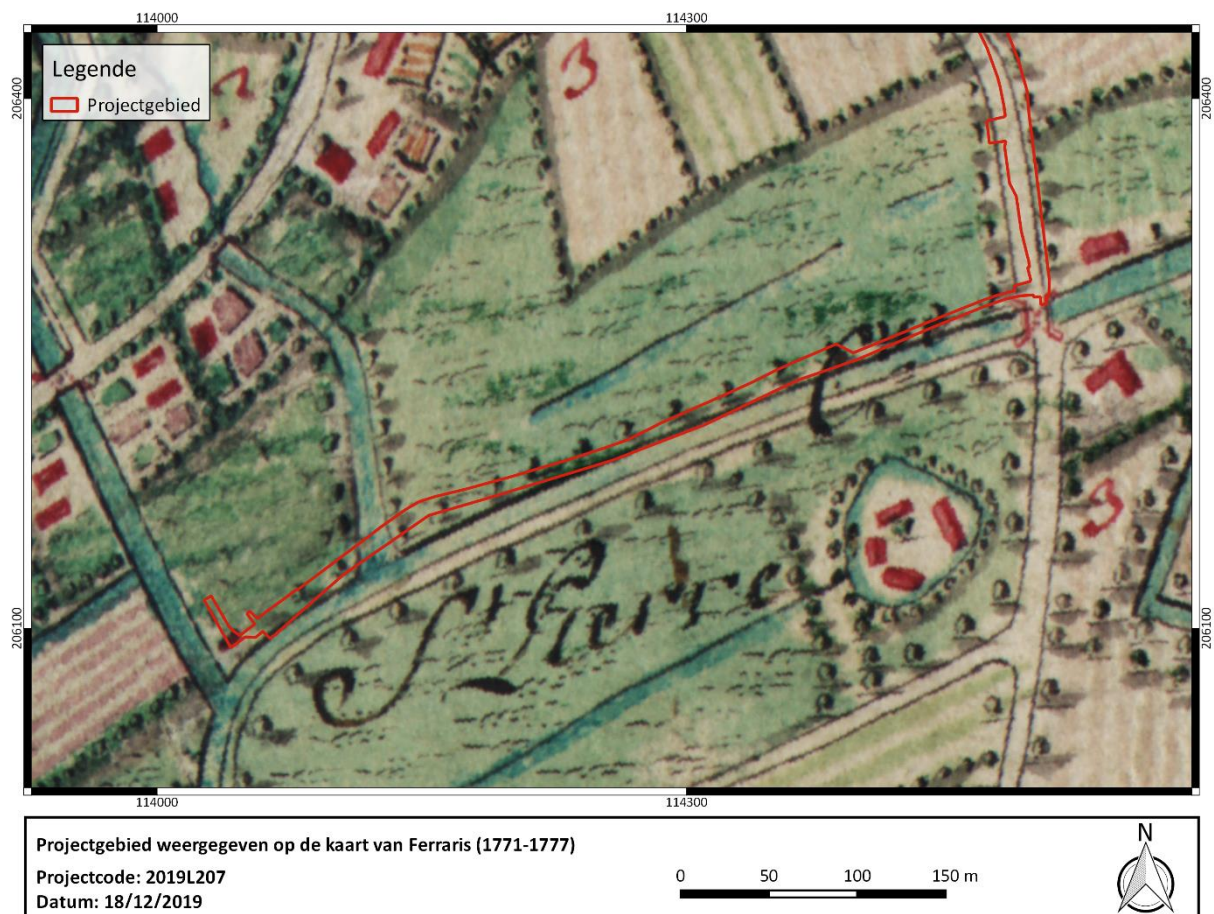

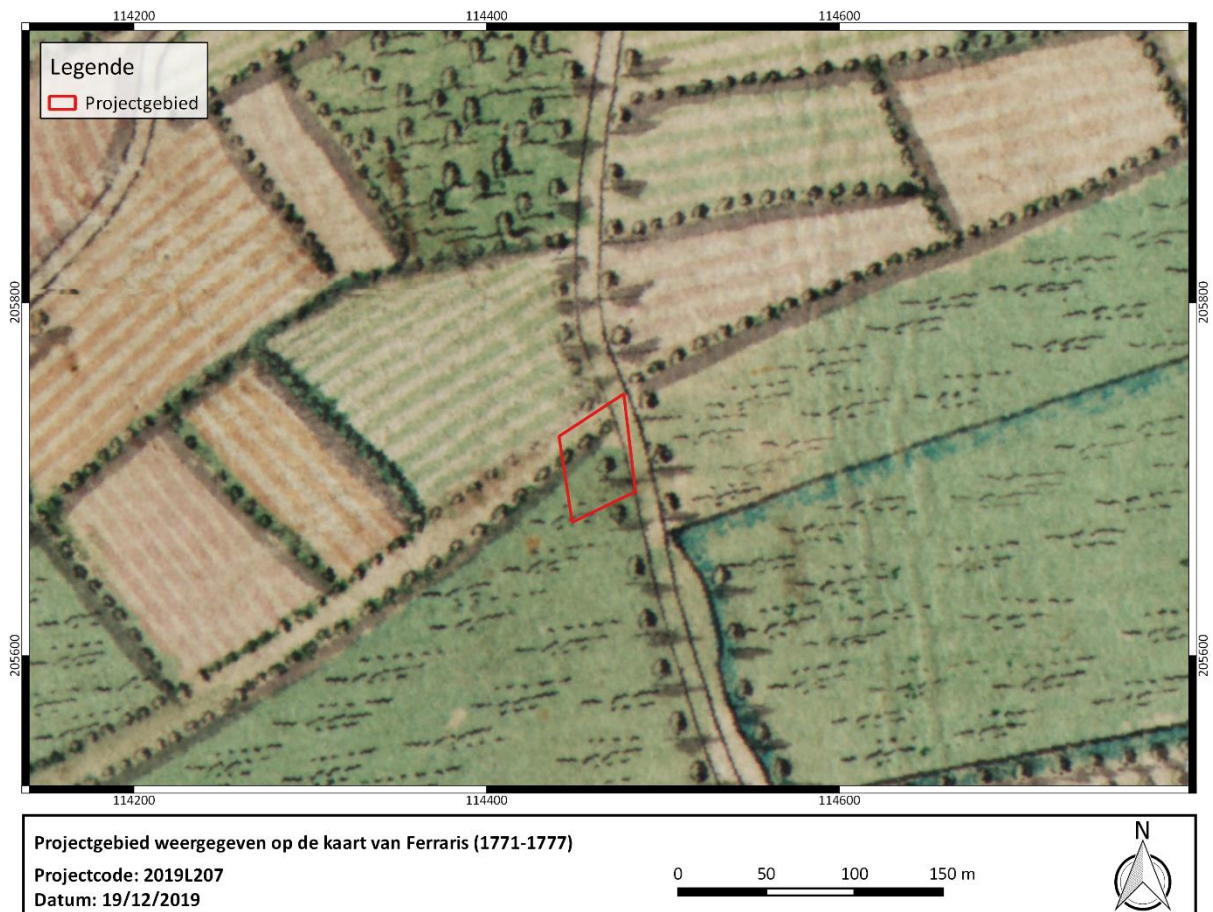
Figuur 42: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777), detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)

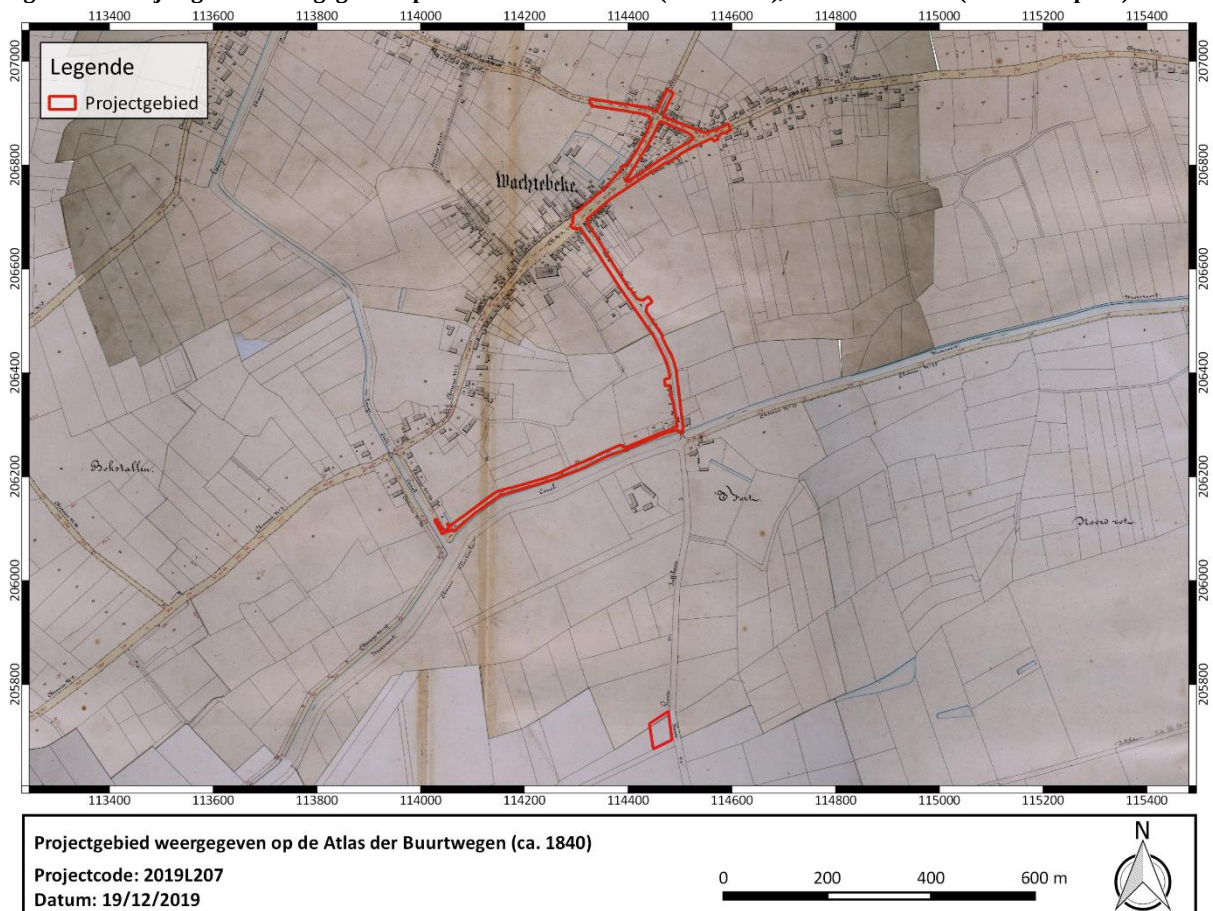
Figuur 43: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777), detail centrale zone (Bron: Geopunt)

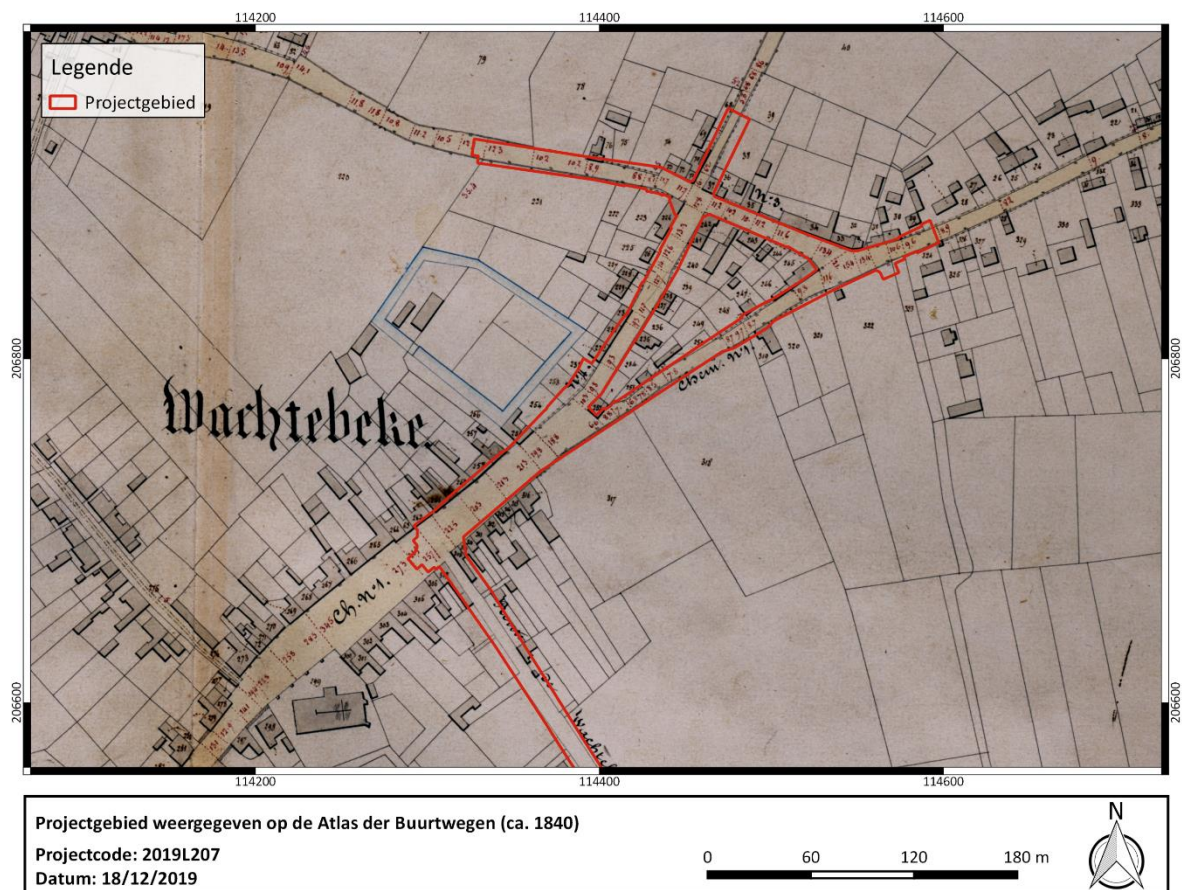
Figuur 44: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777), detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)

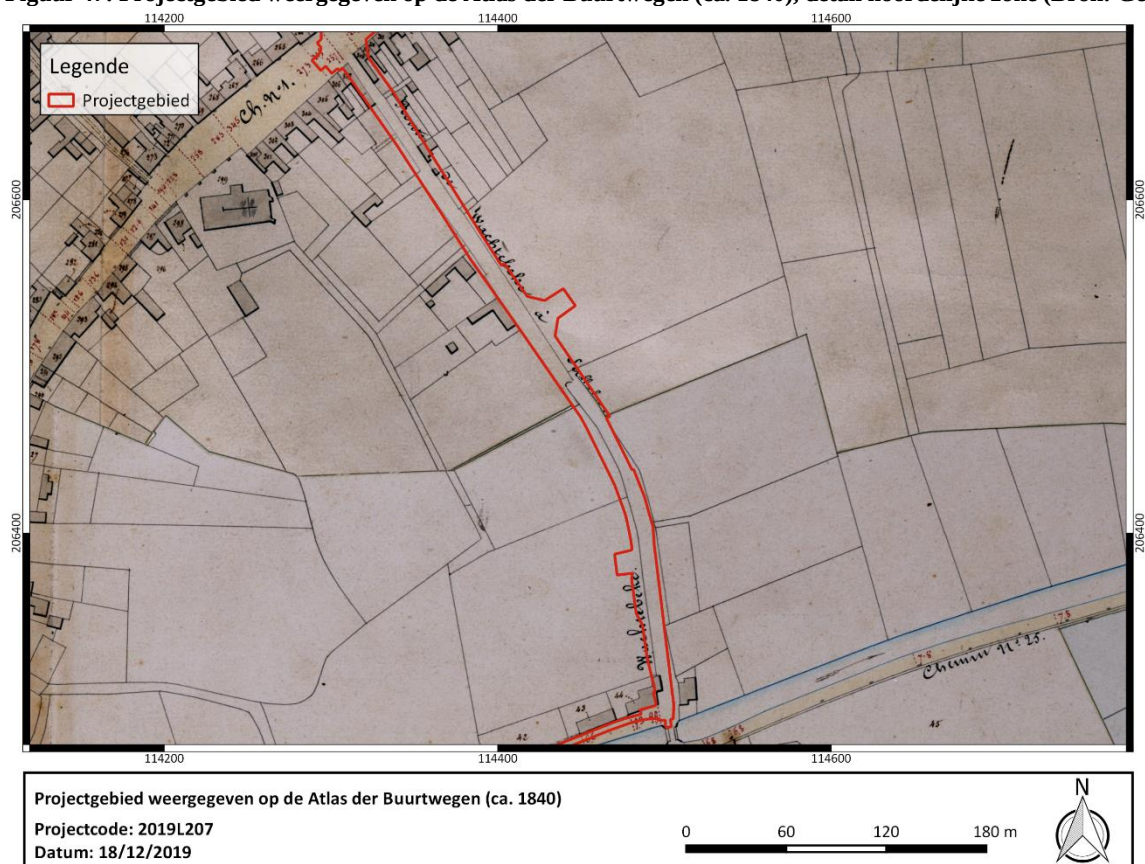
Figuur 45: Projectgebied weergegeven op de kaart van Ferraris (1771-1777), detail werkzone (Bron: Geopunt)

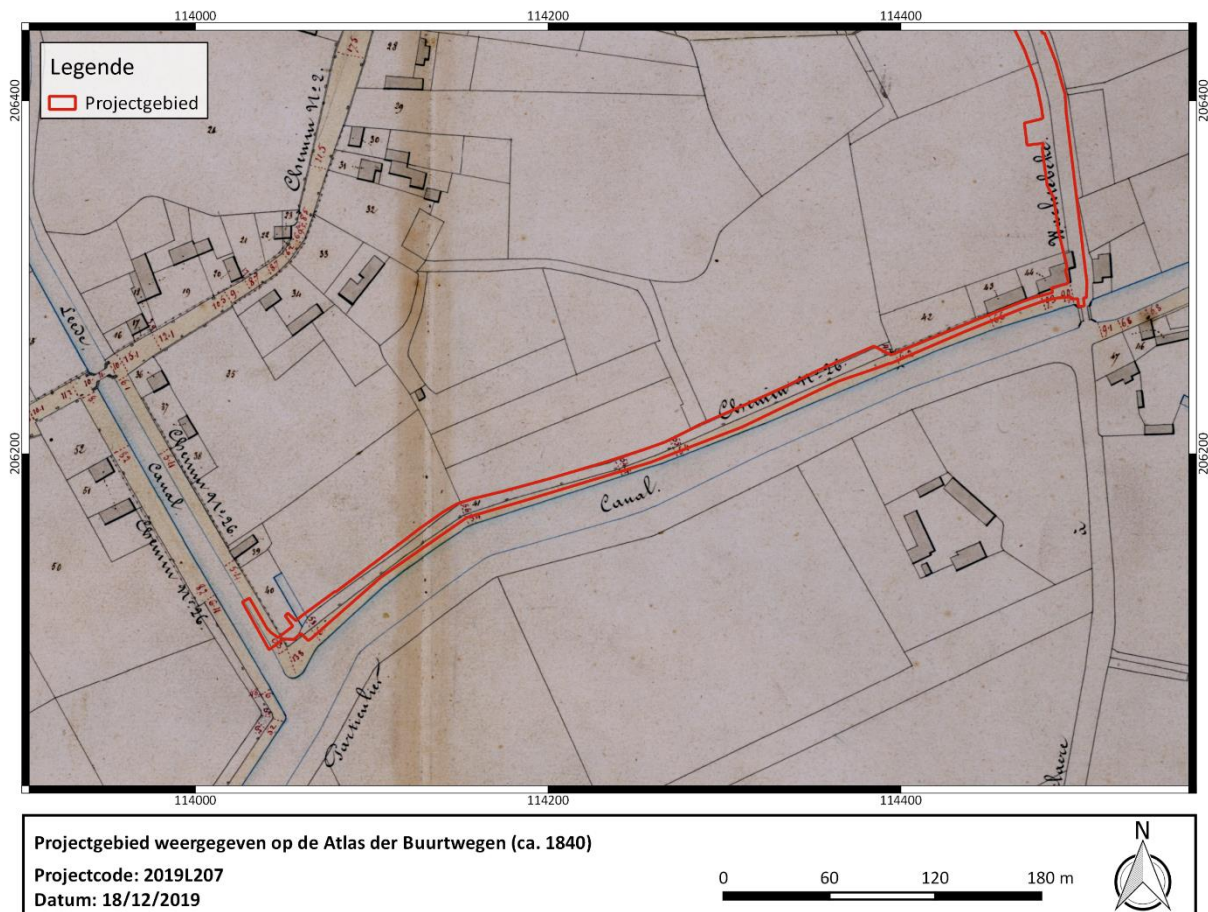
Figuur 46: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (Bron: Geopunt)

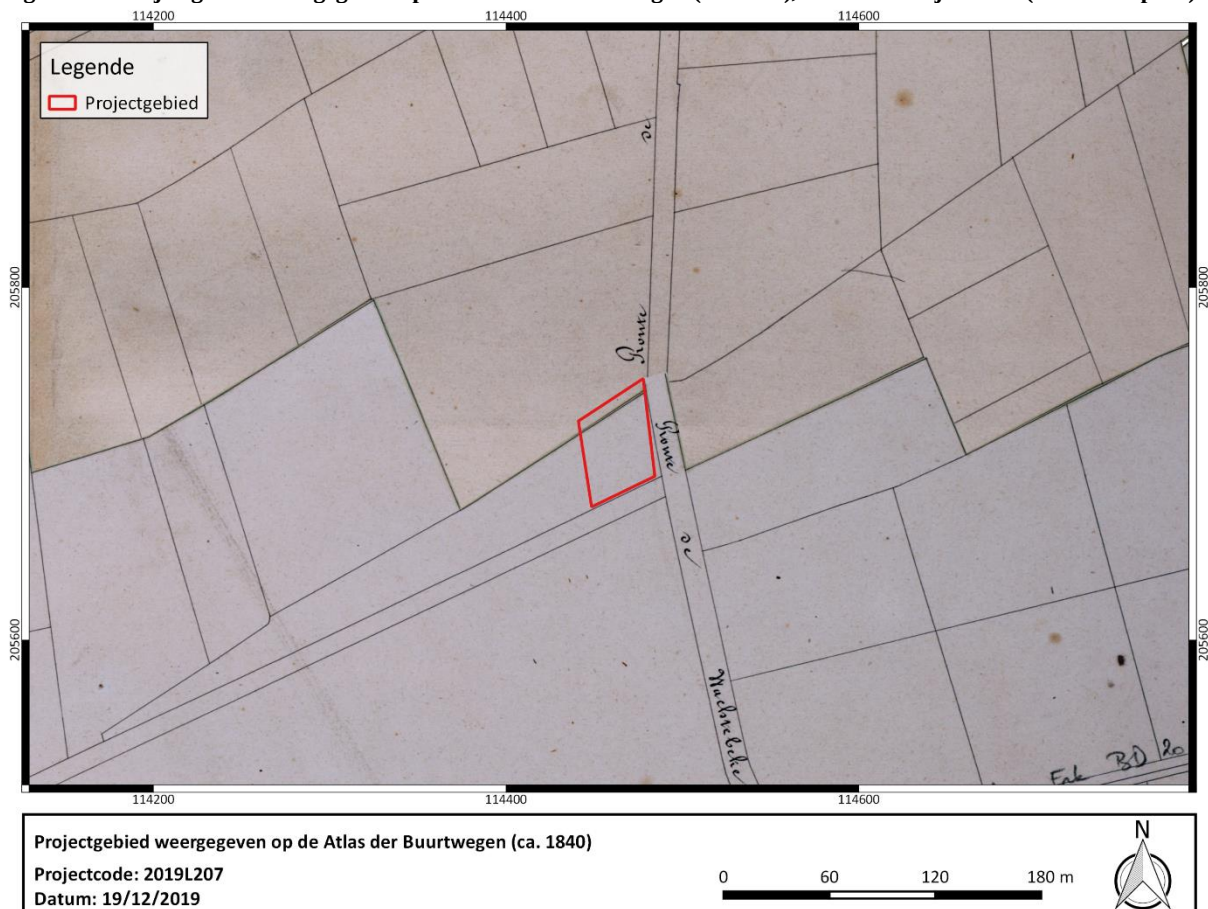
Figuur 47: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)

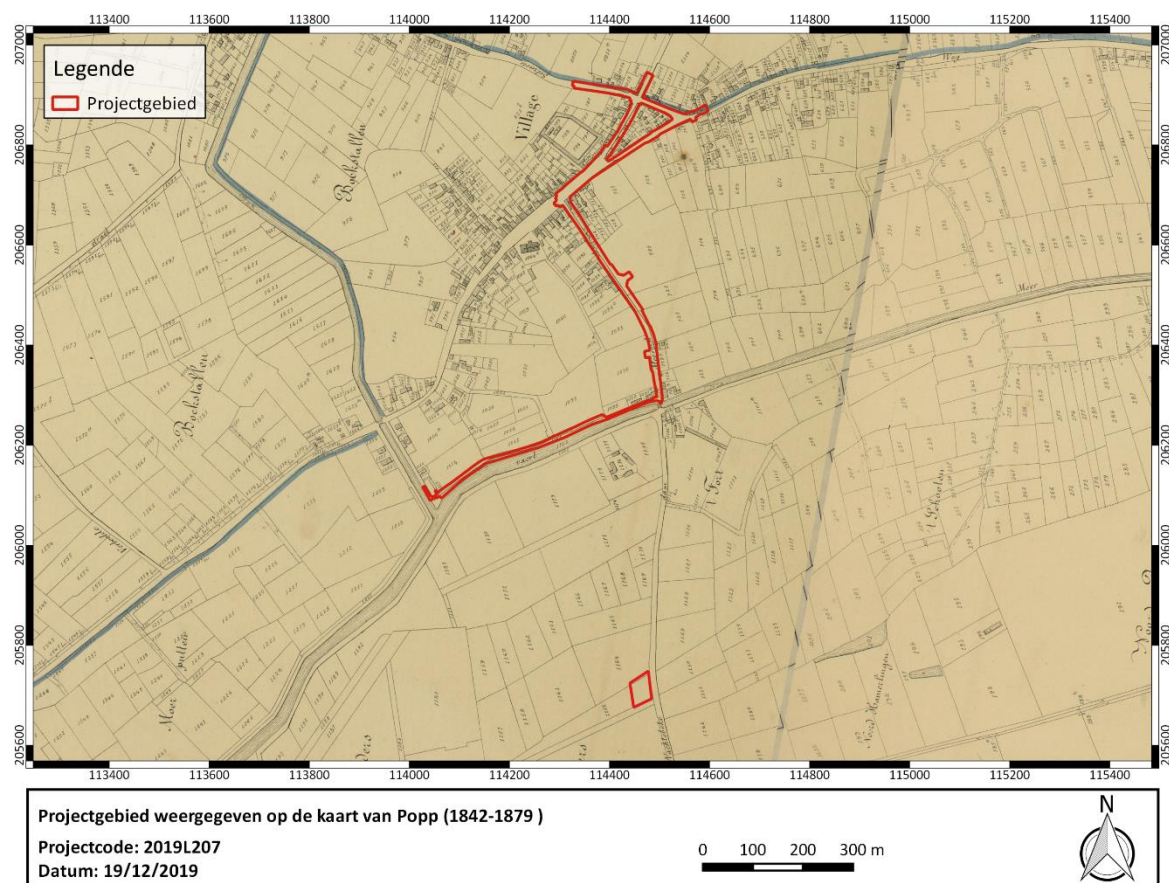
Figuur 48: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail centrale zone (Bron: Geopunt)

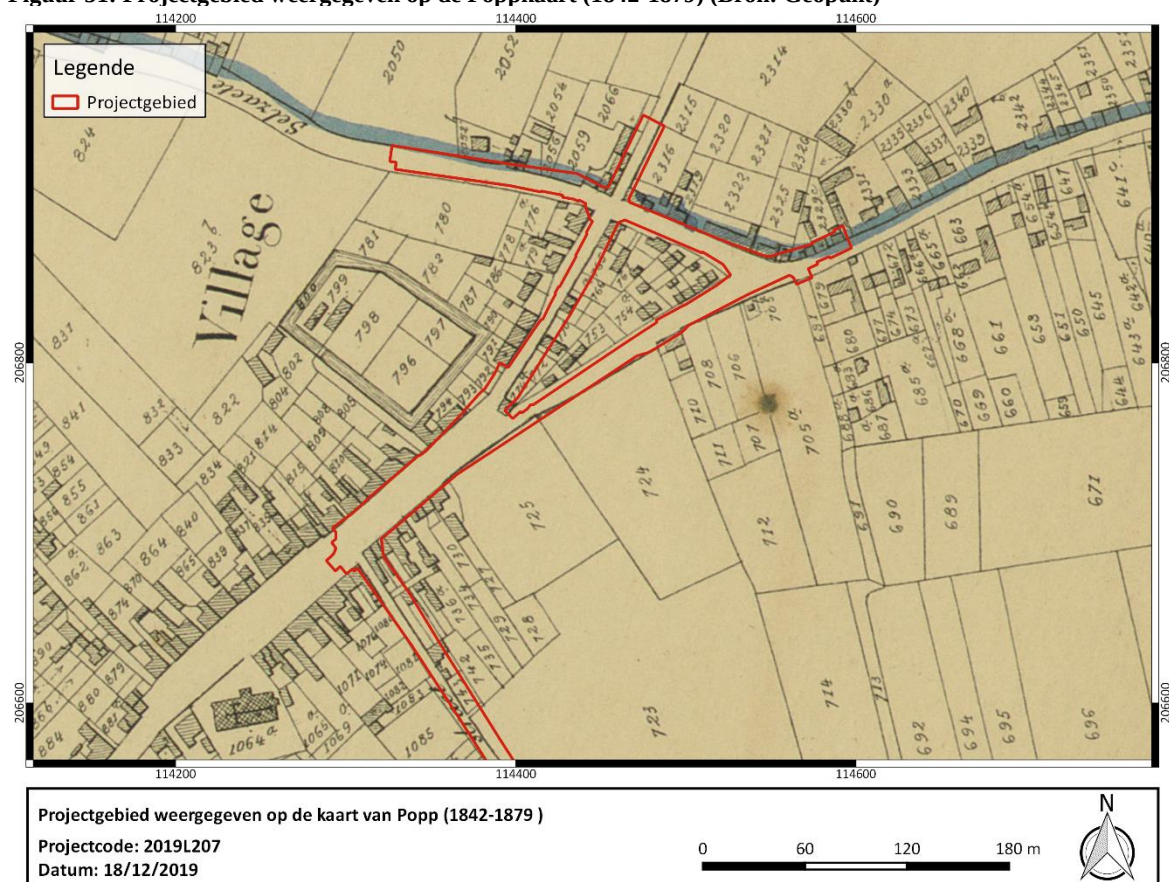
Figuur 49: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)

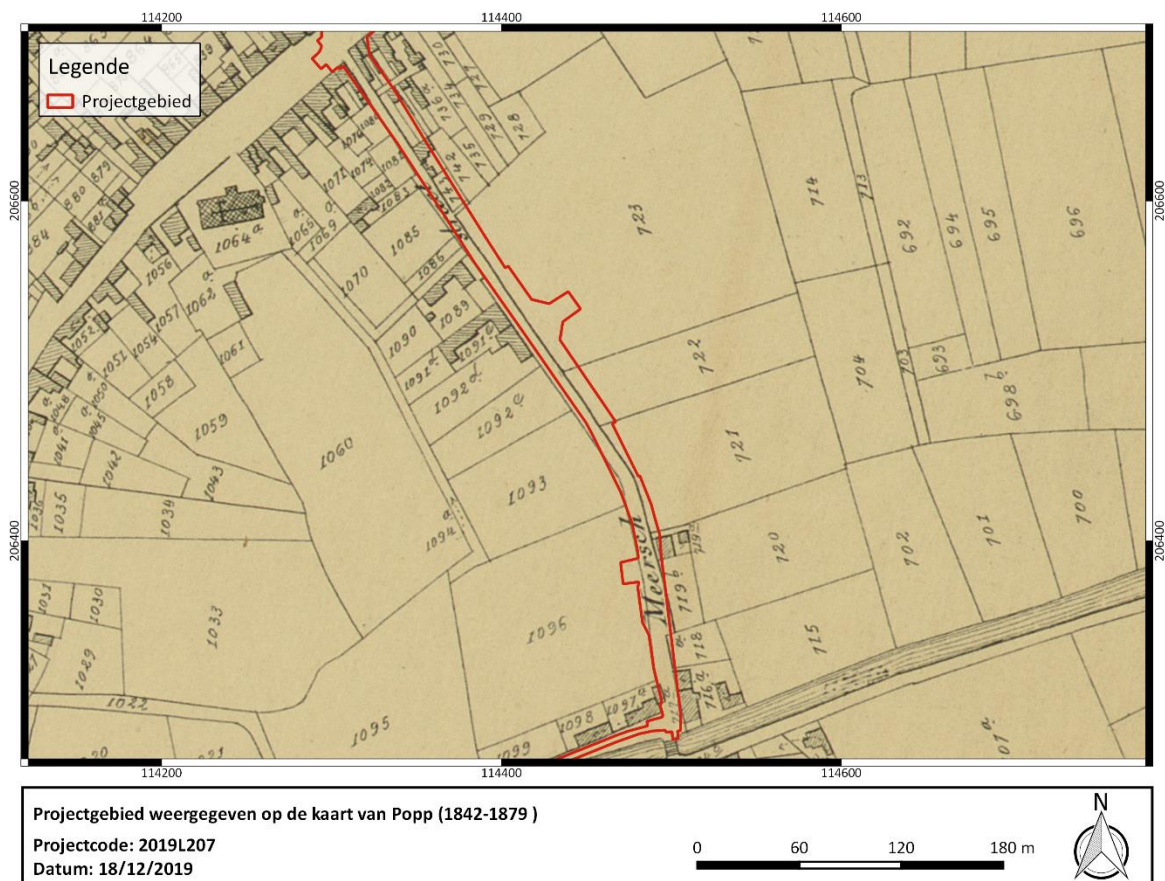
Figuur 50: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840), detail werkzone (Bron: Geopunt)

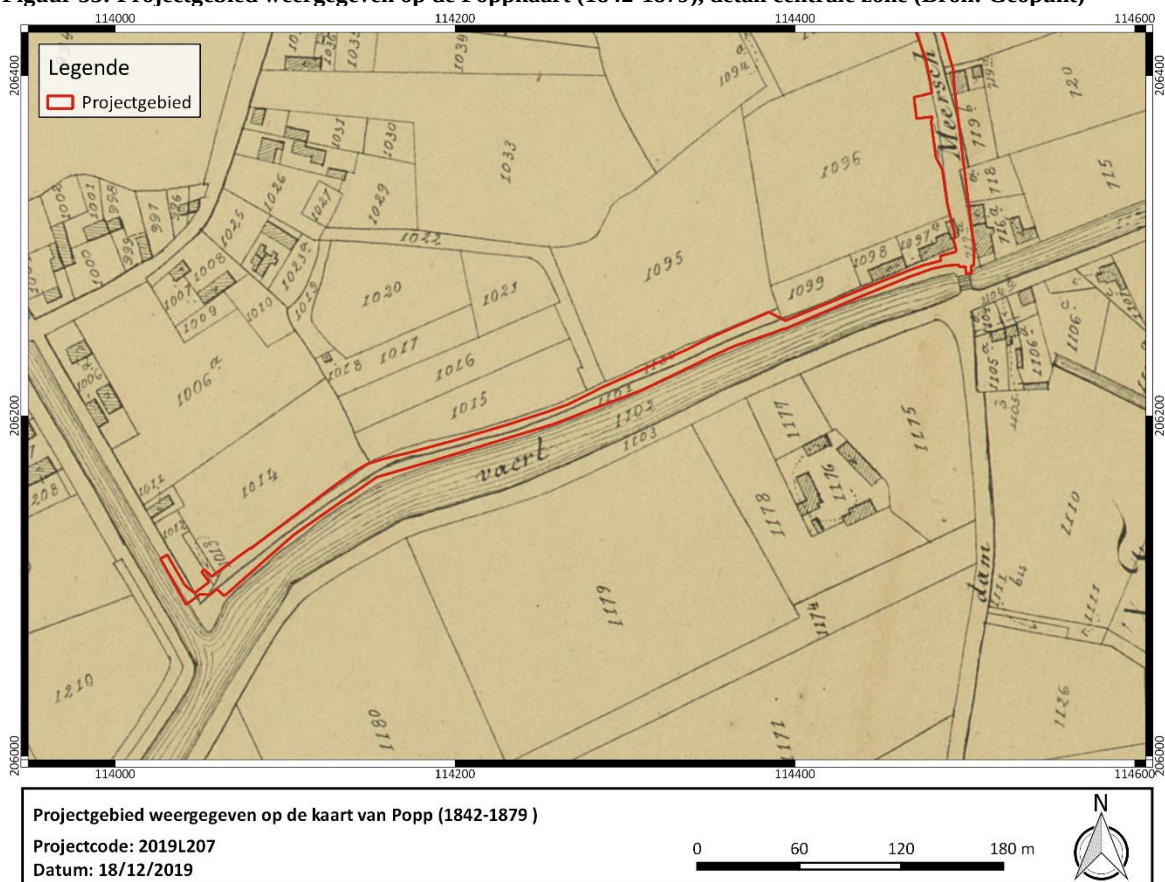
Figuur 51: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879) (Bron: Geopunt)

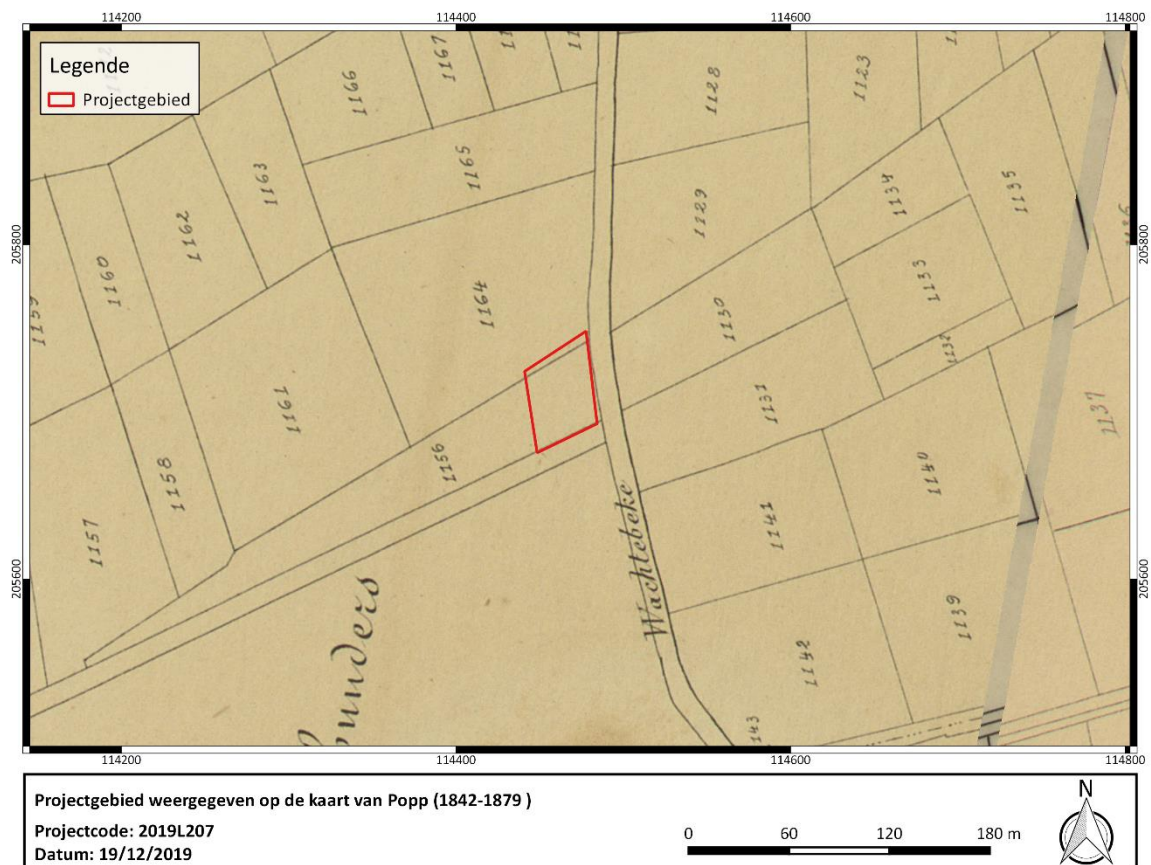
Figuur 52: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)

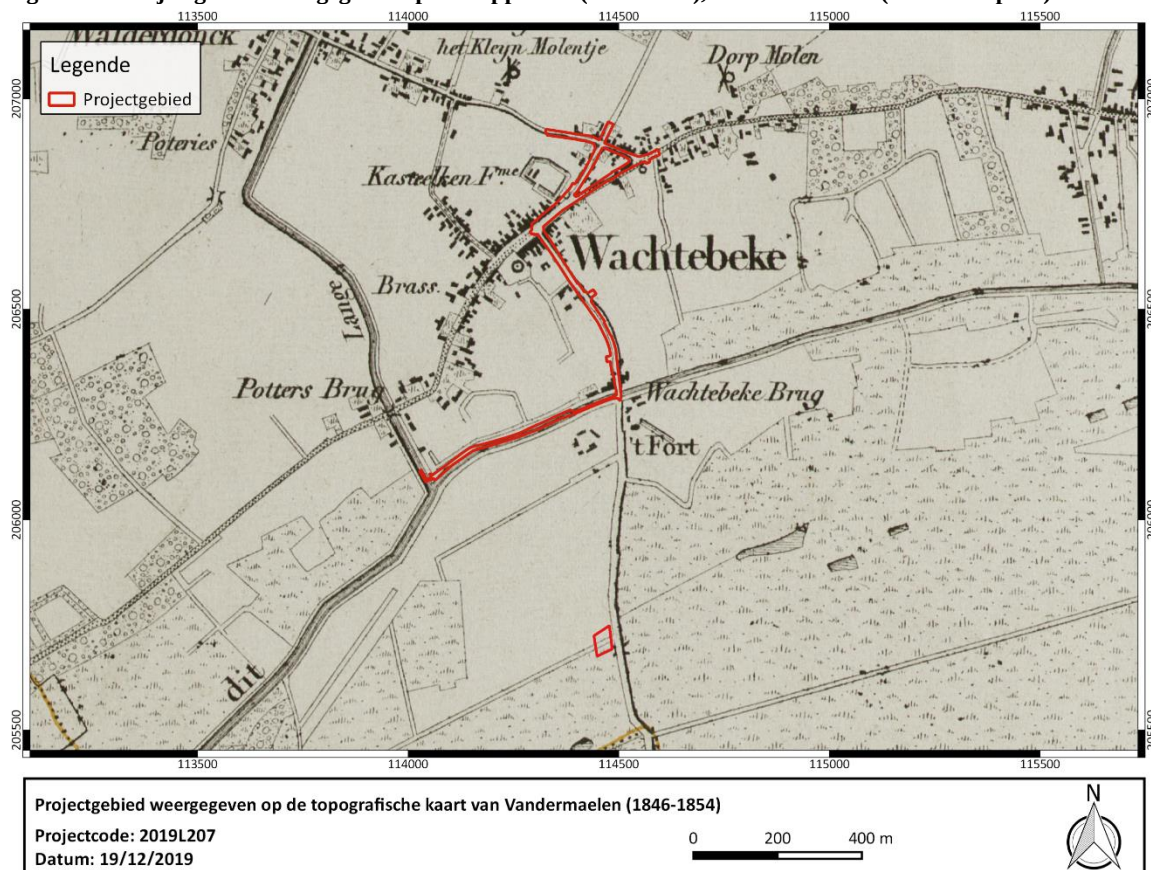
Figuur 53: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail centrale zone (Bron: Geopunt)

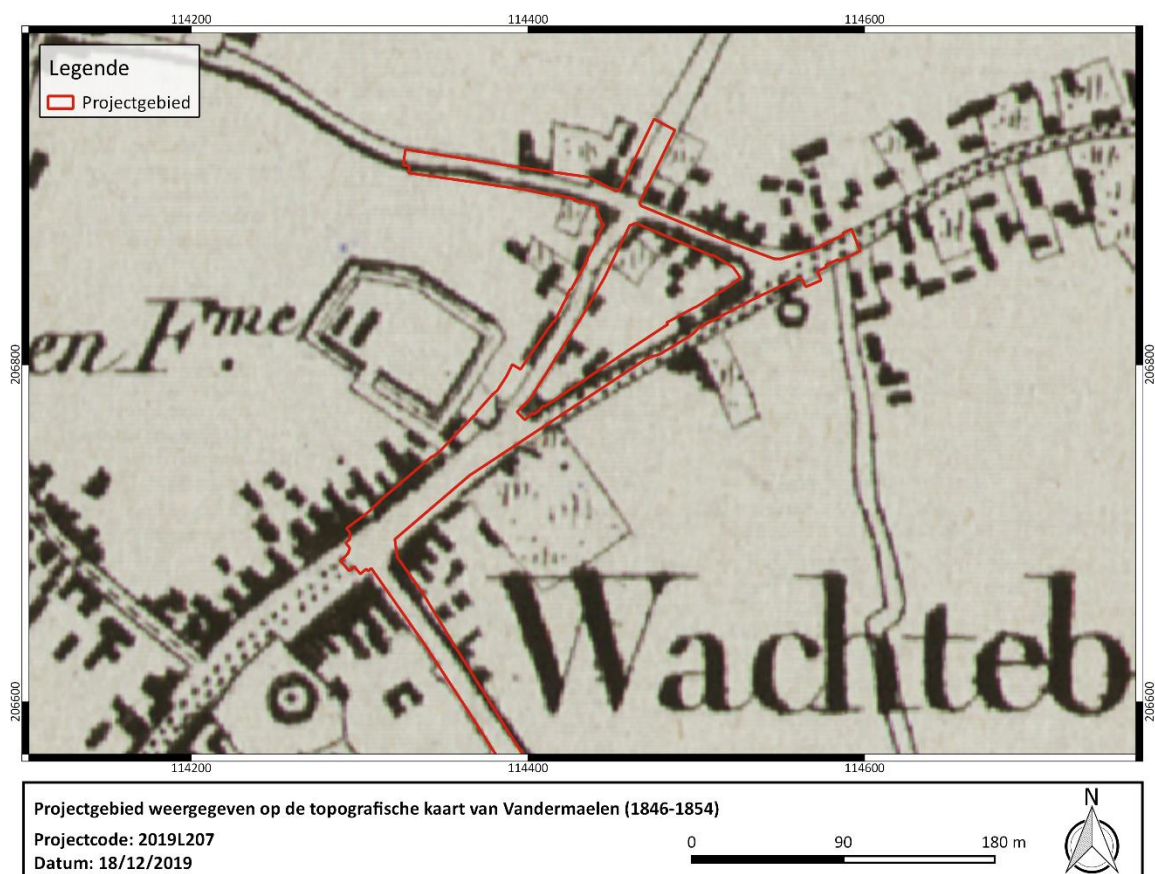
Figuur 54: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)

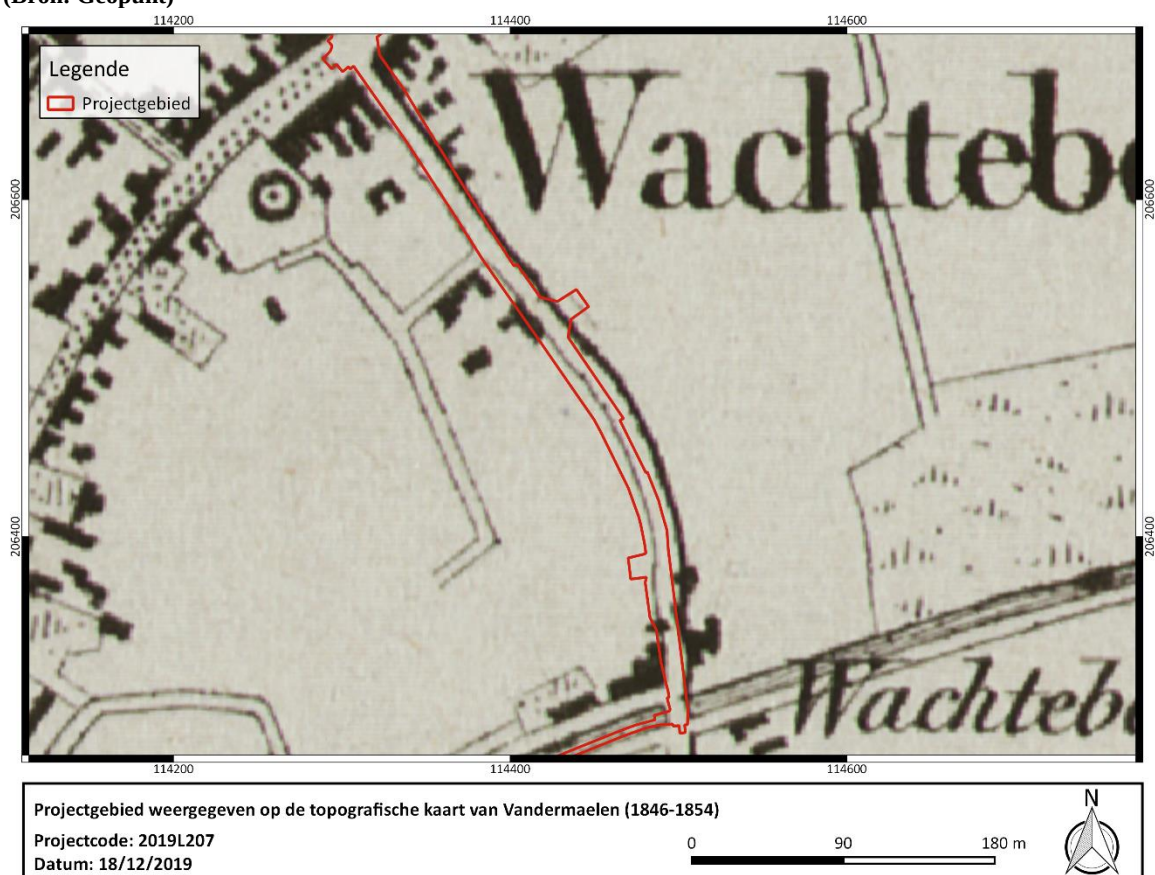
Figuur 55: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart (1842-1879), detail werkzone (Bron: Geopunt)

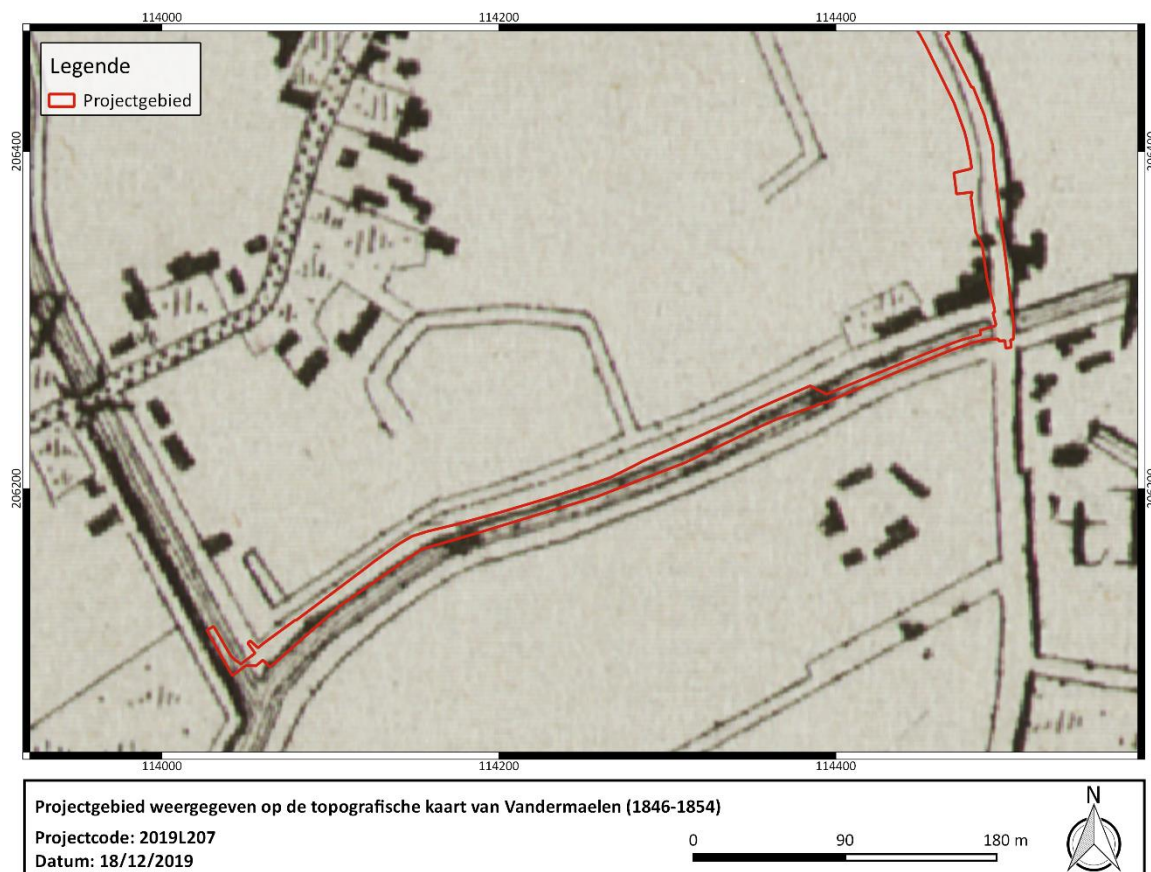
Figuur 56: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (Bron: Geopunt)

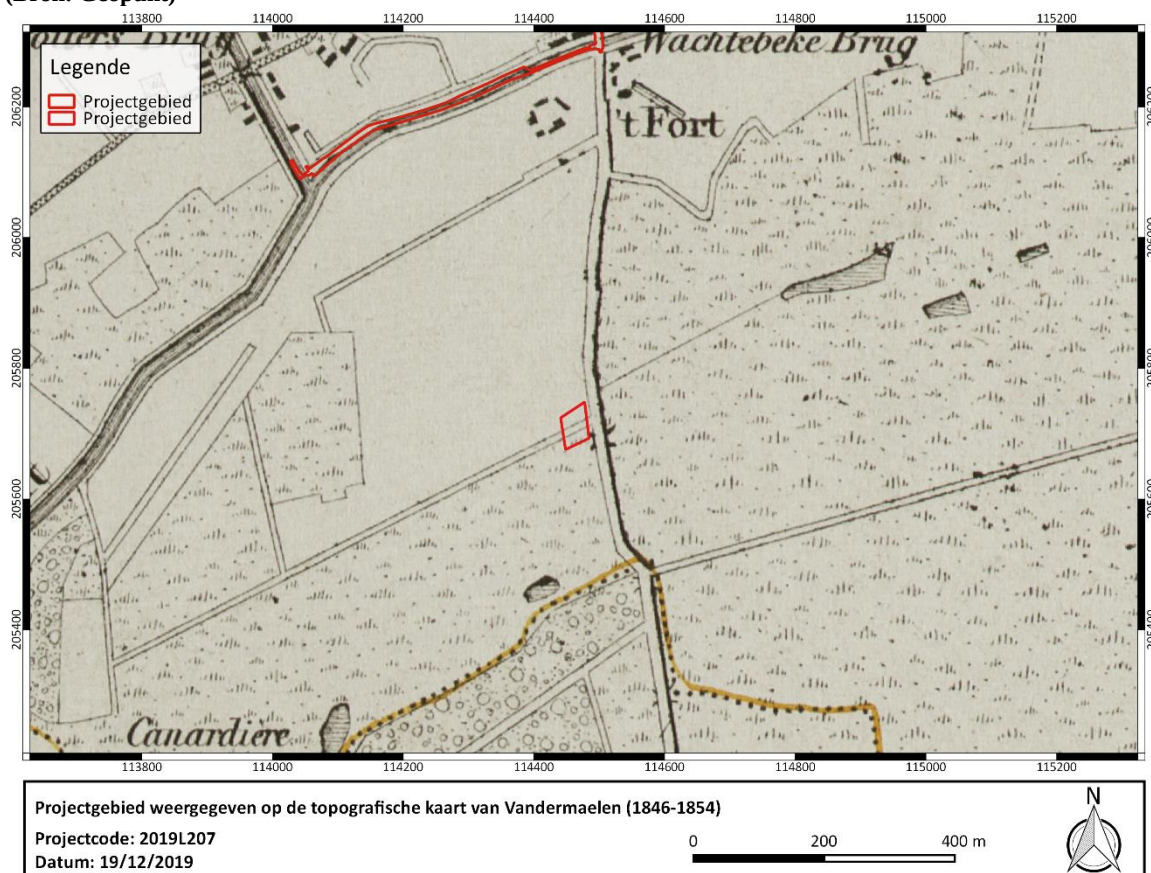
Figuur 57: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854), detail noordelijke zone (Bron: Geopunt)

Figuur 58: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854), detail centrale zone (Bron: Geopunt)

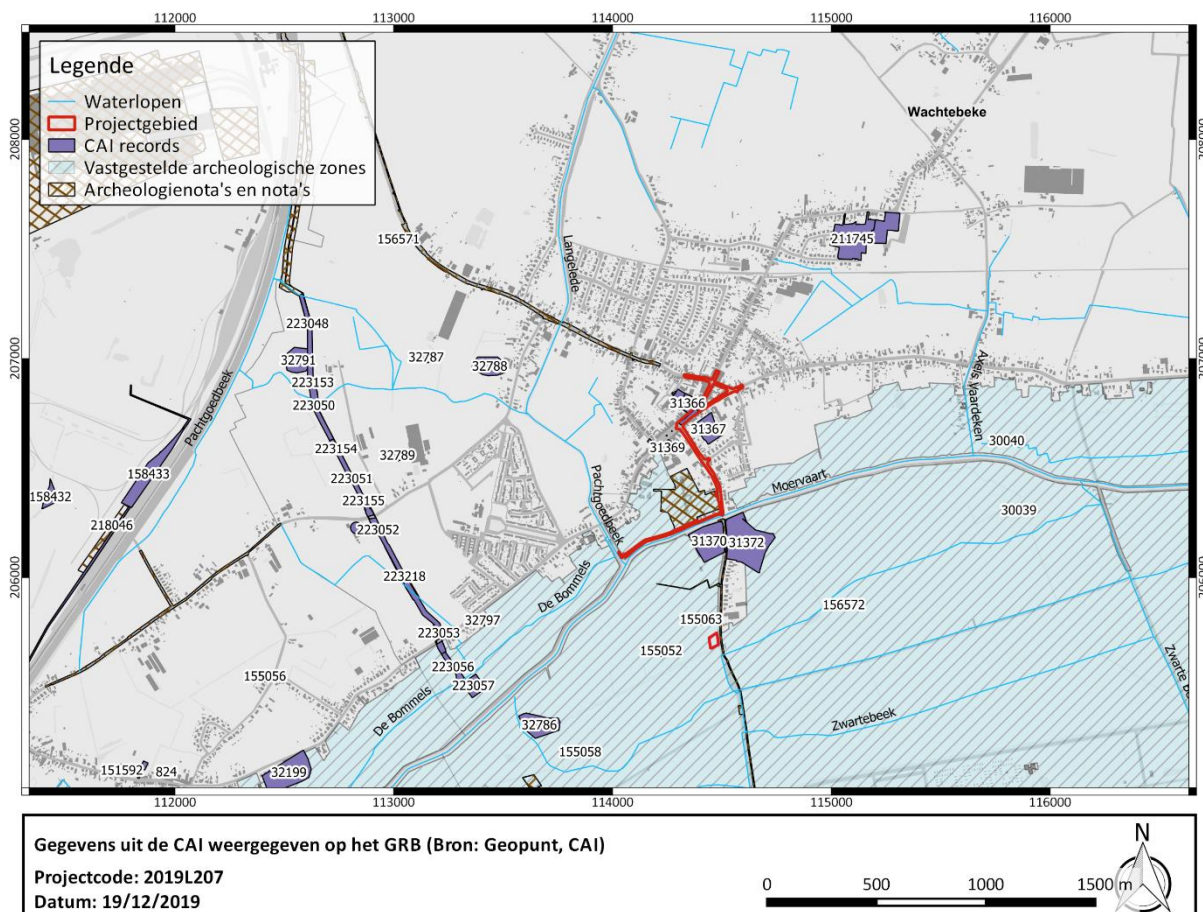
Figuur 59: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854), detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt)

Figuur 60: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854), detail werkzone (Bron: Geopunt)

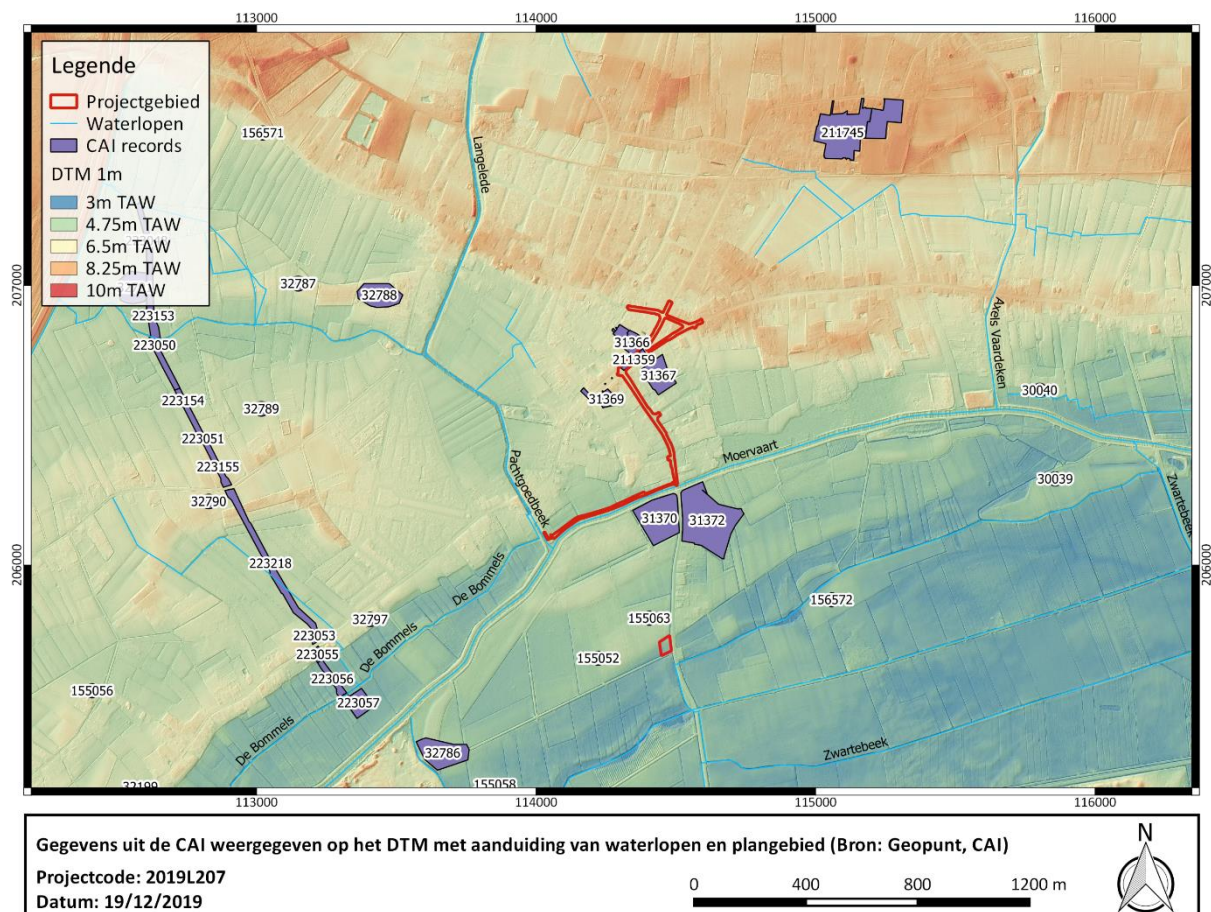
1.4.2.3 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen het plangebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Zoals reeds vermeld vallen het zuidelijk deel van de Meersstraat en de werkzone binnen de vastgestelde archeologische zone van het prehistorisch sitecomplex in alluviale context van de depressie van de Moervaart¹⁹ (zie Figuur 61). Deze werd hierboven reeds besproken.

Figuur 61: Gegevens uit de CAI, vastgestelde archeologische zones en (archeologie)nota's weergegeven op het GRB. (Bron: Geopunt, CAI, geo.onroerendergoed.be)

¹⁹ <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/14753>

Figuur 62: Gegevens uit de CAI weergegeven op het DTM. (Bron: Geopunt, CAI)

Figuur 62 geeft de gekende archeologische gegevens weer in de omgeving van het plangebied. Hieronder worden de gegevens uit de CAI in tabelvorm opgesomd die in de nabijheid van het plangebied gelegen zijn:

I. Archeologische vindplaatsen

211359	Mechanische prospectie, NK: 15m (sic) Nieuwe Tijd: muurresten
159926	Idem aan 211359
211302	Mechanische prospectie, NK: 15m Nieuwe Tijd: meerdere begravingen, muurresten
211747	Opgraving, NK: 15m Late middeleeuwen – Nieuwe Tijd: site met walgracht

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

31370	Indicator cartografie, NK: 15m Middeleeuwen: site met walgracht
31372	Indicator cartografie, NK: 150m Nieuwe tijd (16 ^{de} eeuw): fort
31367	Indicator cartografie, NK: 150m Middeleeuwen: versterkt kasteel
31369	Indicator cartografie, NK: 15m Volle middeleeuwen: kerk
31366	Indicator cartografie, NK: 150m Onbepaald: versterkt kasteel met wallen en neerhof
31365	Monumentaal relict, NK: 15m 16 ^{de} eeuw: Openbaar gebouw De Vierschaar

In de nabijheid van het plangebied zijn een aantal archeologische prospecties en opgravingen uitgevoerd. Naar aanleiding van de vernieuwing van de bestrating van het kerkplein en Dorp, gepaard met het graven van nieuwe nutsleidingen, werd een proefputtenonderzoek uitgevoerd (CAI ID 211302). Het betrof 3 werkputten ter hoogte van de Sint-Catharinakerk en bijhorend kerkhof, en twee putten in de middenberm van Wachtebeke-Dorp aangelegd. De twee proefputten in de middenberm leverden een vrij intacte podzolbodem op die onder een ophogingslaag bewaard gebleven zijn. De top van de C-horizont bevond zich op een hoogte van 5,40 tot 5,50m +TAW. Vanwege dit podzolprofiel werd besloten om 4 landschappelijke boringen te plaatsen ter hoogte van het wegdek ten noorden van de middenberm. Hierbij werd de oude bouwvoor intact op 70cm -mv aangetroffen. Nadien werd een archeologisch booronderzoek uitgevoerd, waarbij geen steentijdartefacten werden aangetroffen. Uit het onderzoek bleek dat het bodemarchief zowel voor steentijdartefactensites als sporensites goed bewaard gebleven is ten noorden van de middenberm. Ten zuiden van de middenberm bleek het bodemarchief verstoord.²⁰ Verder onderzoek ter hoogte van de middenberm werd niet uitgevoerd, wel werd een opgraving uitgevoerd ter hoogte van de kerk. Hierbij kwamen verschillende funderingsresten en oudere afwateringsstructuren aan het licht die verband houden met eerdere, postmiddeleeuwse, bouwfasen van de huidige kerk.²¹

Naar aanleiding van de herinrichting van het Dr. Jules Persynplein werd een prospectie (CAI ID 211359, op de CAI foutief binnen het plangebied in Dorp geplaatst) en vervolgens een opgraving uitgevoerd (CAI ID 211747). Hierbij kwamen verschillende muurresten aan het licht

²⁰ Gierts et al 2016

²¹ Terryn, Krug 2017

die gerelateerd kunnen worden aan bebouwing (het kasteelken') die zichtbaar waren op historische kaarten tot in de 16de eeuw. Er werden onder andere laatmiddeleeuwse funderingsresten van een hoofdgebouw, en een muur opgebouwd uit grote kloostermoffen aangetroffen die in de oudste fase (13de-14de eeuw) omgeven waren door een walgracht. De site kende vervolgens enkele verbouwingen en herinrichtingen tot in de tweede helft van vorige eeuw.

Aan de Stationstraat te Wachtebeke werd een opgraving uitgevoerd op een oppervlakte van 1700m² waarbij onder andere een twaalfpostig bijgebouw uit de midden-ijzertijd werd aangesneden.²²

Bij een proefsleuvenonderzoek naar aanleiding van de aanleg van een gastransportleiding tussen Zelzate en Tielrode werden landschappelijke boringen, archeologische boringen en een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Het proefsleuvenonderzoek leverde voornamelijk hele reeksen parallelle grachten van beddenbouw en postmiddeleeuwse percelering op. Ook bleken, uitgezonderd in een kleine zone, geen gaaf bewaarde bodems aanwezig waar een goed bewaarde steentijdartefactensite aanwezig kon zijn. Bij een verkennend en waarderend booronderzoek werden enkele vondsten aangetroffen die een verder onderzoek naar steentijdartefactensites rechtvaardigden.²³

Archeologienota's

Voor het verder verloop van de riolerings-en wegenwerken te Wachtebeke werd reeds een archeologienota voor andere zones opgesteld. Het betreft de zone Rechtstro-Walderdonk en het verloop van de Meersstraat ten zuiden van de Moervaart (Meersstraat-Puyenbrug. Hierbij werd geen vervolgonderzoek geadviseerd.²⁴ In het kader van de bouw van een nieuw woonzorgcentrum aan de Meersstraat werd een archeologienota opgesteld. Hierbij werd verder onderzoek in de vorm van landschappelijke boringen en eventueel vervolgonderzoek geadviseerd.²⁵

1.4.2.4 Recente geschiedenis en huidige gebruik

De orthofotosequentie vanaf 1971 toont een beeld van de recente ontwikkelingen ter hoogte van het plangebied. Deze geeft min of meer eenzelfde beeld als de huidige situatie.

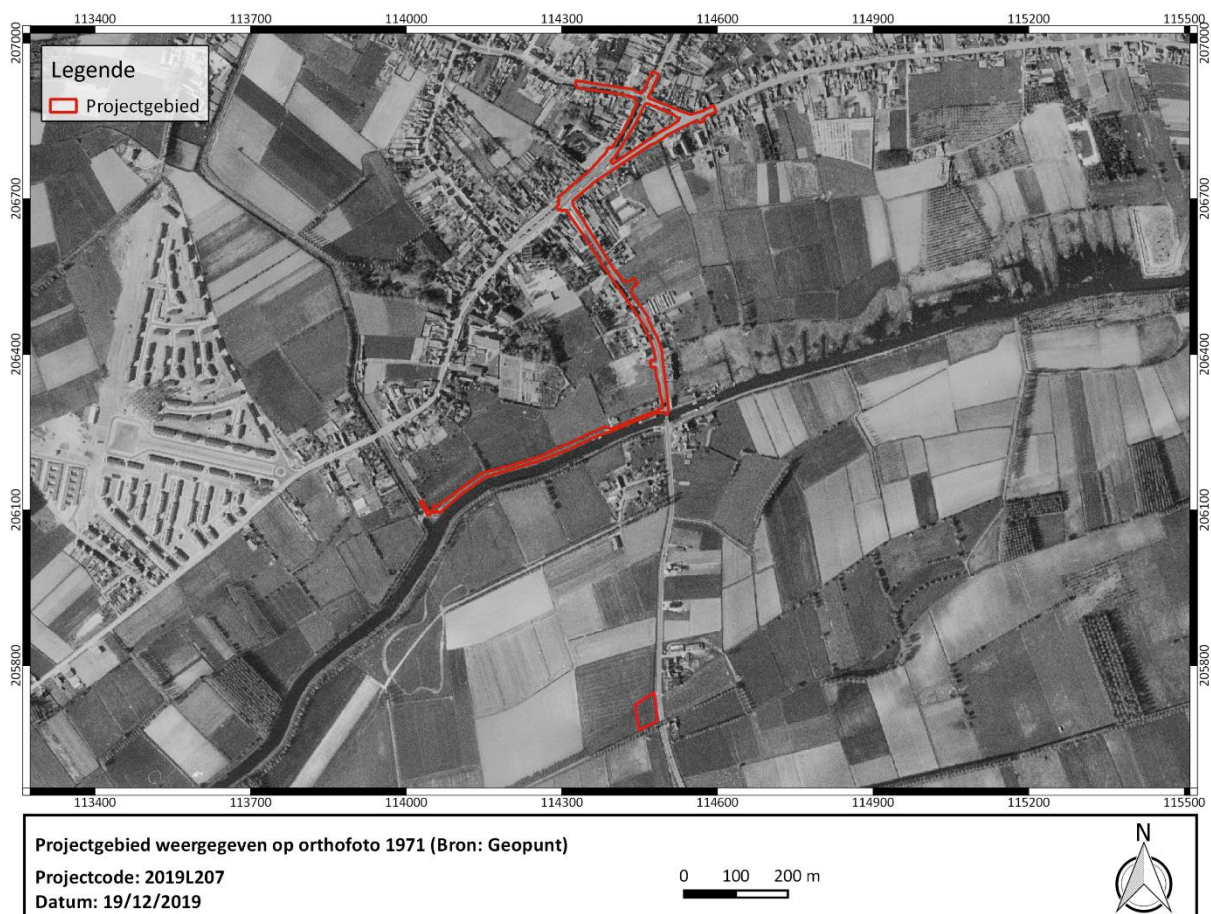
²² Vanden Borre et al 2014

²³ Vanholme et al. 2018

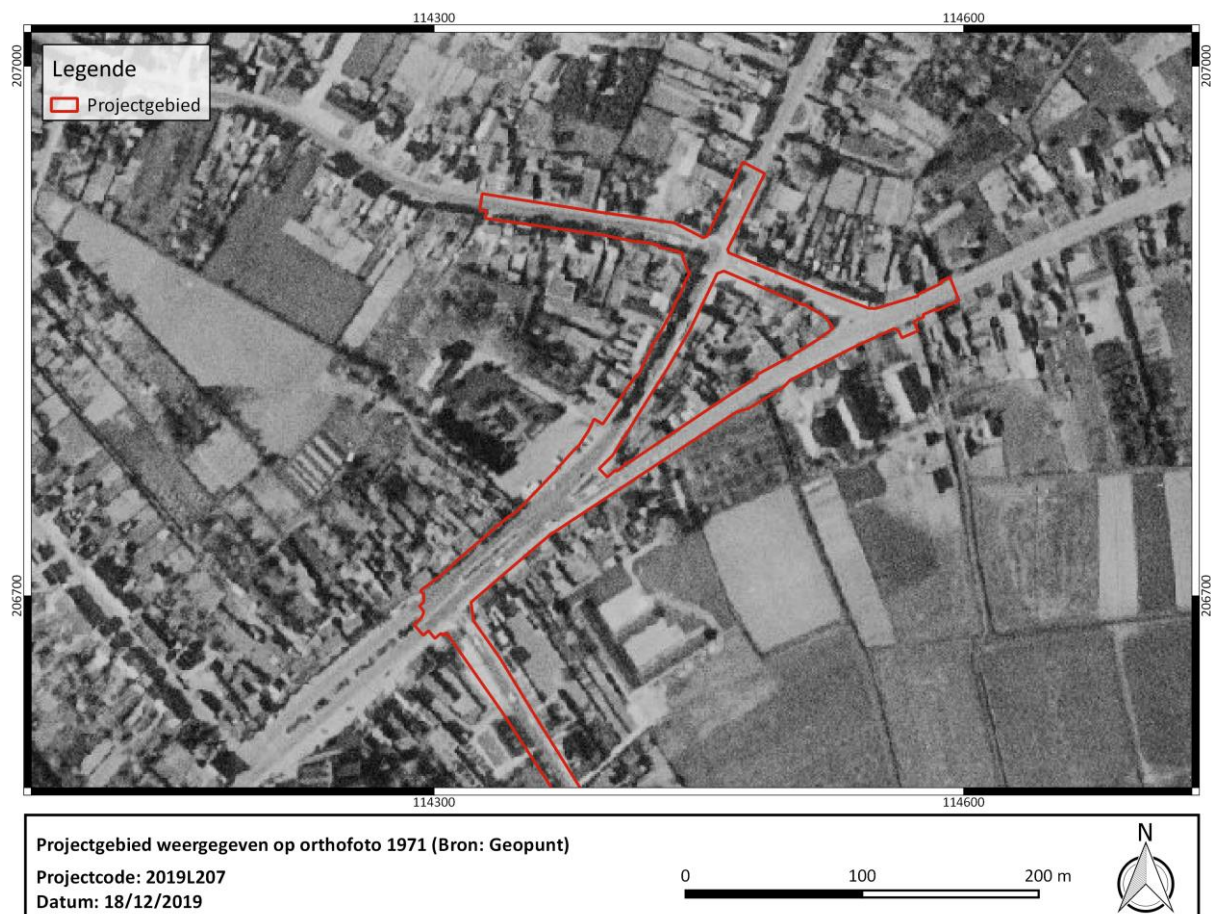
²⁴ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/3401>

²⁵ <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/9731>

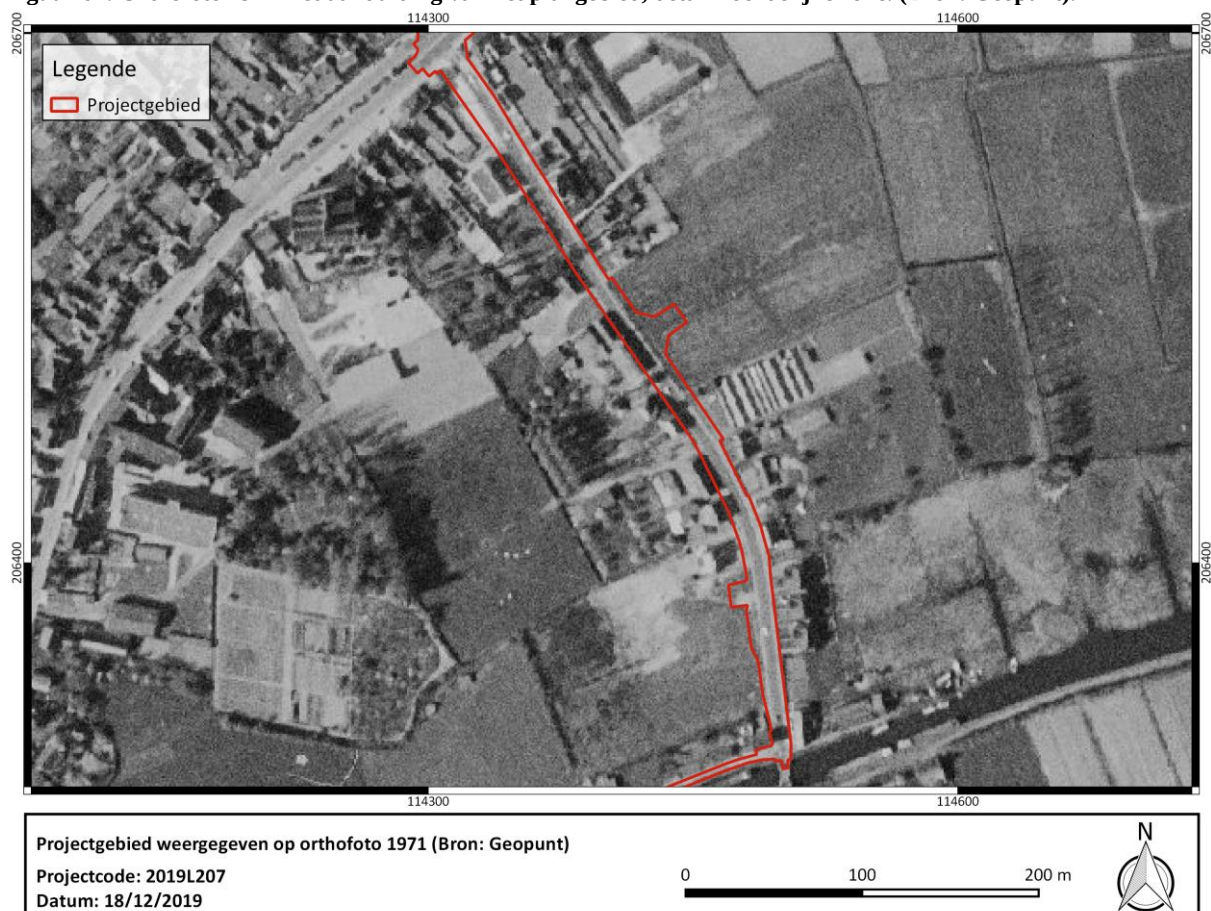

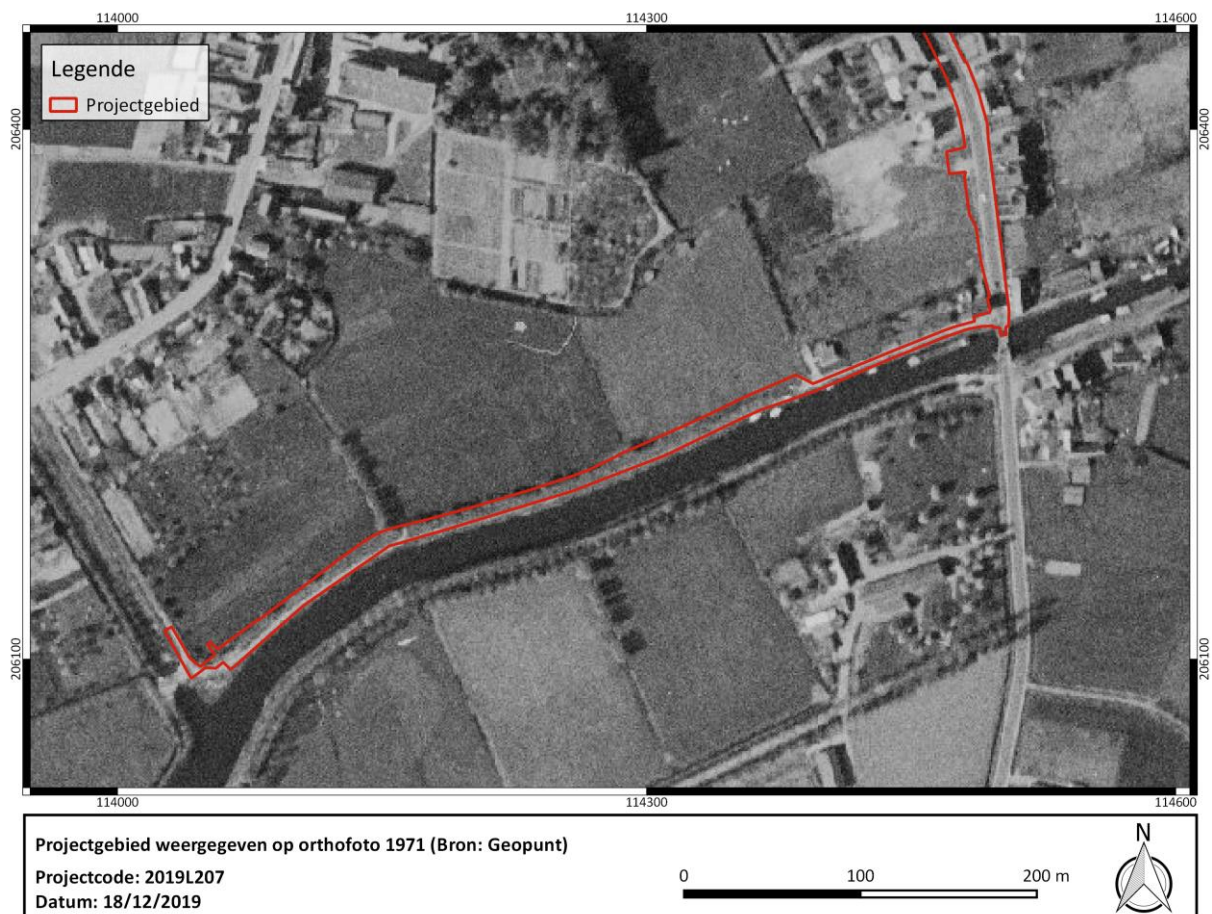
Figuur 63: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied. (Bron: Geopunt).

Figuur 64: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied, detail noordelijke zone. (Bron: Geopunt).

Figuur 65: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied, detail centrale zone. (Bron: Geopunt).

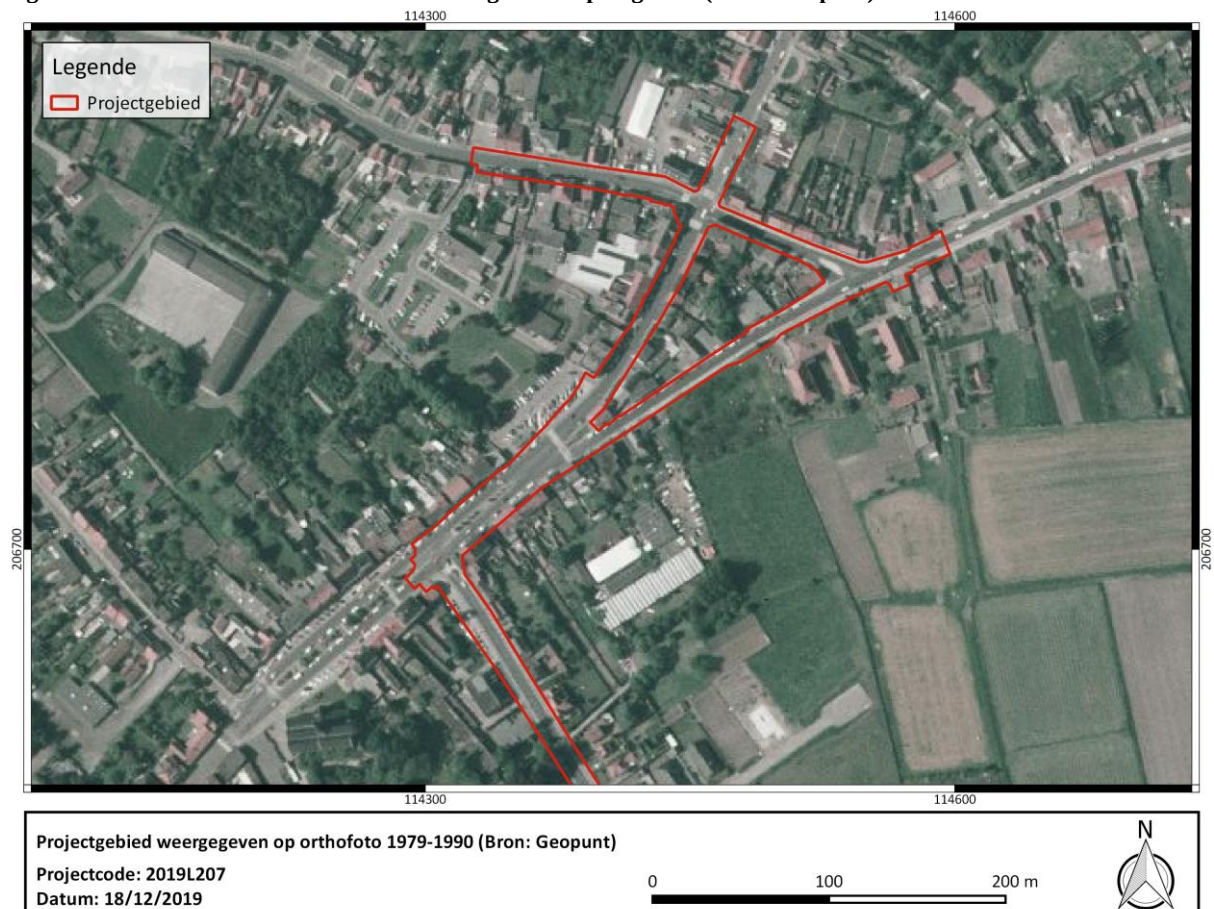
Figuur 66: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied, detail zuidelijke zone. (Bron: Geopunt).

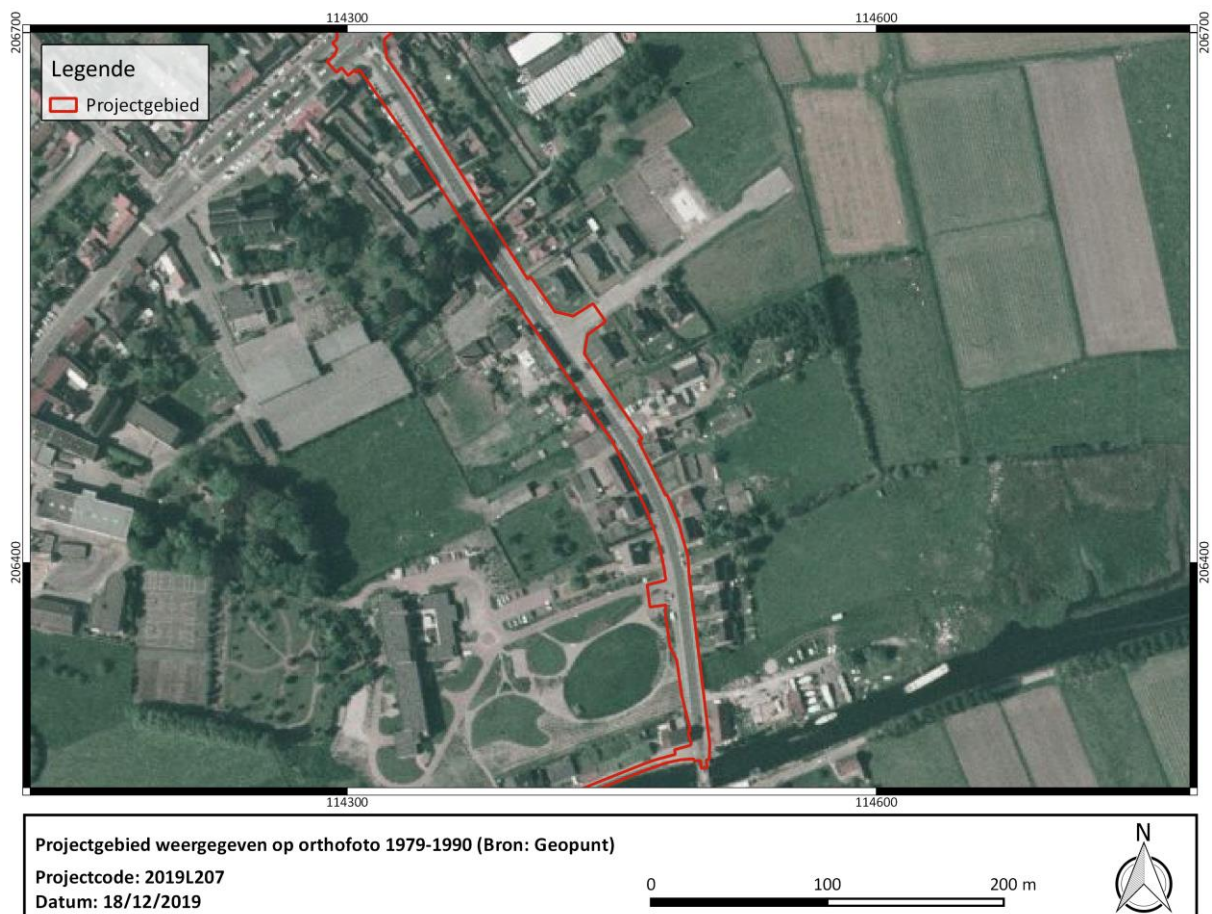
Figuur 67: Orthofoto 1971 met aanduiding van het plangebied, detail werkzone. (Bron: Geopunt).

Figuur 68: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt).

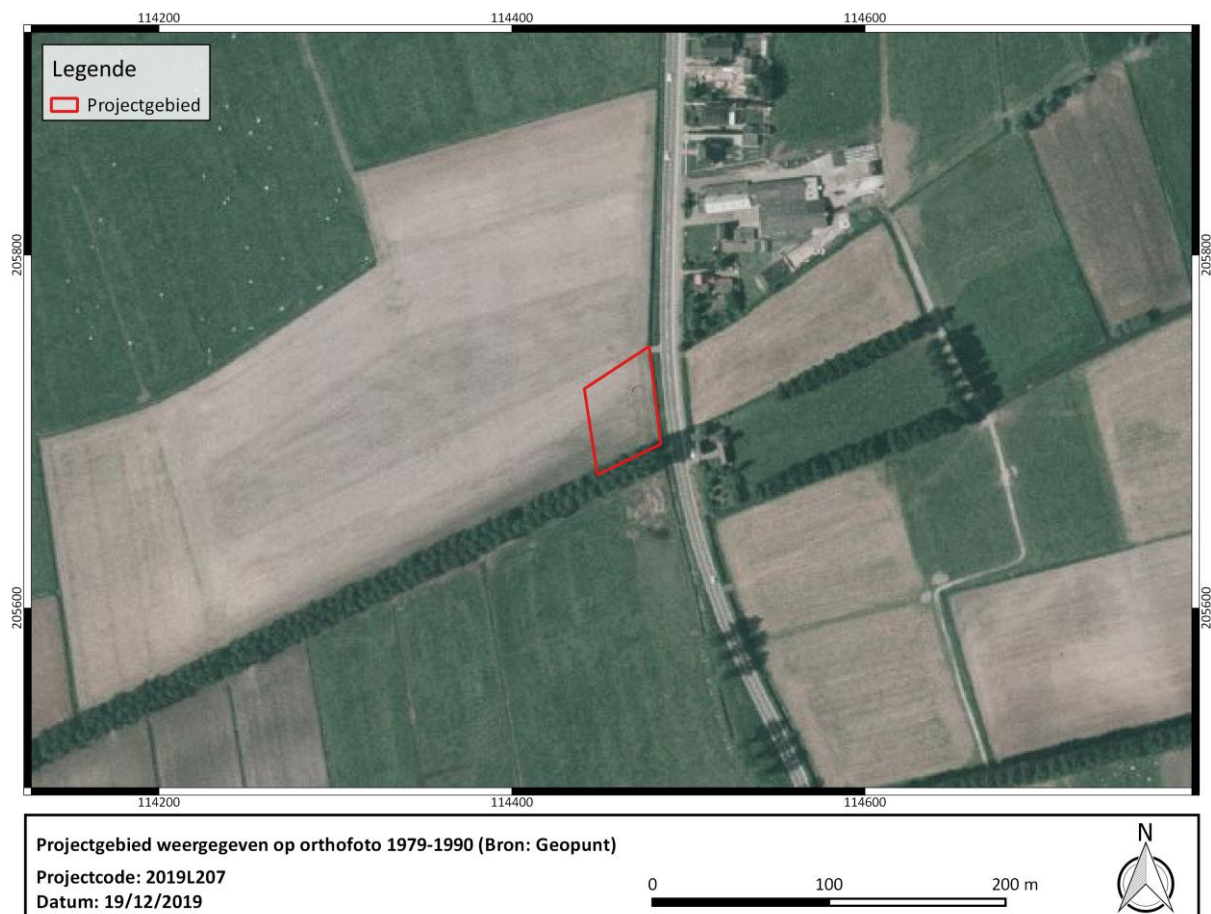
Figuur 69: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied, detail noordelijke zone (Bron: Geopunt).

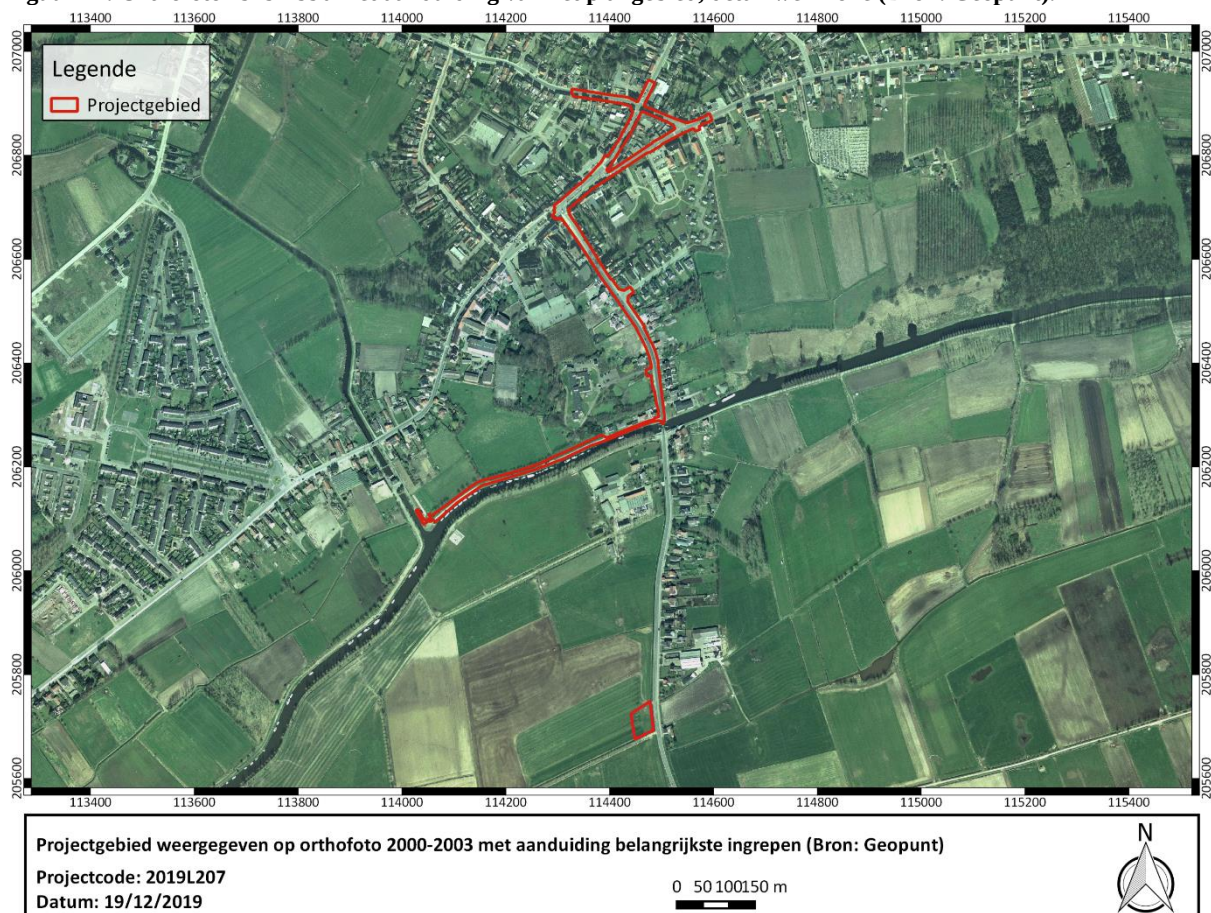
Figuur 70: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied, detail centrale zone (Bron: Geopunt).

Figuur 71: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied, detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt).

Figuur 72: Orthofoto 1979-1990 met aanduiding van het plangebied, detail werkzone (Bron: Geopunt).

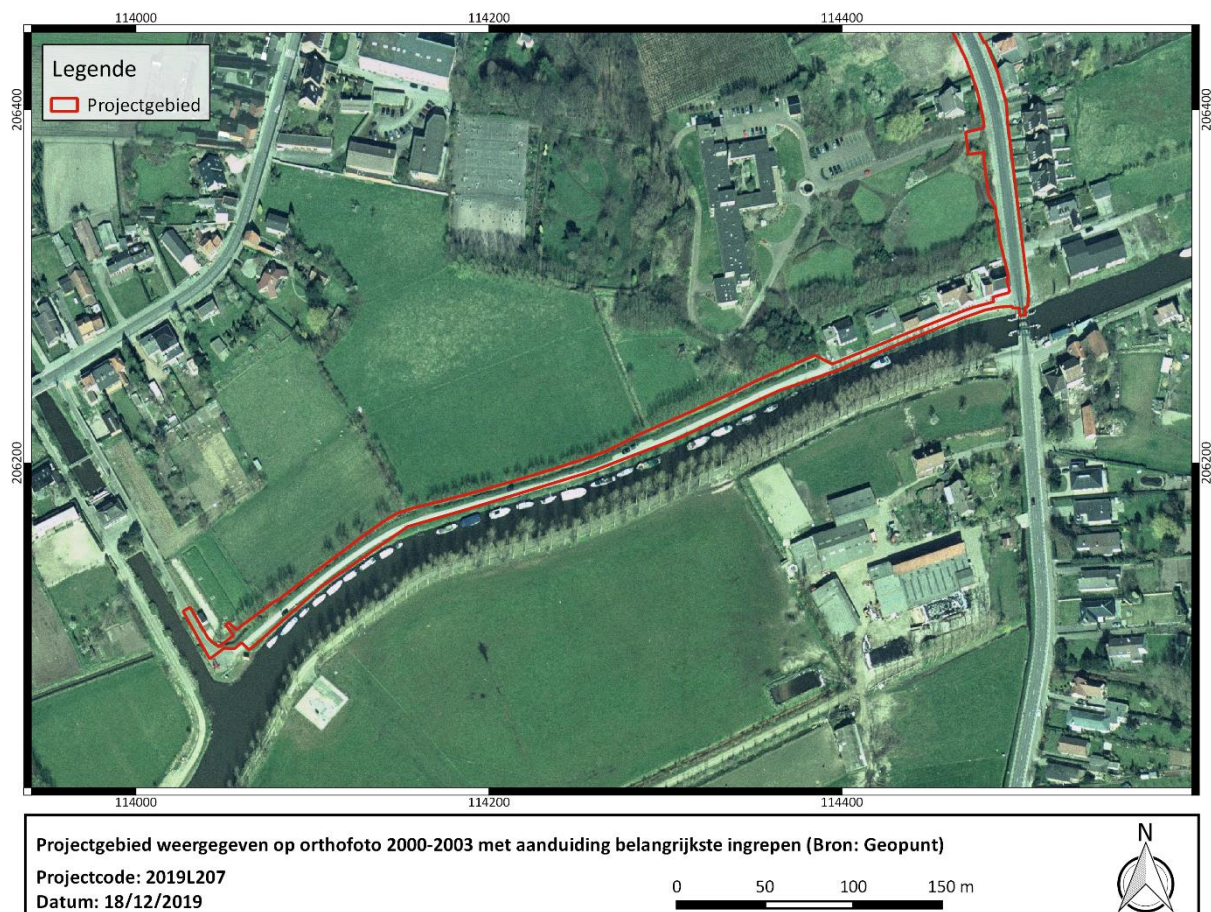
Figuur 73: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied (Bron: Geopunt).

Figuur 74: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied, detail noordelijke zone (Bron: Geopunt).

Figuur 75: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied, detail centrale zone (Bron: Geopunt).

Figuur 76: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied, detail zuidelijke zone (Bron: Geopunt).

Figuur 77: Orthofoto 2000-2003 met aanduiding van het plangebied, detail werkzone (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

1.5.1 Interpretatie van aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Landschappelijk gezien strekt het plangebied zich uit van een dekzandrug waar het dorpscentrum van Wachtebeke zich bevindt, naar de alluviale depressie van de Moervaart. De zone van deze alluviale depressie is een vastgestelde archeologische zone.

Met betrekking tot de periode van jager-verzamelaars is landschappelijk gezien een intrinsiek zeer hoge verwachting op aanwezigheid van steentijdartefactensites. Het plangebied bevindt zich op een gradiëntzone, op de overgang van een dekzandrug naar de Moervaartdepressie. Tijdens het laatglaciaal (finaal-paleolithicum) bevond zich hier een uitgestrekt paleomeer en vroegere loop van de Kale/Durme, waarbij de drogere dekzandrug en kleinere (duin)ruggen ideale pleisterplekken voor jager-verzamelaars vormden. Tijdens het Holoceen was dit meer reeds opgedroogd, maar meanderende rivieren met droge oeverwallen oefenden opnieuw een sterke aantrekkingskracht uit op de prehistorische mens.

Voor periodes vanaf het neolithicum vormt het plangebied een net iets mindere, maar wel eveneens interessante locatie waardoor sporen uit neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen aanwezig kunnen zijn. De vondst van een bijgebouw uit de midden-ijzertijd in de Stationstraat sluit hierbij aan. Een deel van het plangebied situeert zich pal in de dorpskern en gaat mogelijk terug op een dries. Het is daardoor mogelijk dat hier sporen aanwezig zijn die te relateren zijn aan de ontwikkeling van de dorpskern.

Verwachting

- Ter hoogte van de werkzone is de verwachting op intacte steentijdartefactensites hoog. Het DTM toont dat deze zone net gelegen is op de overgang tussen een hoger gelegen (stroom)rug en paleogeul. Deze zone is enkel als akker- en weiland in gebruik geweest waardoor het bodemarchief en eventuele steentijdartefactensites gaaf bewaard kunnen zijn. Voor periodes vanaf het neolithicum daarentegen is de archeologische verwachting in deze zone eerder laag, gezien de eerder ongunstige natte locatie voor landbouw-veeteelt gemeenschappen.
- De rest van het plangebied zijn huidige straten, die op basis van historische kaarten minstens tot de 16de eeuw teruggaan. Heden zijn de straten volledig verhard, en zijn allerhande nutsleidingen en riolering e.d. aanwezig onder deze bestrating. Dit zal ongetwijfeld een nefaste invloed op het bodemarchief uitgeoefend hebben. Hier is dus een lage archeologische verwachting aanwezig op intacte archeologische vindplaatsen. Desondanks heeft proefputtenonderzoek in Wachtebeke-Dorp aangetoond dat het bodemarchief nog wel degelijk bewaard kan zijn. Gezien de beperkte breedte van deze straten, waarvan minstens een deel verregaand verstoord is door de huidige riolering, is de kenniswinst van verder onderzoek echter klein, zelf indien nog stukken een gave bodemopbouw kennen.
- Een uitzondering hierop is Wachtebeke-Dorp (ca. 1850m²). Gezien de grotere breedte van deze strook, de ligging in het centrum van de dorpskern, en het feit dat de middenberm nooit verhard is, kan archeologisch onderzoek hier wel eventueel kenniswinst opleveren over de ontwikkeling van de dorpskern. De resultaten van een onderzoek kunnen bovendien aansluiten bij het onderzoek ten westen van de Meersstraat. Ook kunnen hier steentijdartefactensites verwacht worden, indien een gaaf bewaarde bodemopbouw aanwezig is zoals vastgesteld bij een onderzoek ten westen van de Meersstraat.

Het is niet uitgesloten dat binnen het plangebied steentijdartefactensites of sites uit perioden vanaf het neolithicum aanwezig zijn. Het bodemarchief binnen het plangebied zal echter reeds minstens gedeeltelijk verstoord zijn door de aanleg van huidige straten, riolering en nutsvoorzieningen. Gezien de beperkte breedte van het tracé en de te verwachten verstoring zal verder onderzoek slechts weinig kenniswinst kunnen opleveren. In twee zones kunnen archeologische resten nog gaaf aanwezig zijn en/of kenniswinst opleveren. Ter hoogte van de werkzone, die zich in een vastgestelde archeologische zone bevindt, kunnen steentijdartefactensites gaaf bewaard zijn die mogelijk bedreigd worden door de geplande werken. Verder onderzoek dient dit duidelijk te maken. Ter hoogte van Wachtebeke-Dorp kan verder onderzoek informatie opleveren over de dorpsontwikkeling van Wachtebeke. Gezien de grote potentiële kenniswinst dient ook hier verder onderzoek plaats te vinden. Dit wordt verder toegelicht in het programma van maatregelen.

1.5.2 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?*

De zone voor de nieuw in te richten straten bevindt zich volledig ter hoogte van bebouwde zone op de bodemkaart. Ter hoogte van het centrum, op de dekzandrug, kunnen zandige tot licht lemige zandbodems verwacht worden, die matig nat (Zc tot Zd, Sd) al dan niet met profielontwikkeling of podzolvorming. De Meerstraat doorsnijdt vanaf de dekzandrug richting Moervaartdepressie verschillende bodemtypen waarbij de textuur algemeen fijner, tot alluviale klei, en de drainageklasse sterk natter wordt. Deze bodems kennen geen profielontwikkeling. De wegel ten noorden van de Moervaart bevindt zich op zeer natte klei- en zandleembodem zonder profielontwikkeling, mogelijk met veen in de ondergrond.

De werkzone in het zuiden van het projectgebied bevindt zich voor het merendeel ter hoogte van het bodemtype sPdb. Hierbij gaat het om een matig natte licht zandleembodem met een structuur B horizont. De uiterst zuidoostelijke hoek van de werkzone wordt gekarteerd onder het type vEfp(v). Hierbij gaat het om zeer natte, zeer sterk gleyig (met reductiehorizont) kleibodems zonder profielontwikkeling, met veen op minder dan 75 cm en een oppervlakkige veenbedekking.

- *Welke processen van bodemvorming zijn bekend?*

Zie hierboven

- *Welke geomorfologische processen zijn gekend?*

Zie hierboven

- *Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?*

Niet van toepassing.

- *Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied? Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten? Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?*

Binnen het plangebied zijn geen archeologische resten gekend.

- *Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?*

De geplande aanleg van de verschillende rioleringsleidingen zal een ingrijpende impact op het bodemarchief uitoefenen. Deze worden algemeen 1,5 tot meer dan 2m diep uitgegraven. De heraanleg van wegdek, parkeerstroken en groenstroken zullen een verstoring inhouden tot 61cm voor het wegdek en 1m voor de boomputten. In de werkzone wordt de teelaarde tot 30cm -mv afgegraven. Het plangebied bestaat nagenoeg volledig uit bestrating en heeft in het verleden reeds een versturende invloed op het bodemarchief gekend. Enkel ter hoogte van het geplande pompstation (ca. 40m²) en de werkzone (2029m²) kan nog een volledig gaaf bodemarchief verwacht worden.

1.5.3 Samenvatting

In het centrum van Wachtebeke zullen wegen- en rioleringswerken plaatsvinden. Het projectgebied omvat verschillende straten in de dorpskern van Wachtebeke (Meersstraat – Godhuisstraat – Smishoek – Dorp) en een werkzone op huidig weiland langsheen de Meersstraat. Landschappelijk gezien strekt het plangebied zich uit van een dekzandrug waar het dorpscentrum van Wachtebeke zich bevindt, naar de alluviale depressie van de Moervaart. De zone van deze alluviale depressie is een vastgestelde archeologische zone.

De betreffende straten bevinden zich volledig ter hoogte van bebouwde zone op de bodemkaart. Ter hoogte van het centrum, op de dekzandrug, kunnen zandige tot licht lemige zandbodems verwacht worden. De Meersstraat doorsnijdt vanaf de dekzandrug richting Moervaartdepressie verschillende bodemtypen waarbij de textuur algemeen fijner, tot alluviale klei, en de drainageklasse sterk natter wordt. De werkzone in het zuiden van het projectgebied bevindt op de overgang tussen een hoger gelegen (stroom)rug en paleogeul. De bodem hier bestaat voor het merendeel uit een matig natte licht zandleembodem met in het uiterst zuidoosten een zeer natte kleibodem met ondiep veen (ter hoogte van de geul).

Binnen het plangebied is nog geen archeologisch onderzoek gebeurd. Historische kaarten tonen het plangebied ter hoogte van de huidige straten die ten minste tot in de 16de eeuw teruggaan. Naar archeologische verwachting toe, kan voor de periode van jager-verzamelaars landschappelijk gezien een intrinsiek zeer hoge verwachting op aanwezigheid van steentijdartefactensites geformuleerd worden. Het plangebied bevindt zich immers op een gradiëntzone, op de overgang van een dekzandrug naar de Moervaartdepressie. Tijdens het laatglaciaal (finaal-paleolithicum) bevond zich hier een uitgestrekt paleomeer en vroegere loop van de Kale/Durme, waarbij de drogere dekzandrug en kleinere (duin)ruggen ideale pleisterplekken voor jager-verzamelaars vormden. Tijdens het Holoceen was dit meer reeds opgedroogd, maar meanderende rivieren met droge oeverwallen oefenden opnieuw een sterke aantrekkingskracht uit op de prehistorische mens. Voor periodes vanaf het neolithicum vormt het plangebied een net iets mindere, maar wel eveneens interessante locatie waardoor sporen uit neolithicum, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen aanwezig kunnen zijn. De vondst van een bijgebouw uit de midden-ijzertijd in de Stationstraat sluit hierbij aan. Een deel van het plangebied situeert zich pal in de dorpskern en sluit aan op een dries. Het is daardoor mogelijk dat hier sporen aanwezig zijn die te relateren zijn aan de ontwikkeling van de dorpskern.

De geplande aanleg van de verschillende rioleringsleidingen zal een ingrijpende impact op het bodemarchief uitoefenen. Deze worden algemeen 1,5 tot meer dan 2m diep uitgegraven. De heraanleg van wegdek, parkeerstroken en groenstroken zullen een verstoring inhouden tot 61cm

voor het wegdek en 1m voor de boomputten. In de werkzone wordt de teelaarde tot 30cm -mv afgegraven.

Het is niet uitgesloten dat binnen het plangebied steentijdartefactensites of sites uit perioden vanaf het neolithicum aanwezig zijn. Het bodemarchief binnen het plangebied zal echter reeds minstens gedeeltelijk verstoord zijn door de aanleg van huidige straten, riolering en nutsvoorzieningen. Gezien de beperkte breedte van het tracé en de te verwachten verstoring zal verder onderzoek slechts weinig kenniswinst kunnen opleveren. In twee zones kunnen archeologische resten nog gaaf aanwezig zijn en/of kenniswinst opleveren. Ter hoogte van de werkzone, die zich in een vastgestelde archeologische zone bevindt, kunnen steentijdartefactensites gaaf bewaard zijn die mogelijk bedreigd worden door de geplande werken. Verder onderzoek dient dit duidelijk te maken. Ter hoogte van Wachtebeke-Dorp kan verder onderzoek informatie opleveren over de dorpsontwikkeling van Wachtebeke. Gezien de grote potentiële kenniswinst dient ook hier verder onderzoek plaats te vinden. Dit wordt verder toegelicht in het programma van maatregelen.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2018

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Publicaties

Demoen D., Vanden Borre J., Van Remoorter O., De Cleer S., 2014. Archeologische opgraving Wachtebeke-Persynplein, BAAC Vlaanderen Rapport 118, Gent

De Moor G., 1995, Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 14 Lokeren, Universiteit Gent; Vlaamse Overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen.

Jacobs P., De Ceukerlaire M., De Breuck W., De Moor G., 1993. Toelichting bij de Geologische Kaart Kaartblad (14) Lokeren 1:50.000. Brussel, Drukkerij Ministerie van Economische Zaken.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Vanden Borre J., Schellens S., Demoen D., 2014. *Archeologische opgraving Wachtebeke Stationstraat De Bergen Fase 2*, BAAC Vlaanderen Rapport 115, Gent